



Bütün Dünya

192297 SAYI: 2017 / 11 FİYATI: 5 TL



**Cumhuriyeti
Biz Kurduk.
Onu Yükseltecek
ve Yaşatacak Olan
Sizsiniz**

H. Atatürk

Amerikan Cerrahlar Koleji'nden
Prof. Haberal'a
**“Distinguished
Philanthropist” Ödülü** S: 46

Gürbüz Evren:
Atatürk'e
Hayran Olan
Fransa
Başbakanı Sh: 34

Erdem Akyüz:
Atatürk ve
Sonsuzluğa
Yolculanışı
Sh: 17

Kaya Boztepe:
Hangi
Mucize
Daha
İnanılmaz
Sh: 6

Nuray
Bartoschek:
Mete Akyol
Hocam'a S: 145

Cengiz Özakıncı:
Siyasal
İslamcı
İngiltere,
Türk
Laikliğine
Karşı Sh: 57

UNUTMAYACAĞIZ

IŞIKLAR İÇİNDE OL
HUZUR İÇİNDE UYU

Bütün Dünya



METE AKYOL

11.08.1935 - 03.11.2016



Bütün Dünya

2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anıtsal Yönetmen:
Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:
Ufuk Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni
Yardımcısı :**
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir
kültür hizmeti olan Bütün Dünya
2000, Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*Aküm Reklamcılık, Danışmanlık
ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve
Ticaret A.Ş.'nin 1. Caddesi
No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresinde hazırlanmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Gülbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Prof. Dr. Kemal Arı,
Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydinel, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe,
Haluk Cansın, Nevin Dedeoğlu, Dr. Cihangir Dumanlı,
Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop, Gülbüz Evren,
Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü, Nilay Karatosun,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Saniye Özden,
Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan,
Sezin San Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Melek Şirin Tolga, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver,
Orhan Velidedeoğlu, Dr. Öğüt Yazman, Aylin Yengin,
Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16
Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No:159
Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 27 / 10 / 2017

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr



Fama Semper Vivat!*

Hepimiz, günü gelince babamızı, atamızı kaybediyoruz. Doğanın kuralı bu.

Hepimiz, günü gelince, babamızdan, atamızdan alıp, koruduğumuzun üstüne kendimizden ekleyip, soyumuza teslim edip, çekiliyoruz yaşam sahnesinden.

Kural bu!
Ölümlü bedenlerimizin toprak olmasının ardından, ruhumuzun ölümsüzlüğünün özü burada.

Kim diyebilir ki baba, ata ölümlüdür, yok olur.

Yeter ki devraldığımız mirasın değerini bilelim, sahip çıkalım,

Nesiller boyu birikip babamızda, atamızda oluşan damıtık özü alacağız ki koruyabilelim.

Koruyacağız ki, soyumuza iletebilelim günümüz geldiğinde.

İletebilelim ki, soyumuzun birikimi artarak sürsün, gelişebilsin.

Adam olarak, insan olarak yaşamayı hem bilsin soyumuz, hem haketsin hem de yapabilsin.

Adam gibi, insan gibi yaşamayı bilelim, hakedip yapabilelim ki, insanoğlu gelişsin, kısır döngülerde tıkalı bir ömre mahkûm olmasın.

Elde ettiğimiz tüm değerleri hakkıyla yaşayalım, soyumuz

bize minnet duysun, babamız, ATA'mız huzur içinde uyusun.

Şanları hep yaşasın!... •

ufukakyolbd@gmail.com

(*) (Latince) Şanları hep yaşasın!

**Elde ettiğimiz
tüm değerleri
hakkıyla
yaşayalım,
soyumuz bize
minnet duysun,
babamız,
ATA'mız huzur
içinde uyusun.**

- 3 Fama Semper Vivat!**
Dr. Ufuk Akyol
- 6 Hangi Mucize Daha İnanılmaz?** *Kaya Boztepe*
- 12 Ah O Üç Gün!** *Gürbüz Turgay*
- 17 Atatürk ve Sonsuzluğa Yolculanışı** *A. Erdem Akyüz*
- 25 On Kasımlar Atatürk'e Hesap Verme Günleri Olmalıdır**
Dr. Cihangir Dumanlı
- 28 Atatürk'ü Anlamak İçin**
Prof. Dr. Sadık Kemal Tural
- 34 Atatürk'e Hayran Olan Fransa Başbakanı**
Gürbüz Evren
- 38 İzmir Valisi Nurettin Paşa**
Prof. Dr. Kemal Arı
- 43 10 Kasım 1938'den 2017'ye**
Metin Gören

46 Amerikan Cerrahlar Koleji'nden Prof. Haberal'a "Distinguished Philanthropist" Ödülü



- 50 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 51 Savaş Yıllarında İç Siyaset ve Ekonomik Durum** *Cengiz Önal*
- 57 Siyasal İslamcı İngiltere "Türk Laikliğine" Karşı**
Cengiz Özakıncı
- 63 Yunan İşgali Altında Türk Okulları** *Zeki Sarıhan*
- 67 Ulusal Yazılım** *Gazi Güder*

İÇİNDEKİLER

- 73 Enerjide Dönüşüm Örneği**
Necdet Pamir
- 79 Ülkenin Kuvvetli Adamları**
Mete Akyol
- 81 Biz Kimlerdeniz?** *Necef Uğurlu*
- 85 Çelişkiler Dünyası**
Dr. Öğüt Yazman
- 88 Muazzez İlmiye Çığ'dan Mektup Var**
- 93 Prometheus** *Tekin Özerterem*
- 97 Eski Paris'te Üç Türk**
Konur Ertop
- 103 Odysseus** *Haluk Erdemol*
- 107 Aspirinin Tarihi** *Sabriye Aşır*
- 111 AVM'lerin Sonu** *Mehmet Ünver*
- 115 Bir Şiirdir Atatürk** *Sabri Kemal*
- 119 Fener Gibi** *Mehmet Uhri*
- 124 Hintersee** *İzlen Şen Tokar*
- 128 Ergenlerde Stresin Nedenleri**
Melek Şirin Tolga
- 133 Bir İnsan Hiç İki Olabilir mi?**
Gizem Aydoğan
- 135 Dostluğu Bahtiyarlığımı**
Ali Özkal
- 137 Pazartesi Sendromu**
Mesut Günsev
- 141 Kendimizi Nasıl Kandırıyoruz?** *Sedem Demir*
- 145 Mete Akyol Hocam'a**
Nuray Bartoschek
- 147 "Neler Olmuyor ki Dünyada**
Sezin San Sungunay
- 56 İlk Dersimiz Türkçe**
- 102 Bilginizi Denetleyin**
- 132 Dünyalık**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Bize Gönderilen Kitaplardan**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Beni Hatırlayınız



ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi, malî, iktisadî, adlî, askerî, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek mânasiyle bütün bağımsızlığından mahrumiyeti demektir. Biz, bunu temin etmeden barış ve sükûna erişeceğimiz inancında değiliz. (1921)*
- *Bağımsızlığı için ölümü göze alan millet, insanlık haysiyet ve şerefine icabı olan bütün fedakârlığı yapmakla teselli bulur ve elbette esaret zincirini kendi eliyle boynuna geçiren miskin, haysiyetsiz bir millete nazaran dost ve düşman nazarındaki mevkii farklı olur. (1927)*
- *Yabancı bir devletin himaye ve desteğini kabul etmek, insanlık özelliklerinden mahrumiyeti, beceriksizlik ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten bu aşağı dereceye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez.*
- *Arzumuz dışarıda bağımsızlık, içeride kayıtsız ve şartsız millî egemenliği korumadan ibarettir. Millî egemenliğimizin hattâ bir zerresini bozmak niyetinde bulunanların kafalarını parçalayacağımızdan eminim.*
- *“Biz barış istiyoruz” dediğimiz zaman “tam bağımsızlık istiyoruz” dediğimizi herkesin bilmesi lâzımdır. Bunu istemeye hakkımız ve kudretimiz vardır. On sene, yirmi sene sonra aşağılaşarak ölmekten ise şimdiden şeref ve haysiyetle ölmeyi üstün tutmalıyız.*
- *Biz Türkler bütün tarihimiz boyunca hürriyet ve bağımsızlığa sembol olmuş bir milletiz. (Nutuk)*

K Atatürk



Gençliğin Dünyası

Kaya Boztepe



Hangi Mucize Daha İnanılmaz?

Büyük Zafer sonrası Atatürk'ün sabır ve titizlikle yürüttüğü politika sayesinde önce Fransız askerleri, peşinden de yalnız kalan İngilizler Çanakkale'den çekilmek zorunda kaldılar. Tek kurşun sıkmadan Edirne dahil olmak üzere Meriç nehrine kadar olan bölge tamamen boşaltıldı. Atatürk'ün *“Bu sinir harbinden biz zaferle çıkarız bunlar birkaç haftaya kalmaz ateşkes isterler.”* sözü doğru çıktı...



Ve 3 Ekim 1922 tarihinde “Ateşkes Antlaşması” için Mudanya’da buluşuldu.

Itilaf Devletleri adına İngilizlerin İstanbul’daki işgal kuvvetleri komutanı General Harrington, İtalya Hükümeti adına General Monbelli, Fransa Hükümeti adına General Charpy ve TBMM Hükümeti adına ise İsmet İnönü katılıyordu.



İsmet İnönü

Görüşmelerin son gününde İsmet İnönü huzursuzdu. Tâ ki genç bir Teğmen gelip, eğilip usulca İnönü’nün kulağına “*Me-rasim Kıtası hazır Paşam*” diye fısıldayınca dek. İşte o zaman İnönü

bir oh çekti ve canı fena halde bir sade kahve istedi.

Çünkü 30 kişilik merasim kıtası için muzaffer ordularımız içinde bir örnek botu olan, kansız, yırtıksız, yamasız, temiz bir örnek üniformalı asker bulmak ciddi sorun olmuştu.

Mudanya Ateşkes Antlaşması 11 Ekim 1922 imzalandı.

İşte bu tarihte atlar için nal, nal çakmak için çivi yoktu Türkiye’de. Nüfusun çoğu yaşlı, kadın ve çocuklardan oluşuyordu. Erkeklerin çoğu şehit olmuş, mezarlarının yeri bile

bilinmiyordu.

Okuma yazma oranı %3’dü. Okul yoktu, öğretmen yoktu, doktor, hemşire, mühendis yoktu. Tren kullanacak makinist yoktu.

Mudanya Antlaşmasını takiben Lozan’a gidecek heyette takım elbisesi olan 3 kişi vardı. Gündüz görüşmeleri için en az bir, akşam yemek ve toplantılar için ayrı bir kıyafet gerekiyordu. Takım elbiseden geçtik, kumaş yoktu, terzi yoktu.

Arada bir “TBMM Gizli Celse” kayıtlarına bakmak lazım.

Türkiye’nin kaderini belirleyecek olan Lozan’a gidecek heyetin giyeceği takım elbiseleri dikirmek için harcanacak parayı milletinin



Hıfzı V. Velidedeoğlu

meclisi karara bağlıyordu.

Bu olaylardan yaklaşık 9 sene önce, Cumhuriyet döneminin ilk hukukçularından, hocaların hocası, akademisyen, yazar, gazeteci, “Atatürkçü

Düşünce Derneği” kurucularından ve derneğin onursal başkanı Hıfzı Veldet Velidedeoğlu’nun anılarına bakalım.

“1913’te henüz bir ilkököl çocuğuyken, Orta Anadolu’nun tren uğrağı olmayan kasabasında, her gün babamın yanında, başımızda kırmızı bir fes, elimizdeki zembilin içinde çarşıdan taşıdığım yiyeceklerin arasında Rus şeker; Amerikan unu bulunduğunu ve

babamın ayağına ayakkabı; sırtına çamaşır ve giyecek yapmak için Fransız köselesi, Fransız patiskası, Amerikan bezi; Alman kumaşı ve başını kapatmak için Avusturya fesi aradığını çok iyi hatırlıyorum. Babam bunları arıyordu, çünkü bunların Türk malı olanları yoktu. Hepsini dışarıdan geliyordu.”

Tarih 1923.

Bir başka anı.

“Avrupa’ya talebe yollanacaktır. Allah! Allah!.. Lozan yapılmış ama, henüz tasdik olmamış. Memleket her köşesinden, bucağından kanıyor. Harabe içinde. Düşman tahrip etmiş. Avrupa’ya talebe göndermek...”



Mahmut Sadi Irmak

Bu satırların yazarı, Atatürk’ün yurt dışına gönderdiği ilk 750 öğrenciden birine aittir. Gitmiş, okulunu başarıyla bitirmiş, mesleğinde hızla yükselip üniversitede yeni bölümler açmış, gençlere hocalık yapmış biri: Ordinaryüs Profesör Doktor **Mahmut Sadi Irmak**. / **Başbakan**.

Aynı yıl:

Akşam Çankaya Köşkü’ne yemeğe gelen heyet tam ayrılmak üzereyken devrin Maliye vekili Gümüşhane mebusu Hasan Fehmi Bey (Ataç) *“Paşam vekil maaşlarını düzenleyeceğiz, tavsiyelerinizi konuşamadık.”* deyince *“Aman;”* diyor Mustafa Kemal, *“öğretmen*



Tam bağımsızlık için şu kural vardır. Milli egemenlik, mali egemenlikle desteklenmelidir. Bizleri bu hedefe götürecek tek kuvvet ekonomidir.

maaşlarını geçmesin!”

Tarih 17 Şubat 1923.

Hiç bir üretimi olmayan, yerle bir olmuş, harabeye dönmüş ülkede

hummalı bir çalışma vardı. İzmir İktisat Kongresinin açılış konuşmasını Mustafa Kemal Atatürk yapıyordu.

“Tarihin ve tecrübenin süzgecinden arta kalmış bir gerçek vardır. Türk tarihi incelenirse, gerileme ve çöküntü nedenlerinin iktisadi sorunlara bağlı olduğu görülür. Tam bağımsızlık için şu kural vardır. Milli egemenlik, mali egemenlikle desteklenmelidir. Bizleri bu hedefe götürecek tek kuvvet ekonomidir. Siyasi ve askeri zaferler, başarılar ne kadar büyük olursa olsun, iktisadi zaferlerle taçlandırılmadıkça kalıcı olamaz.”

İktisat Kongresinden sonra köylüye para, tohum, fidan ve hayvan verildi. Kooperatifler kuruldu. Köylüye ilk on yılda 1 milyon 77 bin 526 dönüm arazi dağıtıldı. Tohum Islah İstasyonları, Toprak Mahsulleri Ofisleri kuruldu. Zirai Donatım kurumları çiftçiye tarım aletleri, araç-gereç ve gübre vermeye başladı. Bozkır’ın ortasına Atatürk Orman Çiftliği kuruldu.

Tarımda verimliliği arttırmak için bilimsel çalışmalar yapıldı, komisyonlar kuruldu. Adana’da 1925 yılında Tohum Islah Komisyonu kuruldu. Değişik tohumlarla beraber yurtdışından özenle seçilmiş uzmanlar getirildi. Bunu pamuk islahı takip etti. Yurtdışından uzmanlarla beraber makineler getirildi.

Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası **“Ekonomik bağımsızlık olmadıkça, ulusal bağımsızlık olmaz”** ilkesiyle kuruldu.

Türkiye narenciye sattı ve bunun karşılığında para yerine teknik bilgi ve destek olarak fabrikalar kurdu.

Nazilli Sümerbank fabrikasının radyosu vardı. Çalışanlar mesai sırasında klasik müzik dinliyorlardı. Kütüphanesi, tiyatro salonu, sinema salonu vardı dolup taşan. Balolar yapılıyordu.

Yurtdışından çalışmaya gelen 1200 yabancı işçi vardı. Yatakhaneler, misafir evleri, dershaneler vardı. Okuma-yazmanın yanı sıra biçki-dikiş kursları veriliyordu.

980 öğrencili ilköğretim okulunda çocuk kreşi vardı. Okulda atletizm, yüzme, bisiklet, paten gibi sporlar yapılıyordu.

Fabrika bünyesinde eczane, tam teşekküllü hastane, yaz kampları vardı. Gazete ve mizah dergisi çıkarıyorlardı. Şehir merkezi ile fabrika arası herkes için ücretsiz tren vardı.

Tarih: 1 Kasım 1936

Atatürk 2. Yasama yılı açılışında Meclis'te konuşuyor.

“Maliyemiz, sizleri sevindirecek biçimde olumlu ve verimli bir durum göstermektedir. Dengeli gidiş özel önem veren Büyük Meclis, her yıl gelirini fazlası ile sağlamayı başarmaktadır. Bu yıl gelirin umulduğu gibi gerçekleşeceğine güveniyorum. Hayatı ucuzlatmak gerektiğçe, vergileri indirmek politikasını sürdüreceğiz. Tuz, şeker, çimento, hayvan vergilerinde iki yıl içinde yaptığımız cesur indirimler, her bakımdan yararlı olmuştur.

Bu yıl hem ilk ihtiyaçlardan,



1930'lu yıllarda son derece az ülkede bulunan, otomotiv ve uçak sanayi kurulmuştu.

hem önemli güç araçlarından olan petrol ve türevleri üzerindeki vergilerden büyük oranda indirim yapmayı başarmanızı dilerim.”

Cumhuriyetin kurulmasından sonra geçen on sene içerisinde bitik ve harap içinde olan ülkenin geldiği durum tüm hayalleri zorlayan inanılmaz bir gelişme içindedir.

Toplu iğnenin bile yurt dışından getirildiği yokluk dönemi bitmiş, idealist kadrolarla eğitim seferberliği başlamış, okullar, hastaneler, sağlık ocakları, limanlar, yollar, köprüler, barajlar, fabrikalar yapılmıştı.

Hani son zamanlarda haberlere konu olan kadınların Suudi Arabis-

tan'da araba kullanmalarına izin verilmesi konusu var ya...

Türk kadını Meclis'e vekil olarak girerken, seçme ve seçilme hakkını kullanırken, Fransa, İtalya, Belçika,

İsviçre gibi ülkelerde böyle bir hak yoktu.

1930'lu yıllarda son derece az ülkede bulunan, otomotiv ve uçak sanayi kurulmuştu. Ülke koskoca bir şantiye alanı gibiydi.

Azot, kömür, elektrik, çimento, demir-çelik üretiminden şeker pancarı, pamuk, buğday, pirinç, zeytin başta olmak üzere gerek sanayi gerek tarım da, ulaşım ve hayvancılıkta baş döndüren bir hızla yükseliyordu genç Cumhuriyet.

Bir ülkedeki ekonomik büyümenin ana ölçüsü, **Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) 10 sene içinde 500 misli büyümüşü.**

Sahi!

Hangisi daha büyük mucizeydi? Yoktan var edilen bir ordu ile tüm dünyaya kafa tutarak **“Ya İstiklal Ya Ölüm”** parolasıyla bağımsız bir Cumhuriyet kurmak mı?

Yoksa, bitik bir ülkeyi 10 sene içinde dünyada kendi kendine yeten 7 ülkeden biri haline getirmek mi? •

kayaboztepebd@gmail.com

Ah O Üç Gün!

Yazan: GÜRBÜZ TURGAY

2

Yazarımızın Eylül sayımızda ilk bölümü yayımlanan yazısının özeti:

Osmanlı devletinin müttefikleri ile girdiği savaşta yenilmesinden ve 1918 yılında yapılan Mondros mütarekesinden sonra İstanbul'un işgal edildiği Mustafa Kemal'in "Geldikleri gibi giderler" dediği günlerdir. Mustafa Kemal neden tutuklandığını anlayamadan hapis yatan Sofya elçisi arkadaşı Ali Fethi (Okyar)'yi ziyarete gider. Gazeteci Yunus Nadi o ziyaretin havasını kaleme alır.

Yazısında bir güneşin nasıl doğduğunu, kararlı bir insanın gücünü, Fethi Bey'in Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkabilmesi için

aşması gereken 3 günlük yol konusunda Fethi Bey'in "Ah, şu üç gün" sözleriyle ifade ettiği sabırsız bekleyişini anlatır.

Celal Bayar'ın yıllar sonra yazdığı anılarındaki ifadesiyle: "Hapishanede bulunan bütün devlet adamları, ordu komutanları, valilerin, hepsinin ümidi Mustafa Kemal Paşa'dadır!"

Bu sözlerle güç kazanan Celal Bayar, "Asla yakamı ele vermeyeceğim. Durumu çok karanlık görüyorum. Gücüm yettiği kadar, iyi günlerinde beraber yaşadığım asil Ege insanının geleceğine adayacağım" diyerek mücadeleye katılır. Genellikle köyden şehre yürüyerek, ayak tabanları acınacak şekilde su toplayana kadar...

Heyecan içinde geçirilen üç gün...

Bu işin sırrını bilenlere göre, bu günlerde Mustafa Kemal Paşa'nın herhangi bir sebeple isminin kullanılması zor tahammül edilir. Biz bundan kaçındıkça, odamız sakinlerinden Yemen milletvekili Hasan Rıza Paşa'nın Mustafa Kemal Paşa'dan bahsedeceği tutmuştur. Her konuyu ona bağlayıp onunla ilgili konuşurken hiç bir maksadı da yoktur. Mesela, bir akşam üstü bir iki arkadaşın sofrasına bakarken "Buyurun Paşa." daveti karşısında:

"Bu daveti alınca kimi hatırladım, bilir misiniz?"

"Mustafa Kemal Paşa'yı, diye kendisi cevap verip

'Çanakkale'ye geldiğinde bana

uğrasana ay oğul, ev bilmediğin yer değil.' dedim.

Nihayet bir gün geldi. Tıpkı böyle karşı karşıya oturup bir konuştuk, bir konuştuk ki, Allah selamet versin, ne şeker de konuşur değil mi? Şimdi ne yapıyor dersiniz?"

Biz de Fethi Bey'le konuyu değiştirmek için ciddi zorluklar yaşarken, o yine denk getirip onunla ilgili bir şey bulup anlatırdı. O günlerde sanki konuşulacak başka konu yokmuş gibi şu veya bu sebeple hep Mustafa Kemal Paşa üzerine geliyordu.

Bir defasında onun ilginç bir tespitini anlatır ve "İşte buna aklıma ermez" dedikten sonra:

"Vallah böyle. Ben de tespitine akıl erdiremedim ama denedim gerçek de bu. Gülmeyin, sizi yeminle temin ederim ki, bu iş böyledir. Gülenlerin gülme sebepleri farklı idi, kimi nazariyesine gülüyor, kimi de sözün buralara gelişine..."

Paşa'nın hareketinin ikinci veya üçüncü günü, Fethi Bey'in pek sık kıldığı gün olmuştu. Elinden gelse, günleri halatla çekerek, üç günü tamamlayacaktı. Bir terslik olabilir düşüncesine kapılmıştı. **Üç günün her saati bir gün ve her dakikası bir saat gibi** uzadıkça sınırları

Üç günün her saati bir gün ve her dakikası bir saat gibi uzadıkça Fethi Bey'in sınırları geriliyordu.

geriliyordu. O gün kendisinin nasıl tahliye edildiğini konuşuyorduk, diye anlatmaya devam eden Yunus Nadi'nin o günler aklına gelir ve Damat Ferit hükümetinin ilk günlerinde kendisinin de tutuklanacağını, bu amaçla saklandığını, Nişantaşı'ndaki evinden Fethi Bey'i götürdüklerini gördüğünü; kendisi gizlenirken, üç gün sonra da tahliye edildiğini duyar. Geçmiş olsun ziyaretine gönderdiği eşine:

“Canım bir kusuru olmayanla-



Mustafa Kemal ve Ali Fethi Bey Kurtuluş Savaşı'ndan sonraki yıllarda birlikte (1930)

ra bir şey yaptıkları yok. Baktılar gördüler ki benim hiçbir ilişğim yoktur, bıraktılar.” demiş ve fazla olarak:

“Nadi Bey'in de bir şeyi yoksa neye saklanıp duracak? Çıksın, serbest gezsün, nasihatini de ilave etmiş. Bu tahliyeye rağmen bazı arkadaşlar Fethi Bey'e ortamın güvenli olmadığını, Anadolu'ya

geçmesinin doğru olacağını söylemişler, Fethi Bey bu teklifi reddetmiş. Suçsuz bir adamın nasıl tutuklanacağını (!) zihnine bir türlü sığdıramadığı günden sonra tekrar tutuklanır. Bekirağa'ya getirildiği günlerde, Fethi Bey çok sevdiği çoluk çocuğunun da durumlarını düşünerek çok üzgündü.

Şimdi kuvvetli bir ümit olarak Mustafa Kemal Paşa Anadolu yolunu tutmuştu. Onun Samsun'a çıkması için bitip tükenmek bilme-

yen üç günün geçmesi gerekiyordu... Bin endişe ve ıstırap içinde Fethi Bey'in ağzını bıçak açmıyordu. Kendisinin yatağına uzandığını ve yüzünü çevirerek yan döndüğünü gördüm. Fazla sıkılan Fethi Bey'in gözlerinden sıcak yaş damlaları kaydığının farkına vardım. Tepkisi çok büyük, ızdırabı çok derindi. Bu kadar feci bir elem ile kan ağlayan vicdanların ulvi beklentileri boşa gitmez, gidemezdi!

Bu güvencle şu derin kalp yarası önünde hürmetle

eğildim, adeta ayağımın ucuna basarak yanından ayrıldım.

Yine yan koşuşları gezen Yunus Nadi, oradaki konuşmalarda tutuklananların İstanbul'da kalamayacağı, Babiali'nin (Osmanlıda sadrazam-başbakanlık sarayı) bu meselelerde daha çok İngilizlerden yana ve İngiliz uşığı olduklarını, Sinop veya Bodrum'a sürüleceklerle-

rini iştir. Gerçekte, İngilizler bu kadar üst düzey insanın tutuklanmasından tedirgindirler, “halktan bir tepki gelir mi” diye burada bir süre tutarlar!

Fethi Bey’in bütün bir heyecanla takip ettiği, Paşa Samsun’a gidinceye kadar adeta ıztırapla dolu telaşı hiç de boşuna değildi. Zaten işin şimdilik bu üç günün selamete geçip geçmemesinden ibaret olduğunu bizzat Mustafa Kemal Paşa söylemiştir.

Mustafa Kemal, Fethi Bey’e bir kere Anadolu’ya geçtikten sonra yapacağı her şeyi de bir bir anlattığını söylemiştir. Mustafa Kemal’in teminatı çok kuvvetli idi. Anadolu’ya geçtikten sonra artık her şeyin orada yapılacağını ve orada yapılacak şeylerin de çok büyük ve kat’i şeyler olacağını safha safha anlatmıştı. Fethi Bey’in not tuttuğu şeylerden hatırlayıp aklında kalanları maddeler halinde sıralar:

1-Bekirağa tutuklulukları hakkında yapılan rezilce meseleyi halletmek, yapılacak işlerin en basitidir. Asıl halledilecek iş, devletin tehlikede bulunan hayatıdır. Bu esaslı mesele yoluna girince, Bekirağa Bölüğü macerası kendiliğinden hallolacaktır.

2-Devletin hayatına ecnebler hakim olup Saray ve Babıali bunların elinde alettir. Saray, devleti ecnebilere teslim eden Babıali’yi tut-

mamaya mecbur edilecektir. Eğer, o da o yolda inat ederse, kendisinin de millete hıyanet ettiği sabit olarak milletçe hakkında verilecek hüküm ve iradeye göre hareket olunacaktır.

3-Babıali ve Saray şimdi olduğu gibi düşmanlarla mesaide devam ederlerse bunların cümlesine karşı konulacaktır. Milletin azim ve iradesi önünde saray ile Babıali’nin er geç boyun eğeceklerine muhakkak nazarı ile bakılabilir. Bu takdirde



Eğer Mustafa Kemal Paşa Sarayın kurnazlığına kapılıverseydi veya İngiliz torpidosu yetişebilseydi, Türkiye’nin kurtuluş hareketi daha başlangıcında söndürülecekti.

ilk iş olarak Meclis-i Mebusan'ın (millet meclisi) toplanması temin edilecektir. Milletin gasp edilmiş haklarını dışı karşı korumaya gelince, merkezi Anadolu olacak bir hareketle, bunun azamisi yapılabileceğine kanaat getirmiş bulunuyorum.

4-Anadolu'ya, büyük bir mintikanın teftişi askerisi vazifesi ile gidiyorum. Bunu Anadolu'ya geçmenin en salim ve en muvafık tarzı olarak kendim bulmuş gibiyimdir. Babıalı ve Saray gaffet içinde bulunuyorlar. Meseleden henüz İngilizlerin haberleri yoktur. Yarından itibaren üç gün sürecek seyahatimi tamamlarsam her şeyin yoluna gireceğinden emin ve Bekiraga Bölüğü'nde dahi olsanız artık müsterih olabilirsiniz!

Yunus Nadi bu günleri daha sonra yazdığı anılara ilave eder:

İngilizler, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya önemli bir görevle gönderilmesini daha Samsun'a varmadan haber almıştır. O kararı veren Babıalı'ye şiddetle çıkışarak, hemen geri dönmesi için telgraf çektirirler. O sersem daireyi büsbütün sersem hale getirirler. Diğer taraftan da bizzat kendi tedbirlerini almışlardır. Önce yumuşak dille kendileri de dönme-leri için telgraflar çekerler. Sonra da arkasından torpido gönderirler. Mustafa Kemal Paşa onlara cevap dahi vermez. Torpido Samsun'a vardığında Bandırma gemisi Samsun'u terk etmişti. Eğer Mustafa Kemal Paşa Sarayın kurnazlığına kapılıverseydi veya İngiliz torpidosu yetişebilseydi, Türkiye'nin kurtuluş hareketi daha

başlangıcında söndürülecekti. Ancak aldanmasını düşündükleri Mustafa Kemal idi! Halbuki bu görevi bizzat kendisi verdirtmiş, icap edenlere de emir ve talimatla kendisi yaptırmıştı. O her şeyi hesap etmişti. Kurtuluşun bu ilk planını o bir Sakarya gibi, hatta bence aynen o önemde bir başarı ile tatbik etmişti. Telgraflar devam eder, ancak Samsun'a çıkışının on dokuzuncu gününde, Erzurum'da rütbe ve memuriyetini iade eder. Artık milletin bir ferdi olarak kurtuluşa memur olur.

Mustafa Kemal Paşa Samsun'da

Samsun'da selamet ve başarı ile Anadolu toprağına ayak basan üçüncü ordu müfettişi Mustafa Kemal Paşa, kendisini takibe gelen İngiliz Torpidosuna hitaben şunları söylemiştir:

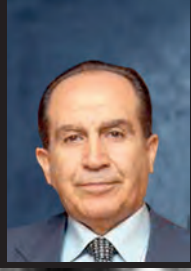
“Geç kaldın, atı alan Üsküdar'ı geçmiştir!” •

Not: Bekiraga Bölüğü topluca Malta'ya sürülür. İngiliz ve Amerikan hariciyesi raporları, belgelerini, kütüphanelerini seferber ederler. Ermeni soykırımı için yargılayacaklar. Ancak belgeler yetersiz gelir. O sırada İngiliz yanlısı hükümet de onları memnun etmek için suçlu arar. Boğazlıyan Kaymakamı ile Yozgat vali yardımcısını suçlu bulur, onlardan önce karar verip idam ederler!

Mustafa Kemal Paşa sözünde durur. Henüz cumhuriyet ilan edilmeden, Anadolu'da esir aldığı İngilizlerle Malta esirlerini değiştirir. Döndüklerinde çoğu kurtuluşun fedakâr mimarları gibi görev alırlar. Çoğu da daha sonra muhalif olarak üzerler..

(1)Ben De Yazdım, Celal Bayar, 7. cilt, s158)

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz



ATATÜRK VE SONSUZLUĞA YOLCULANIŞI

Bu güne kadar, Atatürk'ün vefatından, Anıtkabir'e yolculuğuna değin çok önemli şeyler anlatılmış, çok değerli bilgiler paylaşılmıştır. Ancak Etnoğrafya Müzesinden alınıp Anıtkabir'de vatan toprağına verilmesine ilişkin olarak bu güne kadar başka hiç bir yerde yer almayan, ilk defa anlatacağım, o günleri ve töreni yaşayan kişiden aldığım, görgüye dayanan özel bilgilere yer vererek, tarihe bir not düşmenin heyecanını taşımaktayım.

Bu suretle, kendi kullandığı başlık olan “Bilmek Gerek”i bana emanet eden Mete Akyol’a da olan şükran borcunu ödemenin mutluluğunu da yaşayacağım.

Türkiye’de ilk kez anlatılan bu bilgiler, o törene Türk Gençliğini temsilen katılan Yekta Güngör Özden ile, sesli ve görüntü kayıtlı olarak yaptığım söyleşiye dayanmaktadır. Bu suretle, Atatürk’ün vefatından Anıtkabir’de toprağa verilmesine kadar olan son yolculuğuna, Türk basınında ilk defa yer alan bilgilere sahip olacağız.

Atatürk 10 Kasım 1938 Perşembe günü saat dokuzu beş geçte Dolmabahçe Sarayı’nda hayata gözlerini kapadı. Bu kara haber Türk Milletini büyük bir yasa boğdu. Ölümü, Türkiye’de ve dünyada bü-



Atatürk’ün Naaşı Dolmabahçe’de (16 Kasım 1938)

yük üzüntü, şaşkınlık ve etki yarattı.

Özel bir tahnit işlemi yapıldıktan sonra, 16 Kasım 1938’de tabutu, Türk Bayrağıyla örtülü bir katafalk üzerinde Dolmabahçe Sarayı’nın büyük Tören Salonu’na konuldu ve halkın ziyaretine açıldı.

Bütün İstanbul halkı büyük kurtarıcısına son görevini yapmak için koştu. Kısa sürede protokol kural-

larını alt üst eden bir halk seli ile karşılaşıldı. Ziyaret, 17 Kasım’da bütün gece ve ertesi gün sabaha kadar sürdü. En az iki yüz bin kişi kurtarıcısını ziyaret etti. Kadınlar çoğunluktaydı.

Türk kadını, kendisine özgürlük ve eşitliği getiren Ata’sını hıçkırarak ama örnek bir vakar içinde ziyaret etti. İzdiham öylesine fazla idi ki, bütün tedbirlere rağmen kalabalık içinde ezilerek hayatını kaybedenler ve yaralananlar oldu.

Son bir dini görev olarak cenaze namazının kılınması için bir camiye götürülmesinin dinen şart olup olmadığı, devrin büyük din alimlerinden Ord. Prof. Mehmet Şerafettin Yalpkaya’dan soruldu. Yalpkaya, böyle şer’i bir zorunluluk olmadığını,

fakat bir kere de Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Rifat Börekçi’nin görüşünün alınmasını istedi. Milli Mücadele’nin ilk günlerinden beri, Atatürk’ün yanında yer almış, Cumhuriyet’in ilk Diyanet İşleri Başkanı olan Rifat Börekçi, Yalpkaya’nın kanaatini paylaşarak, "Onun cenaze namazı, tertemiz hale getirdiği vatanın her yerinde kılınabilir"

demesi üzerine Dolmabahçe'den çıkarılmadan hemen önce 19 Kasım 1938 tarihinde, Ord. Prof. Şerafettin Yalçın tarafından Türkçe dua ve Türkçe tekbirler alınarak cenaze namazı kılındı.

Ankara'ya götürülmek üzere 19 Kasım 1938'de top arabasına konularak saat 8.30'da, Dolmabahçe'den çıkıldı, Yol üzerinde her iki tarafta, büyük bir sessizlik ve üzüntü içinde sıralanan çok kalabalık bir halk kitlesi arasında; Tramvay yolunu takiben Tophane, Karaköy, Köprü yolu ile Eminönü meydanı, Bahçekapı, Sirkeci ve Salkım Söğüt üzerinden Gülhane Parkı ve park içindeki yolu takiben Sarayburnu'na varıldı. Sabahın ilk ışıklarından itibaren çok sayıda vatandaş güzergâhı doldurmuş bulunuyordu.

Sokaklar, caddeler, evlerin pencere ve çatıları, direkler, ağaçlar, cami minare ve kubbe kenarları deyim yerinde ise bir mahşer yeri gibi idi. Tıklım tıklım dolu idi.

Ama en ufak bir taşkınlık yoktu. Yalnızca hıçkırık sesleri, ayak sesleri, rüzgar ve uçan kuşların kanat sesleri duyuluyordu. Tören alayı Karaköy'den geçerken "çıt" diye bir ses duyuldu ve aniden tıpkı şiddetli bir dolu yağmışçasına yere düşen düğmelerden

çıkan "çıt, çıt, çıt" sesleri birbirini izledi. Gökyüzünden düğme yağıyordu. Orada bulunan yahudi vatandaşlarımız, gömleklerinden, ceket ve giysilerinden kopardıkları, rengarenk, çeşit çeşit düğmeleri yola atarak, kendi geleneklerine göre; üzüntülerini, noksan ve yetim kalmış olduklarını ifade ederek "Senden sonra eksik kaldım, kimse-siz kaldım" diyorlardı.

Sarayburnu rıhtımında saat 12.42'de Zafer Torpidosu'ndan alınarak, 13.20'de Yavuz Zırhlısı'na konulan naaş Ankara yolculuğuna hazırıldı. Daha önce bu gemide inceleme yapan ve güvertesinde kahvesini içerken, "Bu gemi ile uzun bir yolculuk yapmak isterim" diyen Büyük Atatürk'ün bu dileği bir bakıma gerçekleşmiş oluyordu.

Yavuz zırhlısı, 19.30'da İzmit Mayın İskeleyi'ne yanaştı. Buradaki nakil işlemi ve resmi tören, önceden belirlenen programa göre icra



Atatürk'ün cenazesinin Etnografya Müzesi'nden Anıtkabir'e nakli



Atatürk'ün naaşının Etnografya Müzesi'ne nakli sırasında sokakları dolduran halk

edildi. Tabut, saat 20.23'te, daha önceleri Atatürk'ü yurt gezilerine götüren trenin beyaz renkteki vagonuna konuldu. Tabutun arkasındaki vagona Başbakan Celal Bayar, Atatürk'ün Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak, yakınları ve diğer görevliler bulunmakta idi.

Ankara'ya hareket eden tren ertesi gün, 20 Kasım 1938 Pazar saat 10.03'te Ankara Garı'na ağır ağır giriyordu. Milli Mücadele'nin



Gözyaşlarıyla içinde son görevlerini yapan öğrenciler

başlarında Ata'sına karargâh olarak ev sahipliği yapan Ankara Garı, bu defa O'nu ebedi istirahatgahına uğurlamak üzere karşılıyordu.

Türk bayrağına sarılı tabut, istasyondan Türkiye Büyük Millet Meclisi önüne getirilerek hazırlanan katafalka konuldu ve burada da

halkın ziyareti başladı. Komutanlar, silâh arkadaşları ve halk tarafından tutulan saygı nöbeti, 21 Kasım 1938 Pazartesi törenin başlayacağı 09.00 saatine kadar devam etti.

21 Kasım'da büyük bir törenle Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine konuldu. Cenaze törenine bütün dünya devletleri özel temsilciler gönderdi. Çanakkale'de ve diğer muharebelerde ona karşı savaşmış yabancı generaller törende, özellikle dikkati çekiyordu. Etnografya Müzesi, 15 yıl süreyle geçici bir "Anıtkabir" görevini gördü.

Atatürk'ün naaşı, 10 Kasım 1953 tarihinde yapılan büyük bir devlet töreni ile Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabirinden alınarak; Anıtkabir'deki ebedi istirahatgahına tevdi edildi.

Ben de o tarihte ilk okul öğrencisi idim ve töreni, Anıtte-

pe’de güçlükle çıktığım bir evin çatısından nefes almadan heyecanlı izlemiştim. Ama bundan sonra anlatacağım özel törene katılan bir kaç kişiden biri olan Sayın Yekta Güngör Özden’in anlatılarına dayanmakta ve basında ilk defa yer almaktadır. Atatürk’ün vefatından 79 yıl sonra ve onun vefat ettiği Kasım ayında, bu özel güne ilişkin değerli anıları Yekta Bey’den dinliyoruz:

“1953 yılında Ankara Hukuk Fakültesi 2. sınıfında öğrenci idim.

Türkiye Milli Talebe Federasyonu’nun (TMTF) Yayın Komisyonu Başkanlığı yapıyordum. Ekim 1953 tarihinde Dışişleri Bakanlığı’ndan gelen resmi bir yazıda, Atatürk’ün Etnografya Müzesi’nden alınıp AnıtKabir’e götürülmesi sırasında, 4 ve 5 Kasım 1953 günlerinde yapılacak tören

sırasında Türk Gençliğini temsilen görevlendirildiğimi ve çalışma arkadaşlarımı belirlememi istiyorlardı. Derhal bir liste yaptım. 100 erkek, 40 kız arkadaş belirledim.

4. Kasım 1953 günü Etnografya Müzesi’ne geldik. Mahşeri bir kalabalık vardı. Yöneticiler, basın mensupları ve çok sayıda vatandaş birikmişti. O sırada “Geldi, geldi!” sesleri duyuldu. Teknik Lise öğretmen ve öğrencileri gelmişlerdi. Elllerinde aygıtlar vardı. Elektrikli

bir aygıt ile Müzenin orta yerinde, kapı büyüklüğünde bir mermer kısmı kestiler, bu boşluğa aşağıya vinç ve zincirleri indirdiler. ‘Dikkat edin, çarpmasın’ sesleri arasında, vinç yavaş yavaş Atatürk’ün lahitini, tabutunu yukarı çıkardı.

Tabutun üzerinde Türk bayrağı vardı. 15 yıl boyunca kapalı bir şekilde kalmış olmasından dolayı, kenarlarında döküntüler hasil olmuştu. Tabutun iki yanında dörder sarı halka vardı. Halkalar pırıl pırıldı.



Etnografya Müzesi’nde Atatürk’ün lahitinin çıkarılışı

Sağa çekilen tabut açıldı. İçinden bir çelik tabut daha çıktı. İlk tahta tabutun kiraz veya ihlamur ağacından yapılmış olduğu söylenirdi. Çıkarılan tahta tabut, Kız Teknik Öğretmen Okulu öğrencilerine temizlenmesi için verildi. Türkân Yayla başkanlığında bir ekip temizlik ve düzenleme işlerine başladı.

Diğer yanda Prof. Dr. Kamile Mutlu başkanlığında doktor ve



Devlet erkânı Atatürk'ün lahti önünde.
(Yekta Güngör Özden sağda üstte)

uzmanlardan oluşan bir kurul açılan tabutun içinde inceleme yapmaya başladılar. Ben yaklaştım. Kefen açıldığında Atatürk'ün yüzünü gördüm. Bir gün önce traş olmuş gibiydi. Doktorlar heyetine yer açmak üzere geri çekildim. Daha sonra Kamile Hanım'dan gördüklerini ve durumu anlatmasını rica ettim: 'Yekta' dedi, 'Atatürk'ün tahnitinde kullanılan ilaçlardan birer örnek, küçük şişeler halinde konulmuş ve formülleri yazılmıştı. Hiçbir bozulma yoktu. Biz, bozulma olmadığını görünce tabutu kapattık. Yeniden temizlenen tahta tabuta ve çelik tabuta konulması hazırlığına başladık.' dedi.

Tabut alındı, çiçeklerle düzenlenen katafalkın üzerine yerleştirildi.

Saat 18.00'de benim başkanlığında 100 erkek, 40 kız öğrenciden oluşan Gençlik Nöbeti başladı.

Dörder kişilik kafiye halinde yarımşar saat nöbet tutmaya başlandı. Her yarım saatte bir, yeni

nöbete girecek 4 kişiyi götürüyorum, nöbeti tamamlayan 4 kişiyi alıp dönüyordum.

Bu suretle nöbet ertesi gün saat 10.00'a kadar devam etti. Biz yandaki Türk Ocağı Binası'nın salonunda, hiç uyumadan sabahladık. 5 Kasım günü saat 10.00'da ben nöbeti generallere teslim ettim. Aldığımız

davet üzerine, 10 Kasım sabahı saat 8.30'da yeniden Etnoğrafya Müzesi'nde buluştuk. Kız Teknik Öğretmen Okulu öğrencilerinin yaptığı ve halen sakladığım, siyah kravatları takarak nöbet yerine geldik. Türkiye'nin 67 ilinden gelen heyetler yerlerini almışlardı.

Müze önünde büyük bir top arabası, top arabasının arkasında Atatürk'ün İstiklal Madalyası'nı taşıyan bir general vardı. Onu takiben yöneticiler, Atatürk'ün çalışma arkadaşları, yakınları, frak, smokinli, melon şapkalı milletvekilleri, 67 ilden gelen temsilciler yerlerini aldı.

Top arabası saat 9.05 de Etnoğrafya Müzesi önünden hareket etti. Opera binası önünden Ulus'a çıkıldı. 1 ve 2. Meclis Binaları, Ankara Palas önünden yürüyüş devam ediyordu. İnanır mısınız, o süre içinde, kuşların kanat seslerinden, top arabasını çeken askerlerin ayak seslerinden ve pencerelerde, kapılarda, sokak ve duvarlarda, gençler

ağaçlarda, büyük bir kalabalığın hiçkırık sesinden başka hiç bir ses yoktu.

O vakur yürüyüşle Anıtkabir'e gelindi. O yaşlı insanların hiç birisinde yorgunluk belirtisi görülmeden Anıtkabir'in Arslanlı Yolu yüründü. Generallerin omuzlarında Anıtkabir'in merdivenleri çıkıldı ve bu gün üzerinde "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" yazan taş Katakalk'ın üzerine konuldu. Oraya yerleştirilen mikrofonun önüne Cumhurbaşkanı Celal Bayar geldi. Ben sol arka tarafında bulunuyordum. Celal Bayar güzel bir konuşma yaptı:

'Padişah yapmak istediler olmadın, Halife yapmak istediler olmadın. Seni sevmek bir milli ibadettir.' dedi. Konuşma sonunda tabut yukarıya alındı. Bu gün Mozele'nin olduğu alana getirildi. Girişte sol taraftaki bir gedikten zincire bağlanarak aşağı mezarlığa indirildi.

Kortej olarak tekrar döndük. Arslanlı Yol'un başına gelindi. İki büyük demir kapı açıldı. Açılan demir kapıdan aşağıya kimler indi. Askerleri söyleyemeceğim, çünkü onları pek tanımıyorum. Beş altı asker vardı. İnenleri, Atatürk'ü toprağa veren heyeti söylüyorum:

Cumhurbaşkanı **Celal Bayar**, Meclis Başkanı **Refik Koraltan**, Başbakan **Adnan Menderes**, İçişleri Bakanı Dr. **Namık Gedik**, Ankara Valisi **Kemal Aygün**, Ankara Belediye Başkanı **Atif Benderlioğ-**

lu, Atatürk'ün son Genel Sekreteri, Paris'den gelmişti **Hasan Rıza Soyak**, Atatürk'ün manevi evladı **Abdürrahim Tunçak**, Atatürk'ün kız kardeşi **Makbule Atadan** ve Türk Gençliğini temsilen ben, **Yekta Güngör Özden**. Bu 10 kişiden başka hiç sivil yoktu, mezarda.

Atatürk tabuttan çıkarıldı,



Yekta Güngör Özden (üstte ortada) ve arkadaşları Atatürk'ün katafalkı başında

mezara konuldu. 67 ilden gelen toprakların karıldığı mezar kapatıldı. Üzerine bizim bir gün önce Cebeci'deki ve Yıldırım Beyazıt'taki kız ve erkek öğrenci yurtlarından aldığımız kanlar, gençliğin kanı; enjektörle tabuta ve toprağa sıkıldı.

Ondan sonra bir 'kese' açıldı. Kumaş bir kese. Ben merak ettim, sordum. Dediler ki 'Karaman'dan gelen toprak.' Atatürk'ün annesinin memleketinin toprağı, mezarın üzerine serpildi. İkinci kese açıldı. Bu, 'Selanik'ten gelen toprak' dediler. Atatürk'ün doğduğu yerin toprağı.

O da serpildi. Üçüncü kese, çok güzel bir kese idi; kırmızı, yeşil, mavi sarılı, pırıl pırıl bir kese. Merak ettim. Bu da 'Kıbrıs'dan gelen toprak' dediler. O da Atatürk'ün mezarının üzerine serpildi. Orada bulunan herkes mezara toprak koymuşlardı, keseler içinde bulunan bu topraklar da serpilince mezar düzeltildi. Mezarın gerisinde sağ tarafda bir tahta sehpa ve üzerinde bir tutanak vardı. Mezarın karşı tarafında, tek başına Makbule Atadan, bu tarafda Cumhurbaşkanı ve diğer kişiler bulunuyordu. Makbule Hanım hariç, hepsi teker teker tutanağı imzaladılar.

O sırada yani toprak düzeltilip, üzerine gençliğin kanı serpilip, keseler içindeki topraklar dökülüp, tutanak düzenlenirken, Makbule Hanım hafif hafif hıçkırıyordu. Ama işlemler bitip de Cumhurbaşkanı Celal Bayar 'Haydi arkadaşlar, buyrun...' deyince, Makbule Hanım kendini tutamadı. Ben yanına gittim. Makbule Hanım, benim sağ koluma girdi. Yavaş yavaş, önce 8-10 metre kadar olan düz yolu, sonra 8-10 metre kadar hafif yokuş olan çıkış yolunu yürüdük ve Makbule Hanım'ı yakınlarına teslim ettim.

Kapı kilitlendi, koca bir kilit takıldığını hatırlıyorum ama biz ayrıldıktan hemen sonra açılmış ve yeniden içeriye **İsmet İnönü**, Dışişleri Bakanı **Fuat Köprülü** ve bir kaç ilgilinin girip, onlar da Atatürk'ün mezarına toprak koymuşlar diye duydum.

Biz, 29 Ekim 1953'de Dışkapı'daki üniversitenin önünde Ata-

türk heykeli açmıştık. 10. Kasım'da defin olayını yaşadık. 10 Kasım'da bu olaylar olurken, Necip Fazıl Kısakürek, Çorum'da, Atatürk'ün aleyhinde bir konuşma yapmış. Onu bize haber verdiler. 11 Kasım günü, Ankara Zafer Meydanında, Atatürk Anıtı önünde bir toplantı düzenledik. Ben o toplantı için Celal Bayar'a gittim. Köşk'ten rica ettim, aldım getirdim. Celal Bayar orada, kısa bir konuşma yaptı. Böylece Atatürk'e ilişkin sevgimizi, saygımızı, bağlılığımızı, yürekte olan bir coşku ile ortaya koyduğumuz gibi, Atatürk karşıtlarını da kınamış ve görevimizi yapmağa başlamış olduk..”

Resmi törene ve Atatürk'ün toprağa verilmesine katılanlardan hayatta kalan tek kişi ve bu törene katılan 10 kişiden biri olan, yaptığı diğer görev ve başkanlıklar yanında Ankara Barosu Başkanlığı ve Anayasa Mahkemesi Başkanlığı yapan Sayın Yekta Güngör Özden ile yaptığım, sesli ve görsel olarak kayda aldığım söyleşi, Türk basınında ve dünyada ilk kez yayınlanıyor. Ben de, meslekdaşım olan ve ağabeyim olarak kabul ettiğim Özden'in anılarını Bütün Dünya dergisi kanalı ile duyurmak suretiyle, tarihi bir görev ve katkı yaptığım için onur ve mutluluk duymaktayım. Atatürk İlke ve Devrimleri'nin, demokratik, laik Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşayacağı inancını taşımakta ve paylaşmaktayım. •

erdemakyuzbd@gmail.com

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı



On Kasımlar Atatürk'e Hesap Verme Günleri Olmalıdır

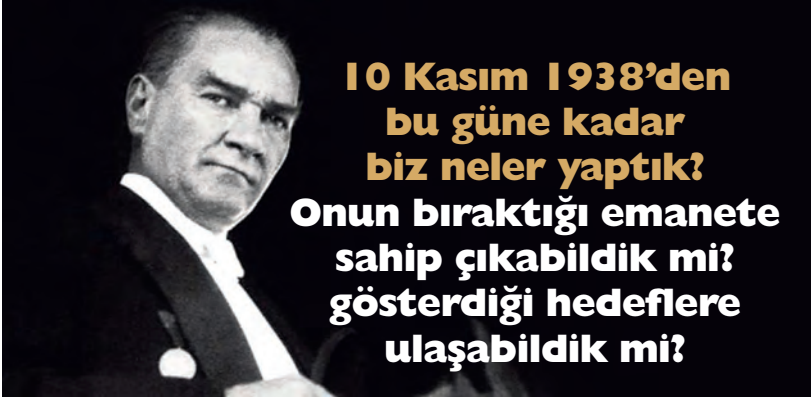
Bu on Kasım'da büyük Atatürk'ün ölümünün 79. Yılına anacağız. Daha önceki on kasımlarda olduğu gibi birçok yerlerdeki anma etkinliklerinde Atatürk'ün asker ve devlet adamı olarak büyüklüğü, yaptığı savaşlar ve devrimler, bunların dünyadaki etkileri anlatılacak, şiirler okunacak, Onun sevdiği şarkılar söylenecek, giydiği elbiselerle defileler yapılacaktır, rozetleri takılacak, ağaçlar yakılacak vb Atatürk şeklen anılacak. Özü ikinci planda kalacak.



Oysa on kasımlar böyle mi anılmalı?

Atatürk'ün yaptıklarını hatırlamayı, devrimlerinin önemini kavramayı ve anlatmayı yalnızca büyük önderin ölüm yıldönümlerine sığdırmanın doğru olmadığını düşünüyorum. Yurdunu seven, akıl ve vicdan sahibi her yurttaşın bunları yalnız on kasımlarda değil, her zaman bilmesi, öğrenmesi, öğretmesi ve anması gerekir.

- Laiklikte neredeyiz?
- Demokraside neredeyiz?
- Eğitim, bilim ve kültürde neredeyiz?
- Kadın haklarında neredeyiz?
- Hukukta neredeyiz?
- Ekonomide neredeyiz?
- Dış politikada neredeyiz?
- Bu konularda Atatürk'ün gösterdiği hedeflere ulaşamadık ise nerelerde hatalar yaptık? gibi soruların bilimsel yanıtlarının aranması ve



On kasım törenleri bunları anmak ve anlatmaktan çok 10 Kasım 1938'den bu güne kadar biz neler yaptık? Onun bıraktığı emanete sahip çıkabildik mi? gösterdiği hedeflere ulaşabildik mi? Ulaşamadı isek nerelerde hatalar yaptık? gibi soruları sorduğumuz ve samimi olarak cevaplar aradığımız günler olmalıdır.

Bu kapsamda Atatürk'ün bize rehber olarak gösterdiği bilimin ışığında bilimsel toplantılar düzenleyerek; büyük önderin ölümünden bu yana;

hataların düzeltilmesi için alınacak önlemlerin saptanması gerekir.

On kasımlar bir anma gününden çok Atatürk'e hesap verme günü olmalıdır.

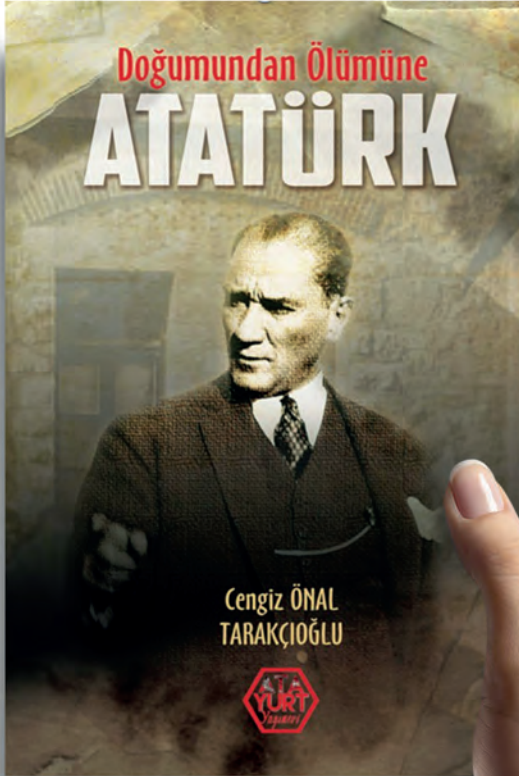
Büyük öndere borcumuzu ancak bu şekilde kısmen de olsa ödeyebiliriz.

Yukarıdaki soruların yanıtları bu yazının kapsamını çok aşacağından yanıtları yurtsever, Atatürk ilke ve devrimlerini benimsemiş yurttaşların akıl ve vicdanlarına bırakıyorum. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

Atatürk İlke ve Devrimleri ile Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Laik Cumhuriyet Rejimi'ni, ellerine geçirdikleri her fırsatta yok etmek isteyen malumzihniyetin, bugüne kadar aldıkları yol ve ulaştıkları nokta hepimizce bilinmekte ve görülmektedir. (...) Oysa üzeri örtülemeyecek bir gerçek; tarihini bilmeyenlerin geleceklerini kuramayacaklarıdır... Bizi biz yapan değerlere hak ettiğini verebilmek ve Mustafa Kemal Atatürk ve ona ilişkin değerler hakkında, Türk Ulusu'na doğru ve gerçek bilgileri aktarabilmek için gerek araştırmalarında, gerekse makaleleri ve hazırlığı içinde olduğu kitaplarında, çalışmalarını bir kuyumcu titizliği ile sürdüren ve büyük bir sorumluluğun gereğini inanç ve kararlılıkla yapmaya çalışan Tarihçi, Araştırmacı, Yazar **Cengiz Önal Tarakçıoğlu**'nu kutlar, kendisine kolaylık ve başarılar temenni ederim. / *Turgut Özakman (Ankara, 2008)*

Doğumundan Ölümüne Atatürk adlı bu Kitap, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, bugüne değin çeşitli amaçlarla Türk Ulusu'na yanlış ve eksik anlatılmış olmasının yarattığı Doğru Bilgiye hasret duygusundan doğmuştur. Bu ilk kitabım henüz yayınlanmış olup, tüm seçkin kitapevlerinin raflarında yerini almıştır...
Cengiz Önal Tarakçıoğlu



BÜTÜN KİTAPÇILARDA



ATATÜRK'Ü ANLAMAK İÇİN

Yazan: Prof. Dr. SADIK KEMAL TURAL

Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Eski (2000-2009) Başkanı

Bir konuyu anlamak için, o konuya ilişkin temel kavramları bilmek ve o kavramların yardımıyla düşünebilmek gerekir. Atatürk'ü anlatmak niyetli çalışmaların, taraftarlık-karşıtlık kusurlarından arınması için, onun söylev, demeç ve uygulamalarını esas alması, kavram bilgisine dayanması, yöntemli olması istenmeli, beklenmelidir.

2007-2017 mantığıyla hareket eden, iyi niyetten uzak bulunanların Atatürk'ü anlaması ve dahi anlatması mümkün değildir. Öncelikle 1913-1920 yılları arasındaki yedi yıla ait durumu yeterince bilmeden konuşmak gülünçtür.

En son sahnesi Sevr'i imzalamak, finali ise bir İngiliz gemisiyle kaçmak olanlara yakın durmak ve düşünmek yerine, yeni bir Bedir Savaşı sayabileceğimiz Millî Mücadele'yi başlatana şükran duyulması aklın gereğidir. Minnet ve şükranla yetinmeyerek, milletimizin başına neler geldiğini de, iyi öğrenmiş olmak gerekir.

Teammüden hâinleri ve ebedî edepsiz cahilleri yok sayalım önce; sonra da, Atatürk'ü anlamak için şu on kavramın O'nun hayatındaki yerini bilmek gerektiğini vurgulayalım: **Özgüven duygusu; samimiyet; istiklâl; millî hüviyet; milliyetçilik; halkı sömüren kişi ve grupları yok edici kararlı mücadele; muasır medeniyet, değiştirip dönüştürme iradesi; içte ve dışta başkaldırılmadıkça barış; vizyon.**

Onun 1909'daki irtica ayaklanmasına karşı oluşturulan Hareket Ordusu kurmayı olarak yazdığı metinlerden, Ağustos-Ekim arasında bizzat hazırladığı Başvekil Bayar'ın sunduğu 1938 TBMM açılış konuşmasına kadar, **Nutuk**, söylev, demeç ve telgraflarına **on kavramın** nasıl yansıdığını bilmek için, *zekâ, iyi niyet ve bilgi* sahipliği gerekli...

Bu yazıda, on kavramdan vizyon

ile muasır medeniyet adlı olanlara değinilecek.

Her insanın kendisi ve ailesi hakkında hayalleri vardır. Bu hayalleri gerçekleştirmek için, kendince bir durum tespiti yapar; buna bağlı olarak da, daha yüksek huzur ve refah seviyesine ulaşmanın yollarını bulmayı ister. Farklı bilgilere, görgü ve işlevlere sahip farklı insanların, daha iyi bir gelecek beklentisiyle, hayal kurması, düşünmesi hatta sağlam plan ve programlar yapması mümkündür; bunlar vizyon olarak nitelenemez.

Bir insanın kendisi dışında kalanlar için, daha onurlu, daha âdil, daha modern, daha refahlı, daha özgür bir hayat kurma adına benimsediği değer ve davranışlar ile, gerçekleştirme çaba ve uygulamalarının tamamı, vizyon kavramıyla adlandırılabilir. Mevcut durumun hastalıklı, köhne, geri yönlerini, *gelecek adına değiştirmek*, dönüştürmek ise, *yeterli bilgi ve kararlılık isteyen çabalar* bütününe gerektirir. Vizyon kavramı, durum tespiti'ni doğru yapan, beklentilere ilişkin değişim ve dönüşümün ilkelerini hem belirleyip öngören, hem de uygulama çabası gösteren karizmatik şahsiyetli bir önder ile, asıl anlamını kazanır.

İkinci kavramımız olan “Mu-

asır”ise, içinde yaşanan yüzyılın, ileri sayılan devlet ve toplumlarının benimsediği değer, bilgi, teknoloji, zevk ve zihniyet dünyası, çağdaş olan yaşantılar ve onlara bağlı ögeler toplamına ait bir nitelime.

Modern, yeni, yepyeni olan, değer, bilgi, teknoloji, eşya ve davranışlar. Bir kısmı züppeliğe ve/veya marjinaliteye işaret eden davranış ve eşyalar modern niteliklidir. “Modern olan”, öncelikle savunma sanayi, sonra da iletişim ve sağlık ile ulaşım alanlarına ilişkindir. Modernin en belirgin görünümleri, giyim kuşam, süslenme ile ev dekorasyonu... Modernite ise, modern olan ögelerden büyükçe

Geniş halk yığınlarının modern olanı yakından izlemediği açıktır; çiftçilik ve hayvancılık yapanların ise, çağdaş ögeler ile aralarında iki yüz yıllık bir gecikme vardı.

bir kısmının, *halkın çoğunluğu tarafından benimsenmişliği; tercih ve yaşantılara sinmişliği, yaygınlığı...* Bir toplumun çoğunluğunun en yeni bilgi ve teknolojileri hayatının parçası haline getirmiş olmasına modernite denilir.

1700 sonrasındaki ağır yenilgilere bağlı olarak, Osmanlı devletinde, mevcut ordu yapısının ilkel ve çürümüşlüğünden kurtarılması açısından, ilk önce savunma sanayi ve

askerî eğitim ve öğretimde, sonra da hakları belirleyen *yasalarda* muasırılık istendi. Değişme niyetli, fakat köksüz, çapsız ve gönülsüz denemeler-askerî mekteplerin oluşumu dışında- 1800-1880 arasında netice vermeyen hevesler olarak kaldı.

Öncelikle, İstanbul ve İzmir ile Antakya’daki zengin Yahudi, Rum, Ermeni ve Levanten aileler, *modern olan* ile, doğrudan, hem de gecikmeden tanışıyorlardı. Gayri Müslimlerle, ecnebilerle yakın ilişkisi olan saray ve çevresi ile bazı zengin Müslüman tüccarlar, yüksek bürokratlar, gazeteciler de “modern olan” ile daha kolay bütünleşiyorlardı. Geniş halk yığınlarının modern

olanı yakından izlemediği açıktır; çiftçilik ve hayvancılık yapanların ise, çağdaş ögeler ile aralarında iki yüz yıllık bir gecikme vardı. Asıl modern olan, yeni bilgi üretimi, yeni bilgilere ve yeni teknolojilere dayalı, savunma, iletişim, ulaşım ve sağlık alanlarına ait araç ve gereç

üretimi ve kullanımı idi. Muasırılığı belirleyen özellik, en az emekle çok iş elde etme, sür’atli ve seri olanla bütünleşme idi. Muasır, çağdaş, ileri nitelikli bilgi ve refah toplumu anlamında kullanılıyordu...

Askerî liderliği 1915’ten itibaren tartışmasız olan Mustafa Kemal Paşa, siyasî liderliğini de, Amasya Ta’ mimi, Erzurum ve Sivas kongreleri ile Millî Mücadele başındaki telgrafları, TBMM’deki konuşma ve

eylemleri ile kabul ettirmiş, karizmatik bir şahsiyettir. Atatürk, yeni siyasî yapının, *istiklâl sahibi, rejimi cumhuriyet olan bir millî devlet*; toplumun ise, tarih ve dil paydasına dayalı *millî hüviyet etrafında benzeşip bütünüleşen, muasırlaşan, iktisadî bakımdan sömürülmeyen vatandaşlar* olmasını istiyordu.

Balkanlarda farklı din ve milliyetlerin benlik ve kimliğine sahip çıkan millî uyanışların arasında ilk gençliği geçmiş bir kurmay subay olan Mustafa Kemal, Türklerin milliyetlerinden de, diyanetlerinden de habersiz olduğunu, kendilerine komuta ettiği askerleri aracılığıyla apaçık görüyordu. O, “Millî kimlik” ve “millî benlik sahibi” olmayanların “başkalarının şikâri/avı” olmaya mahkûm olacağını bilenlerin lideriydi.

En eski tapınaklardan, havralara, kiliselere, camilere ve tekkelere kadar inanç temelli yaygın eğitim kurumları, muhatapı olan halka, **bilgi, değer ve davranış aktarma** odakları idi. 19.yüzyıla gelindiğinde bu kurumlar bu işlevlerini tamamen yitirdiler ve yüzyılın sonunda cemiyet/dernek nitelikli yeni örgütlenmeler ortaya çıktı. 20.yüzyılın başından itibaren ise, çeşitli ülkelerde, devlet destekli yaygın eğitim kuruluşları arttı. Bu kuruluşlarda, devlet gözetim, denetim ve desteğinde, hem kimlik kazandırma, hem moderniteyi benimsetme, hem değersiz sayılana sevgi ve saygı gösterilmesini sağlama, hem de reji-

mi köklendirme kararlılığıyla, halk yönlendirilip eğitiliyordu. Halkevleri beklenen kadar olmasa da, çok başarılı bir uygulamadır. Halkevleri değerlendirirken dikkatle gözetilmesi gereken ise, bu kuruluşun, Millet Mektepleri, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu ile mecburî örgün eğitim seferberliğine ait çalışmalarındaki yöntem yakınlığıdır.

Unutturulmuş Türk adını halkının bilincine taşımak isteyen Atatürk, din konusunda da, Kur’an



Mustafa Kemal, Türklerin milliyetlerinden de, diyanetlerinden de habersiz olduğunu, kendilerine komuta ettiği askerleri aracılığıyla apaçık görüyordu.

ve sahih hadislerin iman, ibadet ve muamelata hâkim olmasını istiyordu. Hurafe ve yobazlıklarla karartılmış Türk Müslümanlığının, samimi ölçülerle bir vicdan işi olarak yaşatılmasını, muasırılığa karşı veya engel olmayan işlevinin ortaya konmasını savunuyordu.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün

vizyonu, Türkiye Türklüğünün, modern bilim ve teknolojinin aydınlığında muasırlaştırılıp, millî benlik ve kimliğiyle temellenmiş Türk modernitesinin oluşturulması idi. Eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması; kadınlara Arap zihniyetli yaklaşımın önlenmesi; kanunların TBMM’nce millî ihtiyaçlara bağlı olarak- laik bir anlayışla çıkarılması; hukukun, âdil ve çabuk işletilmesi; savunma sanayi başta olmak üzere, iletişim, ulaşım ve sağlık alanlarının yerli ve millî bir anlayışla yeniden yapılması.

Mustafa Kemal, “millî sır” dediği millî devlet ve istiklali olan bağımsız devlet oluşumunun ilk basamağını zaferle tamamladı, “Cumhuriyet” ile de açlandırdı. Bir sülalenin sultasından, sömürsünden, ne olduğu tartışmalı hilâfet kurumundan kurtulmamızı sağladı.

1933’teki **Onuncu Yıl Nutku**’na yansıyan şu ifadeler, bir ara değerlendirme hükmündedir: *“Yurttaşlarım! Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli, Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti’dir. Bundaki muvaffakiyeti, Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak, azimkârane yürümesine borçluyuz. (.)Milletimizi, en geniş, refah, vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız. Bunun için, bizce zaman ölçüsü, geçmiş asırların gevşetici zihniye-*

*tine göre değil, asrımızın sür’at ve hareket mefhumuna göre düşünülme-
lidir.”*

Benzeşerek, bütünleşerek bilinçli vatandaşlaşma. Bilime dayalı, ekonomik kalkınma, üretim, sanayileşme. Din, mezhep, tarikat, cemaat veya sosyal statü yahut mahallî kimlikçilik türünden bölünme ve ayrışmaların şiddetle reddedilip yok edilmesi. Atatürk’ün, tarihî ve sosyolojik gerçekliklerle tamamen örtüşen vizyonunun ve ona bağlı değişim ve dönüşüm çabalarının önünde hangi engeller vardı? Kısaca değinelim:

a- Toprak ağaları. Hem toprağı, hem de üzerindeki yoksul halkı sömürmekten vazgeçmeyenler...

b- Ticaret ağaları. Müslim, gayri Müslüm ayrımı yapmaksızın, büyük çoğunluğu üretilen mal, ürün ve hizmetlere el koyup üreticiyi/emeği sömürerek semirenler...

c- İnanç ve ibadet ağaları, şeyhleri, dedeleri, babaları, ahuntları, mollaları... İnanç konusunda Kur’an-ı Kerim’e ve sahih hadislerle değil; şıh, dede, baba, mürşit, molla adı verilen kişi ve ailelerin, halkın imanlarını, ibadetlerini ipotekleyen, güçleri ve sömürüleri...

ç- İdare ve hukuk ağaları... Devletin verdiği görev ile yetkiyi çirkinleşerek kullanmakta direnen yetkililer; eski kadılık ve müstantiklikten yeni yasalara geçemeyen bazı hâkim, savcı avukatlar ile yöneticilerin ahlâk, edep ve yasa dışı iş ve eylemleri...

Halkın değişim ve dönüşümlerle

muasır medeniyeti yakalamasını isteyen Atatürk'ün bu düşünce ve çabaların önündeki engelleri de doğru tespit ettiği anlaşılıyor. Bilgisi, bilinci, vizyonu ve cesareti olan gerçek önderlerin belirlediği süreçler toplamına tarih denir. Tarihi yazarlar, yapanların niyet, gayret ve başarılarını kavrayacak kadar akıllı ve bilgili olmalılar.

Atatürk'ün yönlendirmelerine bağlı uygulama ve kurumlaşmalar, halkın, benzeşme ve bütünlüşme; kalkınma ve sanayileşme; özgüvenli ve özgür yaşama yönünde biçimlenmesine yol açıyordu. Her vatandaşını, millî kimliğin ve Türk modernitesinin üyesi olmaya yönlendiren bilinçli uyarılar, vizyonlu programlar sayesinde Türkiye, bugün dünyada İslam ülkeleri içinde modernitesini oluşturabilmiş önde gelen bir ülkedir.

Türk inkılabının moderniteye evrilmesini engelleme çalışmalarının, 1922'de başlayan saltanat ve/veya hilafet özcüleri aracılığı ile TBMM'nin içinden dışarıya doğru yayıldığı, isyana dönüştüğü zamanlar oldu. Bu engellemeciler, Atatürk düşmanlığında birleşip birbirlerine de, yabancı devletlere ve örgütlerine de yardım ettiler, etmeyi de sürdürüyorlar.

Türk inkılabının hedefi, benzeşme, modernitenin imkânlarını paylaşarak refah içinde demokratikleşme idi. Demokratikleşmenin getirdiği hoşgöründen yararlanan,

inkılâbı engellemeye kararlı aile ve odaklar, bir yandan iletişim organlarını (1922'den 1940'a kadar gazete, dergi, zamanla diğer araçlar) ve patronlarını, bir yandan siyaset önderlerini, kendi emelleri için kullanma konusunda teammüden suç işlediler. 1950'den beri her partiden birçok milletvekili, bu teammüden suç işlemekten zevk alanların çeşitli tuzaklarıyla kullanıldılar.

Her vatandaşımız, onun düşüncelerini, eserlerini anlamak, hangi şartların ve engellemelerin sonuç almayı zorlaştırdığını öğrenmeyi kabul etmek durumundadır.

Türk inkılabının hedefi, benzeşme, modernitenin imkânlarını paylaşarak refah içinde demokratikleşme idi.

Atatürk'ün önderliğindeki -Atatürkçülük de denilen- Türk İnkılâbı, milliyetçiliği, bağımsızlığı, Cumhuriyeti, Türk kalkınmasını ve Türk modernitesini devletin asıl özelliği sayan; dışarda da, devleti ve milleti, saygın kılmayı başarıp hâlâ geçerli olan Lozan ve Montrö'yü imzalamaya iradesine sahip bulunan *bir fikir ve uygulamalar bütünüdür*.

Yüzyıla damgasını vuran önderin şahsiyetini ve yaptıklarını kavrayabilmek için, 1820-1920 Türkiye'sinin durum bilgisi sahipliğine de, Atatürk'ü anlayacak ölçüde *iyi niyet, bilgi ve zekâya da* ihtiyaç olduğu açıktır. •

A black and white portrait of Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey. He is shown from the chest up, wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a dark tie. He has a prominent mustache and is looking directly at the camera with a serious expression. The background is dark and out of focus.

Atatürk'e Hayran Olan Fransa Başbakanı

Edouard Herriot

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren



*Mustafa Kemal ve kurduğu Cumhuriyet için birçok yabancı devlet adamının yaptığı birbirinden güzel değerlendirmeleri içeren yazıları Bütün Dünya dergimizde okudunuz. Söz konusu yabancılardan biri de, Fransa'da Başbakanlık, Meclis Başkanlığı, Bakanlık, Senatörlük ve Lyon Belediye Başkanlığı yapmış **Edouard Herriot**' dur.*



Radikal Sosyalist Parti Genel Başkanı da olan Herriot, aynı zamanda yazar ve bilim adamı kimliği ile de tanınmaktadır. Bu özelliklerinden ötürü de, ülkenin en seçkin kuruluşlarından olan Fransız Akademisi'ne de seçilmiştir.

Edouard Herriot, dönemin Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın daveti üzerine, Yunanistan'dan deniz yoluyla 8 Ağustos 1933 tarihinde İzmir'e gelir. Eşinin yanı sıra Herriot'un beraberindeki 8 kişilik heyette, Partisinin yetkilileri, milletvekilleri, senatörler ve diplomatlar da vardır.

Fransız heyeti İzmir'de, Vali

Kazım Dirik'in başkanlığında resmi heyet ve büyük bir halk kitlesi karşılar. Fransızlar İzmir'de yaklaşık 10 saat kalacaktır. Ama bu kısa süreye birçok ziyaret sığdırılacaktır. Heyet, Bergama'yı geçecek, köylere, kahvehanelere uğrayacak, karşılaştıkları köylülerle sohbet edecektir. Edouard Herriot, daha sonra yayınladığı "Orient" (Doğu) adlı kitabında, 10 saatlik İzmir



gezisine uzun uzun yer vermiştir. Herriot'un en çok dikkatini çeken ise İzmir'de gördüğü okullardır. Vali Kazım Dirik'e, "Şu karşıdaki büyük bina askeri kışla mıdır?" diye soran Herriot, "çocuk kışlası" yani okul yanıtını alınca şaşırmıştır. "İzmir'de bu türden çok sayıda okul binası var. Bu Cumhuriyet'in eğitime verdiği önemin göstergesidir" değerlendirmesini yapan Fransız Devlet Adamı Ziraat Okulu'ndan da



İzmir Valisi Kâzım Dirik



Edouard Herriot, Mustafa Kemal'in genç Cumhuriyeti'nin eğitim atağından çok etkilendiğini, bunun kanıtları olan okulları her yerde görmekten duyduğu mutluluğu ifade etmek için "mektep" kelimesini ezberlediğini söyleyecektir.

etkilenmiştir. Öyle ki, bu okulu bitiren 2 öğrenciye, Lyon'daki Yüksek Ziraat Okulu'nda, 1 öğrenciye de yine aynı kentteki Sanat Akademisi'nde eğitimlerine devam etmek üzere 5 yıllık burs vermiştir.

İzmir'den İstanbul'a geçen Fransız heyeti, kentte 2 gün kaldıktan

sonra Radikal Sosyalist Partilerin kongresine katılmak için Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya gidecektir. Fransızlar, 16 Ağustos'ta İstanbul'a döner ve 19 Ağustos'ta da Ankara'ya gelirler. Başkentte, Başbakan İsmet İnönü ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ile bir araya gelen Edouard Herriot, daha sonra da gazetecilerin sorularını yanıtlar. Fransız devlet adamının, en çok nelerden etkilendiniz sorusuna verdiği yanıt anlamlıdır. İzmir'den başlayarak, Türkiye'de geçtiği her yerde mektep gördüğünü söyler. Mektep kelimesini Türkçe söylemesi ise gazetecilerin dikkatini çeker. Neden Türkçe "mektep" dediği sorulduğunda ise Mustafa

Kemal'in genç Cumhuriyeti'nin eğitim atağından çok etkilendiğini, bunun kanıtları olan okulları her yerde görmekten duyduğu mutluluğu ifade etmek için Mektep kelimesini ezberlediğini söyleyecektir.

Edouard Herriot'ın

Ankara’da gazetecilere söyledikleri bununla sınırlı değildir. Fransız gazeteci Andre Valles, Türkiye ziyareti sonrası 1933’ün Eylül ayının ilk haftasında, Lyon Progres gazetesinde, “Edouard Herriot gibi sadece siyasetçi değil, devlet adamı, sanatçı, yazar kimliklerini taşıyan bir şahsiyeti etkilemek, beğenisini kazanmak hiç kolay değildir. Herriot’un, etkilenmesi, Pire’den gemi ile geldiği İzmir’e ayak bastığı andan itibaren başladı. Bunun karşılama ile hiçbir ilgisi yok. Herriot, Mustafa Kemal’in Türklere aşılacağı gelişme, ilerleme, bağımsızlık aşkı ve enerjisini her yerde gördüğünü, laiklik gibi bir özelliği yüzyıllarca dini baskının hüküm sürdüğü ülkede yürürlüğe konmasına, kadınların özgürleştirilmesine hayran kaldığını söylüyor. Mustafa Kemal’den ve eserlerinden, özellikle de, yüzde 1’inin okuma yazma bilen toplumun sadece 10 yılda atılan dev eğitim adımlarıyla büyük ilerleme kaydetmesinden çok etkilendiğini her fırsatta dile getirdi” değerlendirmesini yapmaktadır. Ankara’dan sonra tekrar İstanbul’a dönen Edouard Herriot, 21 Ağustos’ta Mustafa Kemal tarafından kabul edilecektir. Fransız devlet adamı yaklaşık 4 saat süren bu görüşmeden öylesine etkilenmiştir ki, hayata gözlerini kapattığı 1957 yılına dek, ne zaman Türkiye konusu gündeme gelse Mustafa Kemal Atatürk’ten görülmemiş bir hayranlıkla bahsetmiştir.

Edouard Herriot, Paris’te, biri 29 Kasım, diğeri 6 Aralık 1933 olmak

üzere Türkiye konulu 2 konferans vermiştir. Konferanslarda, Türkiye gezisinden ve Mustafa Kemal’den övgüyle bahseden Herriot, “Mustafa Kemal’in 2 olağanüstü özelliğine hayranlık beslerim. Bunlardan biri, tıpkı alev gibi parlayan, ateş gibi yanan vatanseverliği diğeri ise buna kusursuz bir mantık yapısı ve birliği kazandıran hâkimiyetidir. Unutulmasın ki ona hayranlık duyan sadece ben değilim” diye konuşmuştur.

Le Figaro gazetesinin, Kasım 1936 tarihli sayısında, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş yıldönümüne ilişkin görüşlerini paylaşan Edouard Herriot, Mustafa Kemal için, “Hiçbir devlet adamı ya da önemli şahsiyet ile kıyaslanmayacak kadar büyük ve farklı bir liderdir. Onun gözlerinde, bizlerin tahmin edemeyeceği kadar uzaklara bakışı gördüm” ifadesini kullandıktan sonra, “Bu sözlerimi en iyi Avrupalılar anlayacaktır. Çünkü o yıkılmış bir ülkenin yere serilmiş halkını ayağa kaldırarak süper devletleri yenmiştir. Mustafa Kemal bundan daha da büyük bir zafer daha kazanmıştır. Cehalete, gericiliğe, din sömürüsüne açtığı savaşı da kazanarak, kurduğu yeni devletin kalıcı olmasının yolunu açmıştır. Öyle bir devlet kurdu ki, dünya yıkılsa o yerinde kalacak” demiştir. Edouard Herriot’un Atatürk’e duyduğu hayranlığın temelinde yatan nedeni ise bir başka yazıda aktaracağız. •

gurbuzevrenbd@gmail.com



Tarih Kürsüsü
Prof. Dr. Kemal Arı

İzmir Valisi Nurettin Paşa'nın İşgal Öncesi Görevden Alınması ve Rum Propagandası

15 Mayıs 1919'da İzmir'in işgali Ulusal Bağımsızlık Savaşı'nın en kanlı olaylarından biridir. Sabahın erken saatlerinde rihtıma yanaşan ve sonra da kıyıya asker yığan Yunan Ordusu, kenti teslim almak için yürüyüşe başladığında, Konak Meydanı çok kanlı olaylara sahne olmuştur.

O gün önce atılan ilk kurşun ile Yunan bayraktarının öldürülmesinden sonra, Yunan askerlerinin namlularını sivil halka ve ardından da Sarıkışla'ya çevirmesinden sonra kentte büyük bir katliam uygulanmıştır.

Oysa olaylar bu kanlı güne gelinceye kadar kentte birçok gelişme yaşandı. Önce kimi siyasi merkezlerde İzmir'in işgali yönünde karar alınması; ardından bu olayın İzmir'de duyulmasından sonra yoğun bir karmaşa, karışıklık yaşanmış; kentin nüfus dokusunu oluşturan Türkler ve Rumlar, değişik arayışlar içine girmişlerdi. Türkler'in arayışlarında daha çok öne çıkan, kentin nasıl savunulacağına ilişkin kaygılardı. Bu arayışlar sırasında eksikliği hissedilen bir kişinin adı hep dillendiriliyordu:

Eski İzmir Valisi Nurettin Paşa!

Nurettin Paşa, Mütareke döneminde İzmir'de Valilik yapan ve askerlik hayatında önemli başarılarına adını yazdırmış bir komutandı. Onun adı daha çok Kut'ül Amare Savaşı'nın ilk aşamasında öne çıkmış; İngiliz ordusuna karşı Türk savunmasını belli bir düzeye getirdikten sonra, görevini Halil Paşa'ya bırakarak bu bölgeden ayrılmıştı. Onu bırakışmadan sonra İzmir Valisi olarak görüyoruz. Bu döneminde o, Osmanlı Devleti'nin savaşı yitirmesinin verdiği bir şımırıklıkla, büyük taşkınlıklar yapan Ortodoks Rumlar'a ve olası bir

Yunan işgaline karşı İzmirli Türkler'i destekleyen tutumuyla haklı bir övgü kazanmıştı.

Ondan önce İzmir'de Rahmi Bey valilik yapıyordu. Bu kişi, Birinci Dünya Savaşı'nda kenti İngilizler'e ve onların saldırılarına karşı korumuş olan ünlü bir İttihatçı'ydı. Savaşın sonra Rahmi Bey hakkında türlü yakınmalar görülmüş, sonunda o görevden alınarak, yerine Nurettin Paşa Vali olarak atanmıştı.



Nurettin Paşa'nın İzmir'e vali oluşu, İzmirli de büyük sevinçlere neden olmuştu.

Ancak İzmirli Ortodokslar Rahmi Bey'den sürekli yakıncı bir tutum içindelerken, bir süre sonra bu yakınmaları Nurettin Paşa'ya da yönelecekti.

Nurettin Paşa'nın İzmir'e vali

oluşu, İzmirli de büyük sevinçlere neden olmuştu. Nurettin Paşa her şeyden önce Kutü'l Amare Savaşı'nın kahraman komutanı olarak biliniyor ve yurtseverliğinden övgüyle söz ediliyordu. Paşa İzmir'e "Vali Vekili" olarak atandı. Asker olduğu için aynı zamanda 17. Kolordu'nun komutanlığını da yapıyordu. O, İzmir'de kaldığı süre içinde, İzmir için asıl tehlikenin İtalyanlar değil, Yunanistan olduğunu görmüştü. O ileride Yunanistan'ın İzmir'i işgal etmek isteyeceğinden

ve bu işgal girişimi sırasında İzmirli Ortodokslar'ın Yunanistan'ın girişimlerini kolaylaştırmak için her şeyi yapacaklarından emindi. Bu nedenle İzmir'de yurtsever Türkler'in örgütlenmelerine büyük önem veriyordu. Bu nedenle Müğtareke sırasında açığa alınan subaylarla halkın örgütlenebileceğini düşünmekteydi. Bu subayların öncülüğünde iç bölgelerde silahlı direniş birlikleri oluşturulabilir ve böylece Yunan Ordusu'nun ilerleyişi yavaşlatılabilirdi.

Onun kuşkuyla baktığı kişilerin başında İzmir Metropolit'i Hrisostomos gelmekteydi. Bu kişinin Birinci Dünya Savaşı yıllarında ne türlü tehlikeli biri olduğunu önceki Vali Rahmi Bey görmüştü. Rahmi Bey Hrisostomos'u İzmir'den kovmuştu. Savaş

sonrasında Vali Rahmi Bey görevden alınınca, bu ünlü papaz yeniden bir yolunu bulup, İzmir'e geri dönmeyi başarmıştı. İşte bırakışma döneminde Hrisostomos Yunan işgalinin önünü açmak ve kolaylaştırmak için elinden ne gelirse yapıyordu. Öncelikli olarak İstanbul Patrikhanesi ve Atina ile bağlantı halindeydi. Nurettin Paşa vali vekili olarak kente geldiğinde, Hrisostomos'un gizli kapaklı işlerinden haberdar olmuş, onu yakından gözlemiş ve bu tehlikeli din adamını

İzmir'de yayımlanan bu gazeteler, vali olduktan bir süre sonra Nurettin Paşa için, akıl almaz bir karalama kampanyası başlattılar.

hiç sevmemişti. Hrisostomos da Nurettin Paşa'nın kendisi hakkındaki düşüncelerini biliyor; bu nedenle Nurettin Paşa'nın valiliği döneminde, onu yıpratmak dedikodular yaymaktan, kimi jurnallerde bulunmaktan geri durmuyordu.

Bu amaçla Hrisostomos, İzmir'de yayın yapan İzmirli gazete ve gazetecilerle de yakın temas

halindeydi. İzmir'de yayımlanan bu gazeteler, vali olduktan bir süre sonra Nurettin Paşa için, akıl almaz bir karalama kampanyası başlattılar. Bir şehir efsanesi ortalıkta dolaşiyor ve onun, yani Nurettin Paşa'nın Rumları katletmek için askeri birliklerle işbirliği yaptığı ve kimi teşkilatlar hazırladığı dile getiriliyordu. Onun kurduğu söylenen teşkilat; "Yedek-subap Cemiyeti" adlı bir dernekti. Güya bu dernek köy ve kasabalarda

örgütlenmiş, gizli direniş güçleri oluşturmuş; ona bağlı elamanlar silahlanmışlardı. Abartılı biçimde bu örgütün Nurettin Paşa tarafından verilecek ani bir emirle bir anda ortaya çıkacakları ve Hıristiyan kanı dökecekleri propagandası yapılıyordu.

Söylentilerin haddi hesabı yoktu:

Güya Alaşehir taraflarında dağlarda kalabalık çeteler oluştu-

rumuştu. Bunlar da yedek subaylar gibi örgütlenmiş ve silahlandırılmıştı.

Bunları yapan güya Nurettin Paşa'ydı.

O, bu çetelere her türlü silahı dağıtmış, paralar vermişti.

Bunlar günü geldiğinde harekete geçecek; büyük kan dökülecek, kan gövdeyi götürecekti

(!). Tehlikede olan Ortodokslardı. Türkler için tehlikeli her hangi bir şey yoktu. Dağlık yerlerdeki Rum köyleri büyük bir tehlike altındaydı.

Hristiyan kadınlara her türlü kötülük yapılacağı, Nurettin Paşa'nın Türk öfkesini öfkelendirdiği dillendiriliyordu. Güya Nurettin Paşa bir de buyruk vermiş ve; "İntikam anı hulul etti; ileri evlatlarım!" demişti.

Bu buyruk, bir şehir efsanesi gibi kulaktan kulağa fısıldanıyordu. Yine Nurettin Paşa'nın her subaya

en az dört beş Rum'u öldürme emri verdiği propagandası da yapıyor-

du. Bütün bunların tek amacı vardı:

Nurettin Paşa'yı yıpratmak, onun görevden alınmasını sağlamak; Türk-Rum düşmanlığını körükleyerek, Ortodoks Rumlar'ı Türkler'e karşı diri ve uyanık tutmak...

Bu arada garip bir sav daha ortaya atıldı: Güya Leon Gemisi'nin Komutanı Mavridis'in eline kimi gizli belgeler ulaştırılmıştı. Mavridis de bu belgeler eline geçince

orada söylenenleri şaşkınlık içinde görmüştü. Bu -sözde- gizli belgelerden anlaşıldığına göre, Nurettin Paşa, Aydın Jandarma Komutanlığı'na iki gizli belge gönderilmişti. Bu belgelerde; Nurettin Paşa'nın bu bölgelerdeki Rumlar'a karşı silahlı birlikler oluşturmak ve onlara karşı harekete geçmeyi emrettiği söy-

lenmekteydi.

Bu kampanya bir süre sonra daha da abartılı biçimde ülke dışına taşındı. Mavridis'in eline geçtiği söylenen belgelerle ilgili iddialar, bir yaygara biçiminde ta Paris'e kadar ulaştırıldı. Ardından da İngiliz Temsilcisi Dickson'a ve kimi başka sorumlu kişiler ede verildi.

Bir süre sonra bu yaygaraya Yunanistan Başbakanı Venizelos da katıldı. O, katıldığı pek çok diplomatik ortamda, söylentileri gerçekmiş gibi anlatıyor ve Türk karşıtlığını sıkılaştırmaya çalışıyordu. Genel



Eferios Venizelos

olarak oluşturulmak istenen kanı şuydu: Türkler, Nurettin Paşa'nın öncüllük etmesiyle örgütlenmişlerdir. Nurettin Paşa'nın bir işaretiyle harekete geçecek ve Hristiyanları keseceklerdir.

Bu aşamadan sonra dünyanın dört bir yanından İstanbul ve İzmir'deki yabancı ülke temsilciliklerine ve konsolosluklarına mektuplar, dilekçeler, sözde ihbarlar yağıyordu. Bu söylentiler, özene bezene yazılan mektuplarla bu yerlere ulaştırılıyor ve sonunda hep aynı istekle son buluyordu: İzmir Valisi Nurettin Paşa valilik görevinden alınmalıdır. Aksi takdirde İzmir'de büyük bir Hristiyan kanı dökülmesi kaçınılmazdır.

Bir süre sonra bu kampanya sonuç verdi. Nurettin Paşa görevden alındı. Onun yerine Kambur lakabıyla tanınan İzzet Paşa atandı. 17. Kolordu Komutanlığı'na da Ali Nadir Paşa getirildi.

Bu gelişme karşısında İzmirli Rumlar çılgınca sevindiler. Türklerse büyük bir düş kırıklığı yaşıyorlardı. Artık İzmir'in pek çok yerinde Nurettin Paşa'nın görevden alınmasına Rumlar büyük protestolar yaparlarken, Türkler de sessiz sedasız onun valilik görevinden alınmasını protesto ediyorlardı. İtalyanlar ve İzmirli Levantenler de

Nurettin Paşa'nın görevden alınmasına üzülüyorlardı. Görülen şuydu:

Artık İzmirli Ortodokslar, propagandalarında başarıya ulaştıkları için daha da ileri gidecekler ve kentteki güvenlik ve huzuru tehlikeye düşüreceklerdi. Sonradan, özellikle de İzmir'in işgali günü yaşanan kötü olaylar, bu korkunun ne denli yerinde olduğunu da gösterdi.

Nurettin Paşa'ya gelince:

Ulusal Savaş'ta önce Merkez

Ordusu Komutanı oldu ve Pontus Ayaklanmalarına karşı olağanüstü bir savaşım verdi. Mecliste hakkında türlü suçlamalar yapılmış olmasına karşın, Gazi Mustafa Kemal Paşa gerekli desteği vererek, onun Birinci

Nurettin Paşa Ulusal Savaş'ta önce Merkez Ordusu Komutanı oldu ve Pontus Ayaklanmalarına karşı olağanüstü bir savaşım verdi.

Ordu Komutanlığı'na getirilmesini sağladı.

26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz'da ordusunun başında olan Nurettin Paşa, 9 Eylül'de İzmir'e giren ordunun başında bulunuyordu.

İzmir Vilayetinde bulunduğu sırada kendisini ziyarete gelen Hrisostomos'la görüşmesinden sonra, valilikten çıkararak halkın arasına karışan Hrisostomos ise işgal döneminde yapılan kötülüklerin sorumlusu olarak görüldüğü için İzmirli tarafından linç edildi. •

kemalaribd@gmail.com

Sporun Dünyası
Metin Gören



10 Kasım 1938'den 2017'ye

Ankara... Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza dek başkenti. Kasım aylarını hüznle geçirir. Koca çınar ağaçlarının sararan yaprakları, gövde anaya veda ederken yaşanan sanal törenler bir başka olur. Yaprak, rüzgar varsa savrulur, yağmur yağıyorsa ıslanır, sırsıklamdır. Üzerinde yürürken taban altlarınızdan sesler duyulur. Onlar vedanın son çırpınış arylarıdır, ayırdında olamazsanız. Başkentli için 10 Kasım hüznü, işte böylesine bir senaryonun yazımı ile başlar. Başrolde milyonlar vardır. Ankaralı, İstanbullu, İzmirli, Bursalı, Adanalı, Diyarbakırlı... Özcesi Türkiyeli.



Anıtkabir'in o görkemli yapısında, onur, gurur, gözyaşı... Vatan, bayrak ve büyük önder Atatürk'e duyulan sınırsız sevgi... ve bu güzel ülkeyi bize armağan edenlere olan bağlılığın göz yaşartan sahneleri. Ve de düşünce selinde kaybolan yurtsever halkımın gözyaşları.

Maziyi çağırırız, dakikasında gelir. İşaret verirsiniz başlar konuşmaya: "Burada huzur içinde yatan dahi insan, Türklerin Atasıdır. Silah arkadaşları ile birlikte tüm cihana kafa tutarak bu aziz vatanın sınırlarını çizmiştir. Devrimleri örnektir, söylemleri litaretürlere geçmiştir. İngiltere kraliçesi Elizabeth'in ya-



Fidel Castro, bugün tüm dünyada egemen olan "Küba boksı"nın, Atatürk'ün bir spor söyleminden esinlenerek geliştirdiklerini açıklamıştı.

şamı süresince, en az elli kez tekrar ettiği, yüce Atatürk patentlidir.

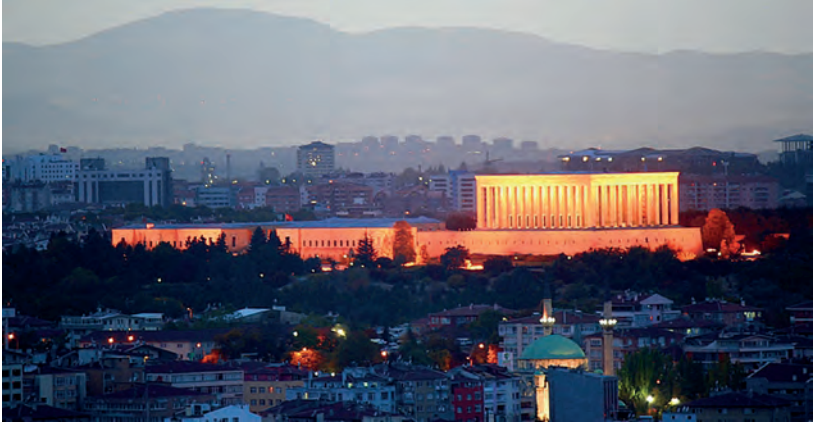
Atatürk'ün "Ben sporcunun zeki, çevik ve ahlâklısını severim." söylemi İngiltere Kraliçesinin Edinburg kentinde kendi adıyla inşa edilen spor salonuna girişte, güzel Türkçemizle birlikte tam beş lisanda yazılmıştır.

Küba'nın devrimci lideri Fidel Castro, bugün tüm dünyada egemen olan "Küba boksı"nın, Atatürk'ün bir spor söyleminden esinlenerek geliştirdiklerini açıklamıştı:

"Bir ülkenin gençlerine, kendi yapılarına uygun spor yaptırılmalıdır."

Parçalanmış Yugoslavya ülkesinin faşist lideri mareşal Tito, Yüce Önder'in manevi kızı Ülkü ile birlikte Florya'da çektiği tarihi deniz fotoğrafından esinlenerek verdiği pozların son dakikada, kopyacılık olur diye yayına sokulmadığını, İtalya'nın önde gelen spor gazeteleri Corriere dello Sport ile La Gazzetta dello Sport, "Türklerin Atası, Tito'ya örnek oldu ama Tito korktu." şeklindeki başlıklarla duyurmuşlardı.

10 Kasımları ve 9'u beş geçeleri gösteren zaman dilimleri, yaşamımın hüznü yüklü kervanlarıdır. Her yıl aynı yükü ve yüreğimi dağarcasına önümden geçerek Anıtkabir'e giderler. Arkalarından binlerce insan seli ile birlikte beni de götürürler. Kahredici bir ikilem yaşamam Ata'mın huzurunda. Ölü-



müyle kahrolurum, eserleriye Türk olmanın onurunu yaşarım. Göz-yaşlarım sevinç ve hüüzün havuzlarından dolarak avuçlarımı ıslatır. Böylesine büyük bir insanın özcesi dahinin fikirlerini, devrimlerini ve ülkesine hizmeti bir türlü özümsemeyenlere doğrusu bu ya kahr yağdırırım. Oysa ki; büyük liderler kendi halkının varlığını simgeleyen yapıları için çok değerli ve güzel sözleri söylediklerinde halkı mutlu etmişleridr. Ancak yüce liderin, “Ne mutlu Türküm diyene” söylemi, dünya varolduğundan bu yana bir topluluğu yani aziz Türk Milletini bu denli mutlu etmemişti.

Ankara... Türkiye Cumhuri-

10 Kasımların hüüzünlü kenti, Ankara. yeti'nin sonsuza dek başkenti. 10 Kasımların hüüzün kenti. Büyük Ata'sını yitiren asil Türk Milletinin gözcüsü sözcüsü. Yaşamının en değerli varlığını gözünü kırpmadan bekleyen nöbetçi.

Edirne'den Ardahan'a, Trabzon'dan Şırnağa, tüm vatan parçasını kapsayan Türk varlığının atasına en yakın karakolu. Sararan yaprakların Anıtkabir nöbetlerini, çok ünlü bir ressamın fırça maharetiyle yeşil ve tonlarına çeviren kent. Ata'nın kenti, Türk halkının temel direği... •

metingorenbd@gmail.com

"Beni görmek demek ille yüzümü görmek değildir. Benim düşüncelerimi, benim duygularımı anlıyorsanız bu yeter."

M. Kemal Atatürk



Amerikan
Cerrahlar Koleji'nden
Prof. Haberal'a
“Distinguished
Philanthropist” Ödülü



Dünyanın en saygın tıp derneklerinin başında gelen Amerikan Cerrahlar Koleji tarafından, sağlığa, eğitime ve insanlığa katkılarından dolayı Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği'nin seçilmiş Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, "Distinguished Philanthropist" Ödülü verildi.



Prof. Dr. Mehmet Haberal ABD'nin San Diego kentinde düzenlenen Amerikan Cerrahlar Koleji Tıp Kongresi'nde

104 yıllık tarihi ve dünyanın dört bir yanındaki binlerce cerrah üyesiyle, en önemli tıp kuruluşlarından biri olan Amerikan Cerrahlar Koleji, tarihindeki ilk Türk "şeref üyesi" Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, "Dis-

tinguished Philanthropist" Ödülü'nü takdim etti. Amerikan Cerrahlar Koleji'nin, Türkiye, Orta Asya ve Ortadoğu'daki şeref üyesi olmasının yanında, aynı zamanda Türkiye temsilcisi ve guvernörü de olan Prof. Dr. Haberal bu ödülü, Amerikan Cerrahlar Koleji'nin ABD'nin San Diego kentinde düzenlenen 104. Tıp Kongresi'nde aldı.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ'NDEN 15 CERRAH ÜYE OLDU

Dünyanın önde gelen bilim insanlarının bir araya geldiği Amerikan Cerrahlar Koleji'nin 104. Tıp Kongresi'nde, dostları ve meslektaşlarıyla buluşan Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, Başkent Üniversitesi'nden bir bilim heyeti de eşlik etti ve Başkent Üniversitesi'nden 15 cerrah Amerikan Cerrahlar Koleji'ne üye oldu.

Kolejin çalışmalarının anlatılması, yeni üyelerin kabul edilmesi ve yemin töreniyle başlayan kongrede, bilimsel çalışmaların başlangıcını simgeleyen açılış seremonisi gerçekleştirildi. Onursal üyelerin de hazır bulunduğu bu önemli kongrede,

Amerikan Cerrahlar Koleji Başkanı Dr. Barbara Lee Bass, "Distinguished Philanthropist" Ödülü'ne layık görülen Prof. Dr. Haberal'ın, organ nakli ve yanık tedavi alanlarındaki öncü çalışmalarına vurgu yaparak,



Prof. Dr. Mehmet Haberal "Distinguished Philanthropist" ödülünü aldıktan sonra Prof. Dr. Lamar McGinnis, ve Prof. Dr. Mary H. McGrath ile

şu ifadelere yer verdi:

"27.'si verilen ödülün sahibi, Dr. Mehmet Haberal. Üstlendiği büyük görevler, gösterdiği gönüllülük ve kariyeri boyunca yeniliğe ve araştırmaya göstermiş olduğu adanmışlık nedeniyle bu ödüle layık görüldü. Dr. Haberal, genel

cerrahi ile organ nakli ve yanık tedavisi konusunda Türkiye'de çığır açmıştır. Ayrıca Ankara'daki Başkent Üniversitesi'nin kurucusu ve yönetim üst kurulu başkanıdır."

DR. MCGINNIS: BU ÖDÜL, İLK KEZ ULUSLARARASI BİR KİŞİYE VERİLDİ

Amerikan Cerrahlar Koleji'nin bir önceki başkanı Prof. Dr. Lamar McGinnis de, kolejin 27.'sini verdiği

bu ödülün, bu kez bir ilk özelliğini taşıdığına dikkat çekti ve şöyle dedi:

"Distinguished Philanthropist Ödülü, Amerikan Cerrahlar Koleji Vakfı tarafından 1989 yılından bu yana örnek teşkil eden ve kuruluşun misyonlarını öncelikli tutan kişileri takdir etmek amacıyla veriliyor. Bundan önce 26 kez bu ödül kuruluş üyelerine verildi. Ancak ilk kez uluslararası bir kişiye bu ödül veriliyor. O kişi de, Prof. Dr.



Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, eşlik eden Başkent Üniversitesi bilim heyeti

Bundan önce 26 kez bu ödül kuruluş üyelerine verildi. Ancak ilk kez uluslararası bir kişiye bu ödül veriliyor. O kişi de, Prof. Dr. Mehmet Haberal'dır.”

Mehmet Haberal'dır.”

Meslektaşlarının alkışları arasında sahneye çıkan Prof. Dr. Mehmet Haberal'a "Distinguished Philanthropist" Ödülü, Amerikan Cerrahlar Koleji'nin bir önceki başkanı Prof. Dr. Lamar McGinnis tarafından takdim edildi.

Prof. Haberal, Prof. Dr. Lamar McGinnis ve tüm meslektaşlarına teşekkür etti ve *“Burada sizinle birlikte olmaktan dolayı çok mutluyum ve onur duyuyorum. Aslında benim misyonum, görevim ve hedefim, her zaman hastalarım ve öğrencilerimdir. Doktorluk, diğer mesleklerden farklı bir meslek. Doktor olduğum için kendimi şanslı hissediyorum. Çünkü bu şekilde hastalara ve insanlara yardım ediyorum.”* dedi.

Yurda dönüşünde İstanbul Atatürk Havalimanı'nda kongreyi değerlendiren Prof. Dr. Mehmet Haberal, duygularını şu sözleriyle



Prof. Haberal, Amerikan Cerrahlar Koleji Kongresi'nde Türk Bayrağı önünde

paylaştı:

“Amerikan Cerrahlar Koleji'nin 104. toplantısıydı. Bu yıl da Başkent'ten 20'ye yakın arkadaşımız yeni üye oldular. Eğitim, sağlık ve insanlık için çalışanlar arasından da bir değerlendirme yapılmış ve beni seçmişler. Kendilerine teşekkür ediyorum. Görevimiz, ülkemizi yüceltmek ve yükseltmektir. Bizler de bu görevimizi yerine getirmeye çalışıyoruz. Ülkem için, Türk bayrağının en üst düzeyde dalgalandığını görmek benim için gurur vesilesi oldu.

Ülkem adına bunları yapmanın gururunu ve mutluluğunu taşıyorum.” •

Hâkimiyeti Milliye

Can Alıcı Nokta

İzmir gazetelerinde okuduğumuza göre, Amerika'nın İzmir Konsolosu şehirdeki incir ve üzüm atölyelerini gezerken; bunlardan üçünün temiz olmadığını görmüş ve eğer bu durum düzeltilmezse, ürün kimliği belgelerini vize etmeyeceğini söylemiş.

Bu haber, İstanbul'dan Japonya'ya gidecek malları bozarak, ilk adımda adımızı Japon piyasasında kirletmek isteyen sahtekârların haberini izledi.

Marka ve malda bozukluk, Balkanlar'da başlayan bir kötülüktür. Ekspres'le Balkanlar'a geldiğiniz zaman yağ karışmaya, meyve bayatlamaya, et eskimeye, balık kokmaya başlar.

Çağdaş toplumlarda bu sadece en ağır ahlaksızlıklardan değil, en ağır suçlardandır. Bunu soysuz ve günlük kazanç hırsı ile hareket edenler yaparlar. Bir yiyeceği hazırlayanın, onu kendisi yiyecekmiş gibi hazırlaması terbiye ve başka türlü yapmaması kontrol ve ceza konusudur.

Ceza terbiye eksikliğini tam

anlamıyla dolduramaz, fakat yüzde olasılıklarını azaltır ve yavaş yavaş bizzat terbiyeyi de yapar.

Sahtekârlık ülke halkının sağlığına dokunduğu zaman ağır bir suç, ancak onunla birlikte büyük üretim çıkarlarını ihlal ettiğinde iki kat ağır bir suçtur.

Geniş üretim tüccarlığına yeni giren, bir taraftan Türk ürünlerinden birçoğunun değerini sakın-

mak, diğer taraftan yeni ürünlere değer kazandırmak görevini alan Türk girişimcilerini bu yıllar sıkı denetim altına almak ve bunu kasıtlı olarak yapan yabancıların da ellerini kelepçelemek zorunlu olmuştur.

İyi hususlar yavaş yavaş terbiye haline geldiği gibi, başlar-ken kökenine hücum edilmeyen alışkanlık-

lar da yavaş terbiyenin kendisi olur ve ahlakla ilgisi hissedilmez olur.

Ekonomi Bakanlığımıza bir çeşit ahlak ve terbiye görevi düşmüş olması anormal görünmüş olsa da gerçek budur. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
15 Eylül 1929

Sahtekârlık ülke halkının sağlığına dokunduğu zaman ağır bir suç, ancak onunla birlikte büyük üretim çıkarlarını ihlal ettiğinde iki kat ağır bir suçtur.



89

Savaş Yıllarında İç Siyaset ve Ekonomik Durum

Bilindiği üzere, Eylül-1939'da başlayan II. Dünya Savaşı, Avrupa'yı kasıp-kavurduğu gibi, Amerika, Japonya ve Çin gibi devletleri de içine çekip, çatışmaları küresel bir boyuta taşımıştı.

Türkiye bu yılları savaşa girmeksizin ve silahlı çatışmaların dışında kalarak geçirebilme başarısını gösterdi. Ancak savaşın bölgede yarattığı etkilerin ve doğal olarak da sonuçlarının dışında kalması ne yazık ki mümkün olamadı.

Aslında II. Dünya Savaşı'nın ayak sesleri 1930'lu yıllarda hissedilmeye başlanmıştı. Mustafa Kemal, 1932 yılında ABD Başkanı adına kendisini ziyaret etmek isteyen General Mac Arthur ile yaptığı görüşmede; Almanya'nın ırkçı ve dinamik gücüne değinmiş ve Avrupa'nın gelecekteki kaderinin Almanya'nın izleyeceği tutuma bağlı olduğunu ve bu hususa hassasiyet-



M. Kemal Atatürk ve General Mac Arthur le dikkat edilmesi gerektiğini, altını çizerek vurgulamıştı. Aynı görüşmenin ilerleyen aşamalarında, İkinci Dünya Savaşı'nın 1940-1945'li yıllarda başlayıp, süreceği ve birçok milletin kaderlerinde büyük değişikliklere yol açacağı vurgusunu da yapmıştı.

Savaş'ın adeta ayak sesleri ve



1929 Ekonomik Bunalımı'nda Amerika'daki protesto yürüyüşleri

yarattığı sıkıntılar, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Birinci ve İkinci Adamları tarafından, 8-10 yıl öncesinden büyük isabetle tahmin edilmişti. Ayrıca 1929'da başlayan Dünya Büyük Ekonomik Bunalımı'nın sürekli yayılan olumsuz etkileri, bu sıkıntıları daha da derinleştirmiş, dünyadaki birçok büyük ekonomik güce sahip firmaların iflasına neden olmuştu.

Burada şunu söylemekte yarar var: İsmet İnönü, II. Dünya Savaşı'nın yaklaştığı yıllarda ve savaş fiilen başladığında Türkiye'nin Ekonomi Siyaseti'ni iki temel

1929 Yılında Dünyayı sarsan Büyük Ekonomik Bunalım, hem sanayi ve hem de tarımsal ürünleri olabildiğince olumsuz etkiledi.

sıkıntı içine düştüler. Tarım ürünleri fiyatlarında büyük düşüşler olması itibarıyla bu ürünlerin üretimleri de neredeyse durma noktasına geldi.

Bunalımın ortaya çıktığı yıllarda Cumhurbaşkanı Atatürk, Başbakan İsmet İnönü ve genç cumhuriyetin diğer yöneticileri Dünya Bunalımı'nın dış iktisadi ilişkilerde ortaya çıkardığı olumsuzluklara karşı mücadele ederken sağlam ve sürekli bir iktisat yapısının temellerini

unsur olarak biçimlendirmiştir. Bunlar; “Dünya Büyük Ekonomik Bunalımı'na çare arayışları ve olası bir savaşa hazırlıklar...” olarak söylenebilir.

Dünyanın hemen tamamını saran ve çok güçlü ekonomik yapıya sahip bankalar, şirketler, kurum-kuruluşlar ve dolayısıyla devletleri bile derinden sarsan Dünya Ekonomik Bunalımı, hem sanayi ve hem de tarımsal ürünleri olabildiğince olumsuz etkiledi. İhracatlarını tarım ürünlerine bağlayan ülkelerin tamamı büyük

oluşturacak kurumları da yaratma çabasındaydılar. Çünkü tarım ürünlerinde dünya çapındaki olumsuz gelişmelerden Türkiye de nasibini almıştı ve almaya da devam edecek gibi görünüyordu.

Bir yandan sıkıntılara çare bulmaya çalışılırken, bir yandan da Osmanlı borçlarının fazla yük oluşturmayacak biçimde tasfiyesi ile ilişkili hususlar yürütülmeye çalışılıyordu. Hükümetin en büyük kaygılarından birisini Türk Ulusu'nun ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yiyecek ve giyecek gereksinimleri başta olmak üzere diğer acil ihtiyaçlarının karşılanması oluyordu. Özellikle geleneksel olarak Türk halkının beslenmesinde temel rol oynayan buğdayın sağlanmasında 1941 yılından sonra ciddi güçlüklerle karşılaşıldı. Bu güçlüklerle yol açan temel unsurların

başında; önemli bir erkek nüfusun silah altında tutulması sonucu tarım üretiminde çalışacak işgücünün azalması, dolayısıyla tarım ürünleri üretiminin düşmesi geliyordu. Diğer unsur ise savaş koşulları içerisinde buğday ve diğer tarım ürünleri ithalâtının son derece güçleşmesiydi.

İlerleyen yıllarda ve hatta günümüzde bile, karşı devrimci zihniyetin "Camileri tahıl ambarı yaptı..." eleştirisine sıkça muhatap olan

İsmet Paşa, çalışmalarını sıkıntılarını aşılmasına çözüm aramak üzerine yapıyordu.

Savaş koşullarının oluşturduğu tehditle büyüyüp, gelişen ekonomik sorunların önemi Cumhurbaşkanı İnönü'nün, 1941 yılı Cumhuriyet Bayramı konuşmasına; *"Millî İrademizin bütünlüğünü korumak için hepimiz çetin vazifelere hazırız. Büyük yangına bulaşmanın çaresi ve bütün dikkatimize rağmen bulaşırsak, şerefle vazife*

yapmamızın ilk şartı yangın ortasında yaşadığımızı bir an olsun unutmamaktır... Çok mahsûl almamız, her iş yerinde, tarlada her zamandan daha çok çalışmamız." sözleriyle yansıdı.

Aynı yıllarda, buğday üretiminin yetersizliği ve ithalatın da olanaksızlığı üzerine, Türk



İsmet İnönü

Ulusu'nun en önemli gıdası kabul edilen ekmekte karne uygulaması başlatıldı. Zaman içinde bu uygulama pamuk başta olmak üzere diğer tarım ürünlerine de yansıdı. Akaryakıt ithalatındaki güçlükler nedeniyle özel ve bir kısım ticari araçların kullanımına da sınırlamalar getirildi.

Alınan bütün tedbirlere karşın dünya boyutundaki ekonomik sıkıntı ortadan kaldırılamadığı için

Türkiye de sıkıntılara çözüm bulmak için uğraşısını sürdürüyordu. Tedbirler yeterli olmadığı için Milli Korunma Kanunu çıkarıldı ve böylelikle uygulamalar Bakanlar Kurulu aracılığıyla yürütülmek kaydıyla özel teşebbüslerin devletleştirilmesinden, ithalata, malların fiyatlarının saptanmasına kadar devlete geniş yetkiler veriliyordu.

1940'lı yılların doğal gereği olarak vergi sisteminde de düzenlemelere gidildi. Bir kısım vergilere zam yapıldığı gibi, Bina Vergisi, Arazi Vergisi, Ekonomik Bunalım Vergisi, Muvazene Vergisi, Hava Kuvvetleri'ne Yardım Vergisi gibi yeni bazı vergiler de yürürlüğe konuldu. Yürürlükte bulunan Teşvik-i Sanayi Kanunu yürürlükten kaldırıldı ve kamu harcamalarında önemli oranda kısıntıya gidildi.

Bu tedbirlerle Türk Ulusu'nun yaşam şartları nispeten kolaylaştırılmak istenirken, hükümetin bütün samimiyetine karşılık bir kısım vurguncular, o zamanki tabiriyle ölü soyucu tüccar tayfası, fırsatı ganimete çevirme sevdasından vazgeçmiyordu. Bulabildikleri her olanağı

para açısından kâra çevirmekte pek mahirdiler. Kendi içimizdeki bu işbirlikçi, çıkarıcı kesimin yaptıkları Cumhurbaşkanı İnönü'yü çok üzüyordu. 1 Kasım 1942 tarihinde Meclis açış konuşmasında bu hususu; *"...Acı ile hatırlamalıyız ki milletin iâşe işlerini tanzim etmek yolunda Cumhuriyet Hükümetleri'nin sarf*



Kendi içimizdeki bu işbirlikçi, çıkarıcı kesimin yaptıkları Cumhurbaşkanı İnönü'yü çok üzüyordu.

etikleri gayretlere, iki seneden beri, toplumumuz tarafından hiç yardım edilmiştir. İşte bugün ilk hallolunacak mesele, umumi itimat havasının iade edilmesidir. Bulanık zamanı, bir daha ele geçmez fırsatı sayan eski bataklık çiftlik ağası ve elinden gelse teneffüs ettiğimiz havayı ticaret malzemesi yapmaya yeltenen gözü doymaz vurguncu tüccar ve bütün bu sıkıntılar için büyük fırsat sayanlar vardır.

Hangi yabancı milletin hesabına çalıştığı belli olmayan birkaç politikacı, büyük bir milletin hayatına küstah bir surette kundak koymaya çalışmaktadırlar..." sözleriyle dile getirdi.

Aynı günlerde çıkarılan Varlık

Vergisi'nin hedefindeki kitle de; İnönü'nün yukarıdaki konuşmasında işaret ettiği fırsatçı, gözü dönmüş zavallılardı. Nitekim Kasım-1942'de 4305 sayılı çıkarılan Varlık Vergisi'nin;

“**Madde: 1-** Servet ve kazanç sahiplerinin servetleri ve fevkalâde kazançları üzerinden alınmak ve bir defaya mahsus olmak üzere varlık vergisi adıyla bir mükellefiyet tesis edilmiştir...” ifadesini içeren ilk maddesi, toplum vicdanının bu

vurguncu çetesi-nin durumundan ne denli rahatsız olduğunun açık bir göstergesiydi.

Savaş şartlarının fırsatlarını servet artırmak amacıyla değerlendiren özellikle İstanbul'lu bir kısım işadamları, bu verginin uygulamasından rahatsız oldular. Çünkü Varlık Vergisi'nden kaçış yoktu. İtiraz yolları yasayla kapatılmıştı. Vergiyi ödemeyenler Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki bir kısım kamu kuruluşları şantiyelerine çalışmaya gönderiliyordu.

Türk Ulusu'nun büyük çoğunluğunun dayanılamayacak sıkıntıları göğüslemeye çalıştığı, bazı vatandaşlarımızın kanlarını ve hatta canlarını verecek ölçüde fedakârlıkta bulunduğu böylesi bir dönemde, bir kısım vurguncuların, şartların fırsatlarını ganimete çevirmelerinin

ağır bir vergilendirme yöntemiyle önüne geçilmesi, toplum vicdanında önemli bir rahatlama sağlamıştı. Varlık Vergisi, hem siyasal, hem de ekonomik alanda önemli sonuçlar doğurmuş olmakla beraber, devletin gelirlerinde de ciddi artışlara yol açmıştı.

İsmet Paşa, gerek başbakanlığı ve gerekse cumhurbaşkanlığı dönemindeki uygulamalarıyla bugün bile bir kısım çevrelerce halen eleştirilmeye devam edilmektedir.

**Varlık Vergisi,
siyasal ve ekonomik
alanda önemli
sonuçlar doğurmuş
olmakla beraber,
devletin gelirlerinde
de ciddi artış
sağlamıştı.**

Ancak bir gerçek var ki; yıllarca savaş yorgunu olan ve bu uğurda nice evlatlarını şehit vermiş ve olabildiğince yoksullaşmış Türk Ulusu'nu II. Dünya Savaşı'na sokmakla, çok daha fazla ekonomik sıkıntılara düşmekten kurtardığı gibi, şehit

olabilecek nice Türk evlatlarına da bir baba edasıyla kol-kanat germiştir. Tarih, onun bu yanını her zaman saygıyla anacaktır.

II. Dünya Savaşı bitmiş ve biriken ekonomik ve siyasal sorunların önemli bir kısmı da çözüm bekler olmuştur. 1945 ile 1950 arasındaki yıllar bir bakıma bu sorunlara çözümler arama ve Türkiye'yi etkin çalışan bir siyasi ve ekonomik yapıya kavuşturma çabalarıyla geçti. •

cegonalbd@gmail.com

(Gelecek Ay: Çok Partili Sisteme Geçiş)

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

- | | | |
|---|--|---|
| 1 Pesimizm (Fr.)
a-Palavra atan
b-İlişim, bağlantı
c-Kötümserlik
d-Halk egemenliği | 6 Figürasyon (Fr.)
a-Çok karışık
b-Biçimleme
c-Kavrayış
d-İntihal | 11 Protez (Fr.)
a-Dirençli
b-Takma, ilişme
c-Açıkgöz
d-Çözümleme |
| 2 Strapless (İng.)
a-Askısız
b-Moda yaratan
c-Göz uyumu
d-Duş kabini | 7 Charter (Lat.)
a-Dolmuş uçak
b-Pilot
c-Uçuş kartı
d-Tarama kumaş | 12 Reflektif (Fr.)
a-Kırık çizgi
b-Yansıtıcı
c-Bilimsel söz
d-Niteliksiz |
| 3 Türbülans (Fr.)
a-Eğlence yeri
b-Hava burgacı
c-Gidişgeliş
d-Bir gezegen | 8 Hijyen (Fr.)
a-Sağlığa uygunluk
b-Ayrıntı
c-Mütenazır
d-Cici, sevimli | 13 Paparazzi (İta.)
a-Olay fotocu
b-Sırnaşık
c-Coşku hali
d-Basit, bayağı |
| 4 Süpervizör (Fr.)
a-Bilgi çarpıtma
b-İyimser
c-Üst denetçi
d-Nicelik | 9 Metraj (Fr.)
a-İleti
b-Şerit perde
c-Kümeleşim
d-Uzunluk | 14 Navigatör (Fr.)
a-Bağımsız ülke
b-Nota işareti
c-Bölüntü, hizip
d-Yönleyici |
| 5 Planton (Fr.)
a-Çivileme
b-Biçimsel
c-Emir eri
d-Değişim | 10 Oditoryum (Fr.)
a-Bir element
b-Kuşatma
c-Yörekent
d-Dinleme salonu | 15 Klon (İng.)
a-Yapay reçine
b-Eşitlemek
c-Kopyalama
d-Eksiltmek |

(Fr.) Fransızca, (İng.) İngilizce, (Lat.) Latince, (İta.) İtalyanca

Yanıtlar:
151.
sayfada



Siyasal İslamcı İngiltere "Türk Laikliği"ne Karşı

Türk basınında Lozan Barış Antlaşması'na karşı propaganda 1945'te çok partili düzene geçilmesiyle başladı. İlk kez Cevat Rifat Atilhan, Ağustos 1949'da yayımlanan "*İslamı Saran Tehlike ve Siyonizm*" adlı kitabında, İngiltere Başdelegesi Lord Curzon'un İstanbul Başhahamı Hayim Naum aracılığıyla, Lozan'daki Türk delegelerine; Türkiye'nin bağımsızlığı ancak Türklerin Müslümanlıktan vazgeçmesi koşuluyla tanınacaktır, diye haber gönderdiğini, Türk de-

legelerinin, Lozan'da bağımsızlığı, Lord Curzon'un önerisi doğrultusunda Müslümanlıktan vazgeçmek karşılığında elde ettiklerini ileri sür-

müştür.¹ Bu yazılan, Necip Fazıl Kısakürek'in "*Büyük Doğu*" dergisinin 21 ve 28 Ekim 1949 ve 6 Ekim 1950 günlü sayılarında genişletilerek



Lord
Curzon

yayılmış; buradan 11 Kasım 1950'de Said Nursi'nin "*Emirdağ Lahikası*" kitabına aktarılmış; 22 Mayıs 1952'de gazeteye dönüşen "*Büyük Doğu*"da "*Hayasız Mütlif*" başlıklı yazıda yinelenmiş; Rauf Orbay'ın 1964'te ölümünden sonra, 1965'te Feridun Kandemir tarafından uydurulan hatıratına² sokulmuş; Ekim 1965'te Kadir Mısıroğlu'nun "*Lozan Zafer mi Hezimet mi?*" kitabının ilk cildinde yer almıştır. Müslümanları Lozan Barış Antlaşması'na düşman etmeyi amaçlayan bu yalan,

hazırlanan Türkiye'ye, Osmanlı din düzenini sürdürmeyi önerdiğini göstermektedir:

Lozan'da İngiltere Başdelegesi Lord Curzon, Fatih Sultan Mehmet'in 1453'te İstanbul'u aldığıında İslam hukukunun gereği olarak gayrimüslimlere tanıdığı adli ayrıcalıkların, kapitülasyonların, Osmanlı tarihi boyunca olduğu gibi, yeni Türkiye tarafından da aynen tanınmasını istemiş;³ Türkiye'deki gayrimüslimlerin İslam hukuku

gereği "*vergi (bedel) karşılığı askerlik hizmetinden bağımsız tutulmalarını*"⁴ "*vergi ödemeye razı olmak koşuluyla, Küçük Asya'da Hıristiyan azınlıkların tüm olarak askerlik hizmetinin dışında bırakılmaları*"⁵ nı istemiştir.⁵ Lord Curzon'un Osmanlı'daki İslam hukukunun yeni Türkiye'de aynen uygulanmasını isteyen sözleri, Lozan Barış Konferansı tutanaklarında şöyle yer



İsmet İnönü Türk heyetiyle Lozan'da

günümüze dek 68 yıl boyunca pek çok gazete, dergi, kitap, radyo, televizyon vs. yayınları aracılığıyla milyonlarca yurttaşımıza gerçek diye benimsetilmiştir.

Oysa Lozan Konferansı'nda İngiltere Türkiye'nin dinden vazgeçmesini önermediği gibi, tersine Aşağıda özetle aktardığımız Lozan Barış Konferansı tutanakları, İngiltere'nin laik hukuka geçmeye

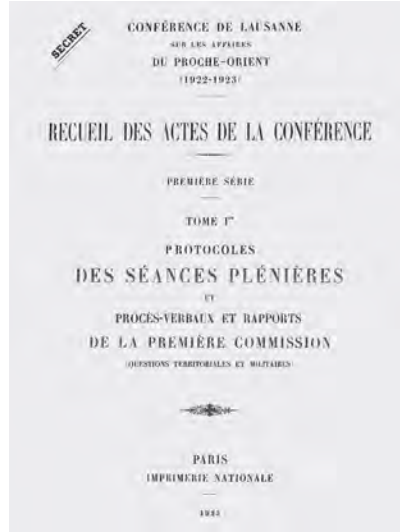
almaktadır:

"Lord Curzon, İslam hukukunda da, Osmanlı İmparatorluğundaki Müslüman-olmayan toplulukların yararına, din ve öğretime ilişkin bir takım çok özel ayrıcalıkların bulunduğu, Türk temsilci heyetine hatırlatmak istemektedir. Bu ayrıcalıkların kaldırılmaması ya da onların yerine daha önce yapılmış azınlık antlaşmaları hükümlerinde kabul

edilmiş genel hakların konulmaması çok istenir bir şeydir. Lord Curzon, düşüncesini bir örnekle açıklamak için, Sultan Abdül Mecid'in 1839'da ilan ettiği ve Türkiye'de din topluluklarına daha önceleri tanınmış olan ayrıcalıkları yeniden doğrulayan ayrıcalıkları yeniden doğrulayan ünlü Gülhane Hattı Hümayunu'nu belirtti. 1856 Paris Andlaşmasından sonra, Berlin Andlaşmasının 67nci Maddesiyle yeniden belirtilen bu ayrıcalıkları garanti altına alan yeni bir Hattı Hümayun ilan edilmiştir. Son olarak, azınlıkların yararlandıkları ayrıcalıkları garanti altına alan 1876 Anayasası vardır. (...) Lord Curzon, azınlıklara verilecek garantiler bütünü içine alınmak amacıyla, İslam hukukunun bu hükümlerine alt-komisyonun dikkatini özel olarak çekmek istemektedir."⁶

Lozan tutanaklarında **Yunan Temsilci Heyeti** de "Rumlara verilmiş hakların tanınması, fethedenle fethedilmiş ulus arasındaki din ayrılığından doğmaktaydı. Türk devletinde, aile hukuku yalnız şeriatla -din hukukuyla- yönetildiğinden, İslam hukukunu Hıristiyanlara uygulamak mümkün değildir."⁷ diyor ve yeni Türkiye'nin de tıpkı Osmanlı devleti gibi İslam şeriatıyla yönetilmesi nedeniyle, gayri-

Lozan Barış Konferansı'nın izleyen karikatürist Derso'nun albümünden: Türk delegelerinden Rıza Nur, Yunan delegesi Venizelos'u nakavt ediyor.



Lozan Tutanakları

müslimlere İslam şeriatının gereği olarak verilmiş olan ayrıcalıkların sürdürülmesini istiyordu.

Türk Temsilci Heyetinden **Münir Bey** "Türkiye hükümeti yakında çağdaş yasalar hazırlamak niyetindedir. (...) Türkiye hükümeti, bu eski kurallar yerine, ayırım yapmaksızın, hem Müslümanlara hem de Müslüman olmayanlara uygulanacak kurallar koymağı düşünmektedir."⁸ diyerek, gayrimüslimlere devlet



içinde devlet demek olan hukuk vs. ayrıcalıkların verilmeyeceğini duyurmuştu.

Fransız Temsilci Heyetinden uzman hukukçu **Henri Fromageot**; "Evlenme yaşı konusunda Hristiyan gelenekleri 16 yaşında olmayı öngörürken, Türk kanununda 10 yaşında olma öngörülmektedir. Örneğin böyle bir sorunun (Müslümana ve Hristiyan'a tek kanun konulduğunda) nasıl aydınlatılabileceğini anlayamıyorum"⁹ diyordu.

İngiliz Temsilci Heyetinden



İsmet İnönü ve beraberindekiler Lozan'da

Sir Andrew Ryan; "Türk Temsilci Heyeti'nin (...) tümüyle laik çağdaş ilkelere dayanan yeni yasalar, din ayırımı yapmaksızın herkese uygulanacaktır" açıklamasına şiddetle karşı çıkarak; "Ayrım yapılmaksızın hem Müslümanlara hem de Hristiyanlara uygulanabilecek herhangi bir ilke bilmediğini; Türk Temsilci Heyetinin, başka hiç bir Devlette bulunmayan bir durum yaratmağa çalıştığını; sömürgelerinde Müslü-

man uyrukları olan İngiliz İmparatorluğu, Fransa ve İtalya gibi Avrupa Devletlerinin bu uyruklarını, kendi dinlerine özgü kanunların uygulanmasından yoksun bırakma yoluna hiç bir zaman gitmediklerini"¹⁰ söylemiş; Türk hükümetinin hangi dinden olursa olsun her yurttaşa uygulanacak tek laik yasa hazırlamasına karşı çıkmıştı.

Türk Temsilci Heyeti'nden **Rıza Nur Bey**; "Hükümetinin salt dünya işleri niteliğinde bir temele dayanan yeni yasalar çıkarma niyetinde

olduğunu"¹¹ vurgulayınca, İngiliz Temsilci **Sir Andrew Ryan**; "hem Müslümanlara hem de Müslüman olmayanlara aynı kanunun uygulanmasında bir yarar görmediğini söyledi. Böyle bir tedbir, Müslümanlar kadar Hristiyanları da, kendi özel görevlerinin uygulanmasından yoksun bırakma sonucunu

doğuracaktır. Bu ise, azınlıkların göreneklerine saygı gösterilmesini isteyen anlaşmaların özüne aykırıdır. Hindistan'da uygulanan İngiliz politikası bu ilkenin bir örneğidir."¹² dedi.

Buna karşılık "çeşitli ulusal topluluklarla çeşitli dinlerin bir arada yaşadıkları Avrupa ülkelerinde, yurttaşlar kanununun [medeni kanunun] çeşitli dinsel yasalara uygun düşme kaygısında olmadığını"

belirten **Münir Bey**; "*bütün Avrupa ülkelerinde Museviler vardır; fakat bu ülkelerden hiç birinin kanunları, Musevilik yasalarına uyma kaygısında değildir. (...) böyle (her cemaate ayrı hukuk ayrıcalığı tanımak) özellikle, Türk Hükümetinin çağdaş hukukun ilkelerine dayalı (laik) bir kanun çıkartmaya hazırladığı bir sırada mümkün değildir.*"¹³ diyecekti.

İtalya Temsilciler Heyeti'nden **Giulio Cesare Montagna** da İngiltere ve Yunan temsilcileri gibi, yeni Türkiye'nin Osmanlı din düzenini bırakıp laik hukuka geçmesine karşı çıkıyordu. Hıristiyan Müslüman Musevi vs. din ayrımı "*yapmaksızın bütün Türk uyruklarına uygulanabilecek genel bir kanun çıkartmanın mümkün olmadığını düşünmekteydi. Batı ülkeleri örneği geçerli değildir*" diyordu; "*gerçekten bu ülkeler ulusal özellik bakımından olduğu kadar, dil, soy ve din bakımından da türdeşlerdir. Azınlıkların büyük küteller halinde bulunduğu Türkiye'nin durumu böyle değildir. Herkese aynı ilkeleri uygulamak istemekle, Türk hükümeti, ayırım göstermeksizin herkesi gücendirmek ve herkeşe haksızlık yapmak tehlikesiyle karşılaşır. Üstelik, Müslümanlar arasında yürürlükte olan görenekler, Hıristiyanlar arasında yürürlükte olan göreneklerden özü bakımından farklıdır; çünkü, bunlar, herşeyi ile, hatta bir takım fizyolojik başkalıklarla bile ayrı olan halkların, yüzyıllardır süre giden alışkan-*

lıklarının ürünüdürler. Gerçekten Batı yurttaşlar hukukunun [medenî hukukunun] ilkelerine uygun davranmış olmak üzere, 10 yaşında evlenebilen bir Müslüman kadının, meşru bir evlenme yapabilmesi için 18 yaşına kadar bekletilmesi, mantığa aykırı görünmektedir."¹⁴ sözleriyle, Türk delegelerin laik hukuka geçiş açıklamalarına karşı çıkıyordu.

Rıza Nur Bey; "*Türk Hükümetinin hazırlamak istediği laik yasalardan*"¹⁵ söz edince, Yunan Temsilci Heyeti'nden **Demetrios Caclamanos** buna karşı çıkarak, yeni Türkiye'nin İslam yasalarıyla yönetilmesini ve bunun bir gereği olarak da Türkiye'deki gayrimüslim Rumlara tıpkı Osmanlı din düzeninde olduğu gibi devlet içinde devlet niteliğinde hukuk ayrıcalıkları tanınmasını savunacaktı. **Caclamanos**; "*Türk Hükümetine dilediği gibi kanun koyma hakkı tanınrsa, azınlıkların göreneklerine saygı gösterme ilkesinin özü bakımından sarsılmış olacağını düşünmektedir. (...) (Osmanlı devletinin 25 Ekim 1917 tarihli Hukuk-ı Aile Kararnamesi-) 9 yaşını dolduran kadınların evlenmelerine izin vermektedir. Bu konularda Müslüman görenekleriyle Hıristiyan görenekleri arasında ayrılıklar öylesine derindir ki, kendisi, ayırım yapmaksızın herkesin isteğini yerine getirebilecek yasalar düşünmenin imkânsız olduğu görülmüştür.*"¹⁶

Münir Bey; "*Caclamanos'un belirttiği hükümler (Osmanlı*

Lozan Barış
Konferansı tutanakları
"Laiklik
Türkiye'ye Lozan'da
İngilizlerce
dayatılmıştır;
hilafet Lozan'da
İngilizlerin isteğiyle
kaldırılmıştır"
gibi sözlerin tümüyle
uydurma olduğunu
kanıtlamaktadır.

devletin 25 Ekim 1917 tarihli Hukuk-ı Aile Kararnamesi) dinsel bir niteliktedir. Fakat (...) bu yasalar yerine, tümüyle çağdaş yasalar konulacaktır. Türk Temsilci Heyeti, (hangi dinden olursa olsun) herkese uygulanabilir bir kanun hazırlamanın imkansız olmadığını düşünmekten vazgeçmemektedir."¹⁷

İngiliz Temsilci Heyetinden Sir Harold Rumbold, "İngiliz Hükümetinin, ayırım yapmaksızın, Hindistan'da yaşayan herkese uygulanabilecek bir kanun çıkartmanın imkansız olduğunu belirtti."¹⁸

Münir Bey, "Bu kanıtın geçerli olduğunu sanmam; çünkü Hindistan bir sömürgeci başka bir şey değildir; Hindistan'ın durumu Türkiye'nin durumuyla karşılaştırılmaz." dedi.

Yukarıda özetle aktardığımız Lozan Barış Konferansı tutanaklarında görüleceği üzere: İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan delegeleri, yeni Türkiye'ye, gayrimüslimlere devlet içinde devlet konumu sağlayan Osmanlı/İslam hukuk düzenini aynen sürdürmeyi önermişlerdir. Türkiye ise bu önerileri reddetmiş, gayrimüslimlere ayrı hukukla devlet içinde devlet ayrıcalığı tanıyan Osmanlı din anlayışını bırakıp, hangi dinden olursa olsun ayırimsız bütün yurttaşlara uygulayacak çağcıl bir laik hukuk düzeni kuracağını açıklamıştır.

Lozan Barış Konferansı tutanakları, 68 yıldır milyonlarca yurttaşımıza gerçek diye belletilen "**Laiklik Türkiye'ye Lozan'da İngilizlerce dayatılmıştır; hilafet Lozan'da İngilizlerin isteğiyle kaldırılmıştır**" gibi sözlerin tümüyle uydurma olduğunu kanıtlamaktadır. •

cengizozakincibd@gmail.com

Kaynakça:

1 Cevat Rifat Atilhan, "İslami Saran Tehlike ve Siyonizm", Cemal Azmi matbaası, İstanbul, s.175, 176. 2 Feridun Kandemir, 'Hatıraları ve Söyleyemedikleriyle Rauf Orbay" Sinan Matbaası, İstanbul 1965. 3 "Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar Belgeler", Çeviren: Seha L. Meray, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1970. 31.12.1922 Çarşamba Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, s.213. 4 a.g.e. 31.12.1922 Çarşamba Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, s.217. 5 a.g.e. 14.12.1922 Perşembe Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, s.224. 6 a.g.e. 14.12.1922 Perşembe Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, s.224. 7 a.g.e. 26.12.1922 Salı Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 1, s. 338. 8 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.229. 9 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.228. 10 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.230. 11 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.231. 12 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.231. 13 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.231. 14 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.231-232. 15 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.232. 16 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.232. 17 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.232. 18 a.g.e. 30.12.1922, Cumartesi Oturumu, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, s.232.

Kurtuluş Savaşından
Zeki Sarıhan



Yunan İşgali Altında



Türk Okulları

Kurtuluş Savaşı yıllarında Türkiye'nin işgal altındaki bölgelerinde okulların durumu ne olmuştur? **Buralardaki öğretmenler ne yapmıştır?**

Bir yer düşman tarafından işgal edilince artık oradaki öğretmenlere rahat huzur yoktur. Çünkü hangi dersi okutursa okutsun öğretmen, ders verdiği okulda Türkçenin, milletin ve vatanın temsilcisi gibidir. Öğrencilerine bu değerleri aktarmakla görevlidir. Düşman ise buna izin vermez. Aşağıda Kurtuluş Savaşı yıllarında Ege Bölgesi ve Güney Marmara gibi, 20 Temmuz 1920'de sonra Yunan işgaline uğrayan Doğu Trakya'da eğitimin durumu ile ilgili bilgiler sunacağım.

H

Hürrem Arman, Piramidin Tabanı kitabında, Kırklareli’nde işgal yaklaşırken birkaç öğretmenin ortadan kaybolduğunu yazmaktadır. Kirpiksiz lakaplı müdür, son konuşmasında öğrencilerden işgal süresince Türklüklerini kaybetmemelerini istemiştir. Kısa zamanda düşmanların kovulacağını, kendisinin birkaç ay sonra döneceğini söylemiş ve kollarını kaldıran öğrencilerine yemin ettirmiştir. Kendisi bir daha görülmemiştir...

Kısa bir süre sonra okul yeniden açıldıysa da yerli birkaç öğretmenden başka bütün öğretmenler değişmiştir. İşgal yönetimi dışarıdan tam işbirlikçi bir müdür getirmişlerdir. Tarih dersleri kalkmış, azalan Türkçe dersleri yerine Yunanca konulmuştur. Bu dersin öğretmeni bir Yunan subayıdır. Bu subay, öğrencilere karşı çok serttir, kısa sürede Yunancayı öğretmek ister.

Yunanlar işgal ettikleri Ege Bölgesi ile Doğu Trakya’yı daha barış imzalanmadan kendi ülkeleri-

ne katmış gibi hareket etmişlerdir. 10 Ağustos 1920’de Sevr Anlaşması imzalanınca da kendi eğitim düzenlerini kurmaya başlamışlardır. Buralarda yaşayan Türk nüfusun da İslam okulları olmasını kabul etmişlerdir. Bu okulları artık oradaki Müslüman nüfus ayakta tutacaktır.

İşgalden önce adı Darülmualimîn (Erkek Öğretmen Okulu) olan Edirne’deki öğretmen okulu artık Edirne İslam Darülmualimîni’dir.

Yunanlar tarafından işgal edilmesinden üç ay sonra okulun müdürü Kemal Bey, İstanbul’a gelerek bu okulun öğretmenliklerinde görevlendirmek üzere, sekiz erkek ve iki kadın ile sözleşme yapmıştır. Öğretmenler tarih, edebiyat, coğrafya, fen, matematik ve psikoloji derslerini vereceklerdir. Edirne İslam Cemaati, İstanbul’dan getirtilecek bu öğretmenlere o günün

koşullarında oldukça dolgun sayılabilecek 40-70 lira arasında maaş verecektir.

İşgal edilen yurt parçalarında Türk okullarında nasıl bir eğitim yapıldığını ve öğretmenlerin nasıl bir zorluk içinde bulunduğunu Edirne’de çıkan Temin gazetesindeki bir haberden anlamak mümkündür. Yunan tarafı bir Türk gazetesi olan Temin, 9 Nisan 1921’de şöyle yazıyor:

“Hürriyet ve İstiklal Şenlikleri



Programı: Askeri geçitler, top atışları, fener alayları yanında Metropolitan Kilisesinde şükran ayını, Kral Konstantin Caddesi'nde askerî kıtalar ve bütün okulların öğrencileri geçit töreni yapacak. Hürriyetin kazanılmasında hayatlarını feda etmiş olanlar namına çelenkler konulacak, gece şehrin başlıca caddelerinde okullar ve esnaf kurulları tarafından vatan şarkıları söylenerek bir taraftan da toprak atılarak şenlik yapılacaktır...”

Türkler, Namık Kemal'den beri vatan, hürriyet, kahramanlık, kurtuluş şenliği gibi kavramlara aşınadır. Bunlar özellikle Türklerin 1912-1922 döneminde yer alan savaşlarında pekişmiştir. 1922 yılında vatanlarının kurtuluşu için bunları kullanmaktadırlar. Aynı kavramların, Yunanlar tarafından Yunan bağımsızlık savaşı dönemi için kullanılması da doğaldır.

Fakat şimdi aynı kutsal kavramların istilacı bir devlet tarafından kullanılması, Türklerin kulaklarını tırmalamış olmalıdır... Hele de bunun Türkçe bir gazete tarafından, herhangi bir zor kullanılmadan yazılması... Gazetenin sahibi Neyir Mustafa, Lozan Anlaşması sonucunda Türkiye'den çıkarılacak olan 150 kişi arasına alınmıştır. Ama o zaten Yunanların yenilgisi sonucu onlarla birlikte Yunanistan'a kaçacak ve orada Yunan hizmetine devam edecektir.

O dönemde Yunan işgali altındaki bölgelerde Türklerin gittiği okullarda nasıl bir eğitim uygulanıyor, çocuklara ne öğretiliyordu? Bunu Edirne'den İstanbul'a gelmiş bir kız öğrenciden öğreniyoruz.

İstanbul'da Erkek ve Kız Öğretmen Okullarını bitirenlerin derneği olan “Darülmua'llimîn ve Darülmua'llimât Mezunları Cemiyeti” 31 Mayıs 1922 günü bir bayramlaşma toplantısı yapmıştır. Toplantıda üyelere biri Edirne'den iki gün önce gelmiş bir kız çocuğunun dinlenmesini istemiştir.

Babasının şehit olduğunu söyleyen kız, sabahları derse girerken Rum öğretmenin Müslüman çocuklara zorla istavroz çıkarttırmakta olduğunu söylemiştir.

Sekiz yaşındaki bu kız, Yunanların Edirne'yi işgali üzerine Kız Okuluna atadıkları bir Rum öğretmenin telkinleri altında okumuştur. Babasının şehit olduğunu söyleyen kız, sabahları derse girerken Rum öğretmenin Müslüman çocuklara zorla istavroz çıkarttırmakta olduğunu söylemiştir. Kendisinin hangi marşı bildiği sorulunca,

“Konstantin Marşı'nı biliyorum. İsterseniz okuyayım. Öğretmen bana bunu öğretti. Fakat ayağa kalkmalısınız. Konstantin çok büyük

adammış.” demiştir.

Rum öğretmenin başka neler öğrettiği sorusuna ise:

“Türkler en fena bir milletmiş, bize sınıfta bunu öğrettiler” diye konuşmuştur.

Bu olayı haber veren İkdam gazetesinin yorumuna göre, dünyanın hiç bir milleti Yunanlar derecesinde saldırgan, hiçbir idare ve istila bu derece ilkel değildir.

Öğretmen Haydar Bey,

toplantıda, bu küçük kızın anlattıklarından bir ders çıkarmış ve arkadaşlarına da bu dersi çıkarmalarını öğütlemiştir. Edirne’den birkaç gün önce gelen bu kızcağız gibi istila altında binlerce çocuğa milliyetini yavaş yavaş unutturduklarını anlatacak şöyle demiştir:

“Türkleri yok etme politikasını

kullanan Yunan devleti tarafından istila altında kalan memleketlerdeki çocuklarımıza böyle kötü anlayışlar aşılanıyor.

Onların Müslümanlara böyle hakaret etmelerine karşılık kendi öğrencilerimize vatan ve millet dersini vermekte bile tembellik gösteriyoruz. Eğer bu milleti kurtarmak istiyorsak ve yine bu milletin kurtarılması için öğretmenlerin irfan dağıtması lüzumuna inanıyorsak görevlerimizi yaparak yavrulara önce millî duyguları, vatan hisleri telkin etmeliyiz. Ciddi milliyetperver gençler yetiştirmeye uğraşmalıyız.” •

zekisarihanbd@gmail.com

Kaynaklar: Yahya Akyüz, Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişime Etkileri, Ankara, 1978, s. 216. Vakit, No. 1030, 21 Teşrinievvel (Ekim) 1920. Temin (Edirne), No. 214, 9 Nisan 1921. İkdam, 9 Mayıs 1922.



Atatürk ve Diyap Ağa

Dersimli Türkmen Reisi Diyap Ağa

Yunan ordusunun Ankara yakınlarına gelmeleri üzerine herkes telaşlanır. Meclisi bir endişe, bir korku sarar. Başkentini Kayseri’ye taşınması konuşulur. O psikolojik ortamın olduğu mecliste, bir yiğit çıkar:

“Biz buraya kaçmaya mı geldik?

Eğer meclisi taşımak istiyorsanız, buyurun gidin. Ama ben gidemem. Beni buraya gönderen hemşehrilerimin yüzüne bir daha bakamam. Tek başıma bile olsam; dinim, bayrağım ve vatanım için son kurşunuma kadar düşmanla savaşıyorum... Son kurşunu da kafama sıkırım. Bu böyle bilene.” der.

Böylece taşınma sözüne son noktayı koyar. Milli Mücadele ve TBMM’nin ruhuna, Dersim ve Türk Milleti adına en önemli katkısı da sağlamış olur.

Ankara’ya giderken kendisini uğurlamak için binlerce kişi toplanır. Kalabalıktan birinin:

“Ağa, artık mebus oldun. Bizleri ve buraları unutursun.” demeleri üzerine Diyap Ağa: “Siz sütsünüz, ben de kaymağı. Eğer siz bozüksanız, ben de bozuğumdur. Eğer sizde bir bozukluk yoksa korkmayın!”

• Gönderi Jin. Dr. **Gürbüz Turgay**



ULUSAL YAZILIM

①

Yazan:
Bil. Yük. Müh.
GAZİ GÜDER

Yazılım terimi ya da kavramı, çeşitli nedenlerle gerçek anlamından farklı olarak bilinmektedir.

Yazılım, yalnızca program demek değildir. Çok daha fazlasıdır.

Program, yazılımı oluşturan unsurlardan yalnızca birisidir.

Yazılım, çözümleme (analiz), tasarım (dizayn) programlama (kodlama), sına (test), düzenleme çalışmaları, dökümantasyon (belgeleme), eğitim vb onlarca işlemi ve

işlem adımını kapsar. Bu işlemlerin her biri için çok sayıda insana gereksinim vardır. Yazılım büyüdükçe doğal olarak çalışacak insan sayısı da artacaktır. Çalışacak kişilerin çoğunun bilgisayarçı olmaları gerekli değildir.

Değişik uzmanlık dallarından insanlar yazılım projelerinde görev alabileceklerdir.

Günümüzde neredeyse her elektronik aygıtta, makinede onu işleten,

denetleyen, yöneten bir yazılım vardır. Arabalardan, uçaklardan, silahlardan, sağlık sistemlerine, akıllı evlere, ofisinizde yaptığınız işlemlere, mimarlık, mühendislik işlerinden, güzel sanatlara, internete kadar her şeyin yöneticisi artık yazılımlardır.

Dünyada Yazılım

Yazılım ve teknolojiye çok ileri gitmiş olmalarına rağmen, hiç ara vermeden araştırma ve geliştirme işlerini arttırarak sürdürmektedirler.

Bütün geliştirmelerin tek hedefi, yalnızca para kazanmaktır. Tümüyle "esir müşteri" yaratmak, bir başka anlatımla, o ya da bu şekilde "sürekli sağılan müşteri" oluşturmaktır.

Günümüzdeki teknolojiyi, önce o ya da bu şekilde çoğunlukla da be-

delsiz olarak verirler ve kullanımına alıştırmırlar. Bedava bir şey verilirse, bilin ki: "Satılan ürün sizsiniz."

Bunu uyuşturucuya alıştırmak gibi de düşünebiliriz. Bugünün dünyasında kimse kimseye bedelsiz olarak hastalığını bile vermemektedir. Sonrasında, sürekli bedel ödeyerek kullanıma devam etmeye mahkum olursunuz.

Dünyanın en değerli 5 şirketinden üçü "yazılım ve teknoloji" firmasıdır. Bunların ciroları ve kârları ülkemizin toplam değerlerinden, Türkiye'nin bütçesinden bile daha yüksektir. Bunun anlamı; bu tür bir şirketimizin olması durumunda petrol bulunmasına ya da başka bir şeye gereksinimimiz kalmaz.

Siber Savaşlar

Günümüzdeki en etkili savaş-

lar siber saldırılar, siber savaşlar yoluyla gerçekleştirilmektedir. Top, tank, uçak, füze vb şeylerin savaşlarda kullanılıyor olması artık geride kalmaktadır. Bilgisayar sistemlerine dayalı hale gelen dünyamızda en büyük ve güçlü silah "yazılım" olmaktadır. Tümüne kumanda eden, onları yöneten yazılımdır.

Bu konuda devlet tüm kurumlarıyla siber savaşlara uygun biçimde yapılandırılmalı ya da var olan yapılar güçlendirilmelidir. Bu konuda yapılanlar ve yapılacak olanlar kağıt

**Dünyanın
en değerli 5
şirketinden
üçü yazılım
ve teknoloji
firmasıdır.**

**Bunların ciroları
ve kârları Türkiye'nin
bütçesinden bile daha
yüksektir.**

üzerinde kalmamalıdır. Bu konuda "yerli ve milli" üretim olan yazılımlarımız ya da donanımlarımız olmalı ya da daha da iyileştirilmeli, güçlendirilmelidir.

İran Örneği

Yıllarca ABD ile mücadele ve didişme içindeydiler. Abd İran'a topyekün ambargo uyguluyordu. İran tüm bu olumsuzluklara karşı çok iyi direndi. Bu arada yadsınamayacak kadar kendilerini teknoloji alanında geliştirdiler.

ABD etkili sayılabilecek pek bir şey yapmıyordu, yapamıyordu. Gün geldi çattı, ABD ve İsrail İran'a siber saldırı yaptılar. Nükleer santraller dahil bilgisayar sistemlerini ele geçirdiler. İran'ın yapabilecek bir şeyi kalmamıştı. Bir anda İran ABD'nin bütün koşullarını kabul etmek zorunda kaldı.

Ülkemizdeki Durum

Bilim ve teknoloji konusunda çeşitli nedenlerden dolayı yabancılardan çok geri kalmış durumdayız.

Bugüne dek, ne Ar-Ge'ye yeteri ve gereği kadar kaynak ayırabildik, ne de konuya gereken önemi verip gelişimin, değişimin, ilerlemenin farkında olabildik.



Elimizde kullanamadığımız çok büyük kapasitemiz var. Bunu mutlaka değerlendirmeliyiz.

Biz insanlarımızın, gençlerimizin değerini bilemediğimiz, onları iş ve aş sıkıntılarından kurtaracak çözümler geliştiremediğimiz için büyük çoğunluğu yurtdışına gitmekte ve geri dönmektedir.

Yıllardır süregelen çok ciddi ve bizi sürekli zayıflatan beyin göçü veriyoruz.

Gerek teşvik düzenlerindeki stratejik hatalar, gerekse devletin teşvik alacak firmalara bakış açısı vb. nedenlerden dolayı devlet teşviklerinin küçük ve gelişmeye çabalayan firmalara kayda değer bir yararı olmamaktadır. Yalnızca büyükler daha büyük olmaktadır.

Yazılım ve teknolojiye yeteri ve gereği kadar uygun destekler verilmesi ve iyi organize olmamız

durumunda inanılması zor başarıları elde edilmesi son derece kolay olacaktır. Kaç yıldır dünyanın üzerinde durarak geliştirmeler, düzenlemeler ve güncellemeler yaptığı 4.0 sanayi devriminin bile ne olduğunu çoğumuz doğru dürüst bilmiyoruz.

Elimizde kullanmadığımız çok büyük kapasitemiz var. Bunu mutlaka değerlendirmeliyiz...

Kullanım Hakkı (lisans) Bedeli Olarak Yabancılara Yapılan Ödemeler

Her bilgisayarda çok sayıda yabancı yazılımlar vardır. Bunların tümü için lisans (kullanım hakkı)



Kendimiz yazılım ve teknoloji geliştiremedikçe bu "esir müşteri" olma durumu süregidecektir.

bedelleri ödenmektedir. Önceleri bu bedeller, satın alırken, yalnızca tek bir kez ödenmekteydi. Günümüzde, bilişim piyasasında artık her yıl para ödenmek zorunluluğu oluşturulmuştur. Bir yazılımı kullanmak istiyorsanız o ya da bu şekilde "her yıl" bir bedel ödenmek zorunluluğu vardır.

Böylece yabancılara ödenen, ödenecek yazılım lisans (kullanım hakkı) bedelleri çok büyük değerlere (paralara) ulaşacaktır. Kendimiz yazılım ve teknoloji geliştiremedikçe bu "esir müşteri" olma durumu süregidecektir.

Toplam tutar olarak ne kadar dış alım yapıldığının istatistik bilgilerine ulaşamamaktadır ya da yoktur, (hazırlanmamaktadır). Bu istatistiklerin neden olmadığı ya da hazırlanmadığı anlaşılamamaktadır.

Bu bedellerin edinilen bilgilere göre oldukça yüksek olduğunu belirtelim. İnternet üzerinden ve yurt dışından yapılan alışlar ve satışlar büyük çoğunlukla kayıt dışıdır.

Doğal olarak ciddi miktarda vergi kaybı, vergi kaçağı söz konusudur. Yurtdışından ve internet üzerinden yapılan satışlardan / alışlardan büyük oranda vergi alınamamaktadır.

Üniversiteler

Yabancı ülkelerde (özellikle ABD) gerçekleşen keşiflerin, buluşların büyük çoğunluğu doktora tezi çalışmaları sırasında ortaya çıkmaktadır. Bu durum halen de

devam etmektedir. Devlet kurumları belirledikleri konularda bütçesiyle birlikte üniversiteyi (üniversiteleri) seçebilmekte ve atayabilmektedir. Sivil kurumlar da benzer çalışmalarını yapabilmektedirler.

Yazılım ve teknoloji geliştirme açısından üniversiteler arası koordinasyon mekanizmamız oluşturulmalıdır. Projelerle ilgili görevlendirmeleri yapacak ve finansmanını sağlayacak sonrasında da kontrolünü yapacak bir koordinasyon ve denetim makamına gereksinimimiz vardır. Onca bilim ve teknoloji üniversitemiz olmasına rağmen özellikle bilişim, bilgisayar, yazılım konularında bir Türk tarafından yazılmış bir tane bile Türkçe kitap bulmak olası değildir. Tüm üniversitelerin Yazılım ve Teknoloji geliştirme konusunda etkin ve sonuç alıcı çalışmalarında bulunması gereklidir.

Teknoparklar

Teknoparklar, çoğunlukla kuruluş amacından ve felsefesinden farklı konumdadırlar. Üniversitelerin çoğunluğu için teknoparklar, kira getiren yerler olarak görülmektedir. Oradan yer alabilen firmalar da çeşitli teşviklerden ve desteklerden yararlanmaktadırlar. Özellikle küçük firmaların teknoparkda bulunmak için ödemek zorunda olacakları yer kirası, aidat, yol, vb masraflar düşünülürken karşılan-

ması zor maliyet oluşturmaktadır.

Teknoparkta olmasa bile “yazılım geliştirici” olarak çalışan firmalara da aynı teşviklerin ve desteklerin verilmesi uygun olacaktır.

Meslek Liseleri, Meslek Edindirme Kursları

Meslek edindirme kursları sil baştan düzenlenmelidir. Günlük yaşama dönük eğitim yerleri haline getirilmelidir. Bu tür yerlerin gerekli ve yeterli sayıda ehliyetli öğretmenlerle donatılıp donatılmadığı ve diğer konular sıkça denetlenmelidir.



Belirli firmaların yazılımlarının kullanılmalarının öğretildiği yerler olmaktan çıkarılmalıdır.

Günümüzde meslek liselerinden mezun olanların bilişim dünyasında iş bulmaları yukarıda anlatılanlar nedeniyle genelde pek olası değildir. Bunun anlamı onca yatırım, okul giderleri vb. en önemlisi de "zaman" olmak üzere hepsi boşa gitmekte ya da çöp değerinde olmaktadır. •

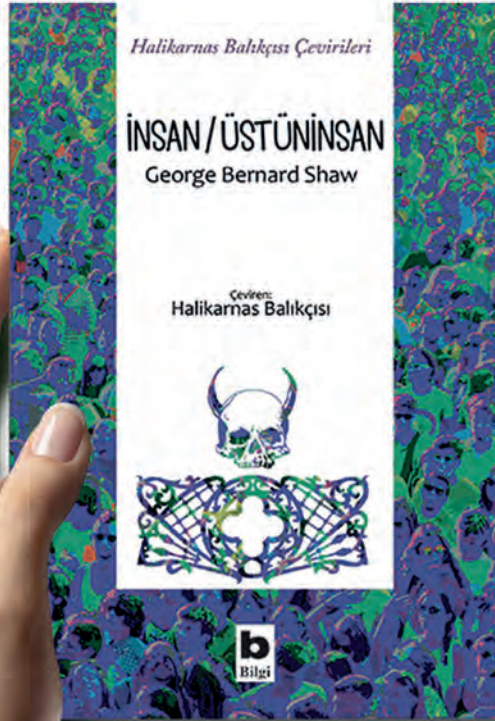
(Devam edecek)

“Bir komedy ve bir felsefe.”

19. yüzyıl İngiliz komedyasının en önemli örneklerinden ve George Bernard Shaw'un başyapıtlarından biri olan İnsan / Üstüninsan, Shaw'un Don Juan teması üstüne yazdığı bir komedyadır.

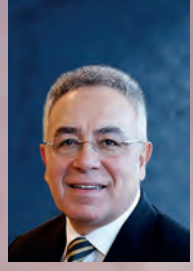
Shaw bu komedyasında, Don Juan mitini tersine çevirerek yaşam gücü ve doğurucu evrim düşüncesini işler. Bu düşünceye göre, yaşamın doğurganlığı, doğanın en belirleyici yasaıdır; bu doğurganlık, daha ileriye evrilerek, üstün olana yaşam verir. Shaw'un, toplumsal çelişkilerin doğanın kendi mantığıyla aşılacağını ileri süren bu düşüncesi, bireyde kendini daha ileri yaşam bilgisini ve bilincini edinme çabasında ortaya koyar. Bu güç, kahramanlardan Ann'de, kadında yaşamın doğurgan itici gücü olarak ortaya çıkarken, Tanner'de yaşamın daha üst bilgisine erişme olarak ortaya çıkmaktadır.

Dünya edebiyatının en önemli yapıtlarından olan İnsan / Üstüninsan'ı edebiyatımıza, ünlü yazarımız Halikarnas Balıkcısı 1949 yılında kazandırmıştı.



BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Promete
Necdet Pamir



Enerjide Dönüşüm Örneği:

E Alman **Energiewende**

Dünya enerji tüketiminde, yıllardır süren fosil yakıtlar ağırlıklı kaşım, küresel ısınmaya ve iklim değışikliklerine yol açıyor. Fosil yakıtların neden olduğu olumsuzluktardan bazılarını sıralayacak olursak; Atmosfer ısınıyor, iklim olumsuz yönde değışiyor. Okyanuslar, denizler ve akarsular ısınıyor; buzullar eriyor...



Denizel yaşam kuzeye kayıyor; kasırgaların sayısı ve şiddeti artıyor. Kuraklık ve yangınlar yaygınlaşıyor. Yüksek ısı nedeniyle ölümler artıyor. Astım ve alerjilerde artış görülüyor. Kutup ayılarının üçte ikisinin, bu yüzyılın ortasına kadar yok olabileceği öngörülüyor. Son 25 yılda Antarktika'da penguen nüfusu %33 azaldı. Küresel ısınma nedeniyle, bu ısınmaya adapte olmayan birçok canlı türü yok oluyor; denizlerin asit içeriği artıyor. Birçok deniz canlısına barınak olan mercan kayalıkları yok oluyor, vb...

Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere birçok kuruluş, bu gidişi önleyebilmek için konferanslar düzenliyor, yayınlar yapıyor. Küresel ısınmayı en azından sınırlayabilmek için; fosil yakıtlardan yenilenebilir kaynakların ağırlığına dönüşen, enerjiyi bugün olduğundan çok daha verimli kullanabilen ve gelecek nesilleri de gözeten politikalar hayata geçirilmeye çalışılıyor. Bu politikalardan en çarpıcı olanlarından biri, Almanya'da uygulanmakta olan "Enerjide Dönüşüm" (Energiewende) başlıklı program...

Doğal olarak bu politikaya karşı çıkan ya da eleştirenler de olmakla birlikte, uygulanmasında yaşanan başarı ve başarısızlık öykülerinin, bizlere de ilham verebileceği düşünülebilir. Bu nedenle, söz konusu "Enerjide Dönüşüm" programının öne çıkan temel özelliklerini ve dile getirilen gerekçelerini özetlemeye çalışacağım.

Önce şu soruya yanıt verilmeye çalışılıyor: Neden "Enerjide Dönüşüm?"

Ve yanıtları: İklim değişikliği ile savaşım, enerji ithalatını azaltmak, teknolojiye yenilikleri ve yeşil ekonomiyi canlandırmak, nükleerin yarattığı riskleri azaltmak ve ortadan kaldırmak, enerji güvenliğini pekiştirmek, yerel ekonomileri güçlendirmek ve toplumsal adaleti sağlamak...

Söz konusu politikanın özetlendiği "German Energiewende Book" başlıklı raporda, "Temiz enerji için politikalar" ise, şu alt başlıklarda toparlanıyor:

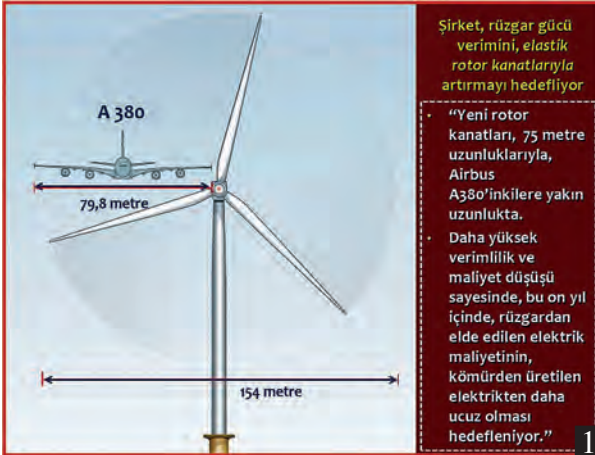
Nükleer enerjinin (kademeli olarak) devre dışına çıkarılması / Yenilenebilir Enerji Yasası (Teşvikler ve ihale koşulları) / Salım (Emisyon) Ticareti / Çevre Vergisi / Kojenerasyon Yasası / Yenilenebilir Enerji (Isıtma) Yasası ve Piyasa Teşvik Programı / Şebeke Genişletilmesini Hızlandırma Yasası / Enerji Tasarrufu Yönetmeliği ve Finansal Destek Mekanizmaları / Eko-Tasarım Direktifi / Uluslararası İklim Politikaları / AB ile Koordinasyon.

Politikanın temel taşı, "teknoloji" olarak belirlenmiş. Bu başlık altında; Verimlilik / Elektrik üretiminde kömürün payının azaltılması / Rüzgârdan elektrik / Biyokütle/Fotovoltaik (FV) / Diğer yenilenebilir kaynaklar / Şebeke ve elektrik depolama / Dijitalizasyon (Sayısallaştırma) / Esnek elektrik üretimi (Baz yüke veda) / Enerji-

nin yurttaşlar tarafından, yurttaşlar için üretimi / Sektör eşleştirme alt başlıkları sıralanıyor.

Ancak bizdeki gibi sadece sıralanmakla kalmıyor; Almanya'yı dünyanın en güçlü ekonomilerinden biri yapan, teknolojideki üstünlüğü etkin olarak devreye giriyor. Somutlaştırmak gerekirse; Almanya'nın ve dünyanın en büyük enerji şirketlerinden birinin, rüzgâr gücü verimini, elastik rotor kanatlarıyla artırmayı hedefleyen teknolojik atılımını örnek verebiliriz. Yeni rotor kanatları,

Yeni rotor kanatları, 75 metre uzunluklarıyla, Airbus A380'inkilere yakın uzunlukta.



75 metre uzunluklarıyla, Airbus A380'inkilere yakın uzunlukta. Daha yüksek verimlilik ve maliyet düşüşü sayesinde, bu on yıl içinde, rüzgârdan elde edilen elektrik mali-

yetinin, kömürden üretilen elektrikten daha ucuz olması hedefleniyor.

“Enerjide Dönüşüm” programının beklenen ve elde edilmeye başlanan sonuçları ise şöyle sıralanıyor:

“Bu program; ihtiralsı, ancak ekonomik olarak gerçekleştirilebilir bir taahhüttür. “Enerjide Dönüşüm”, yurttaşlar ve yöre halkı tarafından yürütülmektedir. Bu dönüşüm, 2. Dünya Savaşı sonrasında, Almanya'nın en büyük alt yapı projesidir. Bu proje, ekonomiyi güçlendirmekte ve yeni istihdam olanakları

yaratmaktadır.

Almanya, bu program ile bir yandan sanayisini ayakta tutarken, bir yandan da onu daha yeşil bir geleceğe uyumlu hale getirmeyi hedefliyor.

“Düzenlemeler ve açık piyasalar, yatırım güvencesi sağlarken, diğer yandan küçük yatırımcıların, daha büyük şirketlerle rekabet edebilmesine de olanak sağlıyor.” Almanya, bu programla,

bir yandan iklim değişikliği ile mücadele ederken, diğer yandan nükleeri kademeli olarak devre dışı bırakmanın, bir madeni paranın iki ayrı yüzü olabileceğini gösteriyor.

“Enerjide Dönüşüm”, konuşulduğundan daha kapsamlı, kalıcı ve Almanya için ödenebilir bir proje. Büyük olasılıkla, diğer ülkeler için, daha da ekonomik olacağı öngörü- lüyor.

Programın sayısal hedefleri ise şöyle özetlenebilir: Enerji tüketimi içinde, yenilenebilir kaynakların payını; 2020’de %18’e, 2050’de %60’a yükseltmek (2011’de %12). Elektrik tüketimi içinde, yenilenebilir kaynakların payını; 2020’de en az %35, 2050’de %80’e çıkarmak (2011’de %20). Enerji verimliliğinin artırılması ve birincil enerji tüketiminin, 2050 yılına kadar, 2008 yılındaki seviyesine göre %50 azaltılması hedefleniyor. Aynı süre içinde, elektrik tüketimi-

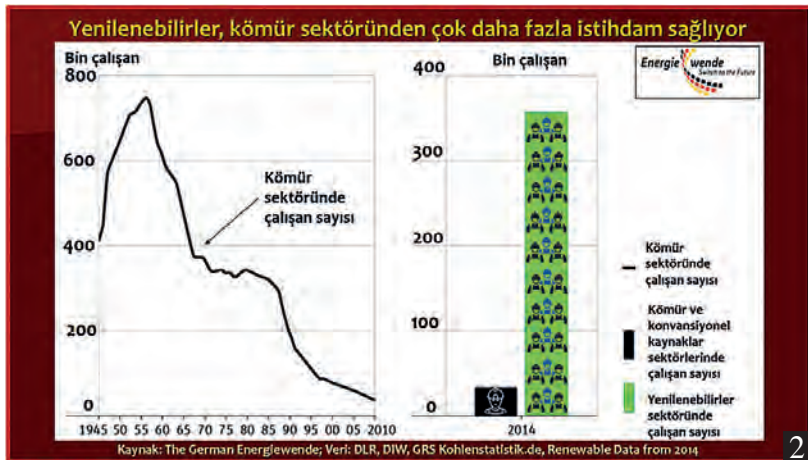
nin de %25 azaltılması planlanıyor.

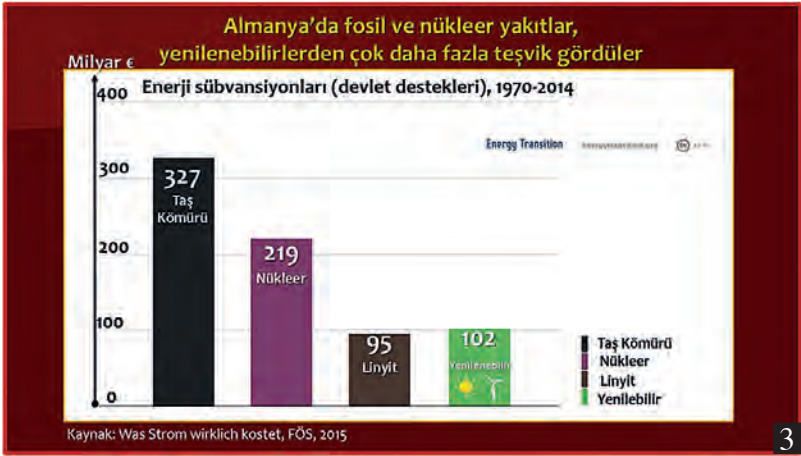
Mevcut binaların enerji sistemlerinin yenilenmesi hızını, yılda %1’den az olan seviyesinden %2’ye çıkarmak ve böylece, binaların birincil enerji tüketimlerinin, 2050 yılına kadar %80 azaltılması hedefleniyor. Ulaştırma sektöründe enerji tüketimini, 2050 yılına kadar %40 azaltmak (2005 seviyesine oranla) ve CO2 salımlarını, 2020’ye kadar %40, 2050’ye kadar %80 azaltmak (1990 seviyesine göre) diğer hedefler arasında...

Uzun vadeli hedefler, Fukuşima öncesinde de belirlenmişti ve değiştirilmedi. Raporda, 2020 / 2030 hedeflerinin, gereken yatırım hacmi nedeniyle revize edilebileceği notu da düşülmüş.

“Enerjide Dönüşüm” programı-

“Enerjide Dönüşüm” programının en önemli kazanımlarından biri; büyük istihdam potansiyeli...





nın en önemli kazanımlarından biri de; fosil yakıtlardan, yenilenebilirler ağırlıklı bir enerji karışımına geçişin sağladığı büyük istihdam potansiyeli...

Görüldüğü gibi, yenilenebilirler alt sektöründe çalışan sayısı, kömür ve konvansiyonel kaynaklar sektöründe çalışanların on katından fazla bir değere (2014 yılı verisi) ulaşmış durumda.

Bu arada, sanıldığı ya da fosil yakıt lobilerinin iddia ettiği gibi, yenilenebilir kaynaklara sağlanan teşvikler, fosil kaynaklara sağlanan teşviklere oranla çok daha yüksek değil. Aksine, fosil yakıtlara ve nükleere, 1970-2014 arasında verilen teşvikler (devlet destekleri), yenilenebilir kaynaklara verilen teşvikleri katlıyor.

Temelde, yenilenebilirlerin maliyeti sürekli düşerken, fosil yakıtların ve nükleer elektriğin bedeli, öngörülmesi zor biçimde sürekli dalgalanacak ama son tahlilde hep

yukarı doğru bir seyir izleyeceklerdir. Almanya'da ısınma maliyetleri, temelde fosil yakıt maliyetlerinden kaynaklı olarak, 2013'te rekor seviyelere yükselmiştir. 2016'da hükümet, petrol ürünleriyle ısınma tesisatına kısıtlama getirirken, ısınma amaçlı yenilenebilir enerji kaynağı kullanımına ağırlık verdi.

Almanya'nın önde gelen araştırma kuruluşlarından German Institute for Economic Research, 2012 yılında yaptığı bir araştırmada, izleyen 10 yıllık süre için Energiewende'nin ülkeye maliyetini 200 milyar avro olarak hesaplamıştı. Buna karşın, bu dönüşüm sayesinde elde edilecek net etkinin, her bir konut için, aylık 10 avro civarında olacağını da hesaplamıştı. 2015'te bir diğer kuruluş olan Fraunhofer IWES ise, 2050 yılına kadar yaptığı değerlendirmede, dönüşüm programının maliyetinin, yapılmaması halinde ortaya çıkacak maliyetin altında olduğunu ortaya koymuştu.



10 yıl içinde, düşük karbon seçenekleri içinde en ucuzu, yenilenebilir kaynaklara dayalı santraller olacaktır.

3 numaralı tablodan da görüleceği gibi, 1970-2014 döneminde, yenilenebilir enerji sistemlerine yapılan devlet desteği 102 milyar avro düzeyinde kalırken, taş kömürüne verilen destek 327, nükleer enerji sistemlerine verilen destek ise 219 milyar avro olmuştur.

“Almanya, nükleer santrallerini kapattıktan sonra, yurt dışından daha fazla elektrik ithalatı yapmak zorunda mı kalacaktır?” sorusuna ise şu yanıt verilmektedir:

“Almanya, yıllardır net elektrik ihracatçısı bir ülkedir ve 2011 yılında, bir hafta içinde 8 nükleer

reaktörünü birden kapattıktan sonra da ihracata devam etmiştir. 2012’de ise Fransa dâhil çeşitli ülkelere, elektrik ihracatında rekor kırarak bu konumunu sürdürmüştür. 2015

yılında yeni rekorlar kırılmış ve yenilenebilirlerin piyasada artan payı sayesinde, kömür santralleri baskı altında kalarak satış fiyatlarını düşürmek zorunda kalmışlardır. Nükleer reaktörler kapatıldıktan sonra bile 100,000 MW konvansiyonel güç kapasitesi olan Almanya, pık talepte 80,000 MW seviyesini gördüğünden, ithalât gibi bir durum söz konusu değildir.

Yenilenebilirler, önceki yıllarda maliyeti yüksek seçenek olarak değerlendirilmekteydi. Ancak, yeni yenilenebilir yatırımlar, nükleer sistemlere oranla çok daha düşük maliyetli yatırımlardır. 10 yıl içinde, düşük karbon seçenekleri içinde en ucuzu, yenilenebilir kaynaklara dayalı santraller olacaktır.”

Kanımcı, almanya enerji dönüşümüyle doğru bir yol izliyor. Darısı başımıza... •

necdetpamirbd@gmail.com



İsveç Çöp İthal Ediyor

Giderek artan atık üretimi yenilenebilir enerji kaynakları arayan şehir plancılarına yeni arayışlar için fikir oluyor. Ülkedeki çöplerin %99'unu çöp alanlarından alarak atık enerjiye dönüştüren İsveç, bu sayede öylesine verimli şekilde elektrik üretiyor ki artık atık enerji fabrikaları için başka ülkelerden çöp ithal ediyor.

METE AKYOL'DAN YAZILAR

Mete Akyol'un Hürriyet Gazetesi'ndeki "Diz Dize-Göz Göze" adlı köşesinde yayımlanan yazısı

Ülkenin Kuvvetli Adamları

Bu ülkenin kalkınabilmesi için Kars'ın Kötek bucağındaki Rifat Irgalı'ya ve onun gibi kuvvetli kişilere, "Kuvvetlerine göre iş verilmelidir."

Rifat Irgalı "Yüz bir kere şükür Tanrı'ya" işsiz değildir. Fakat yaptığı iş ile yapabileceği iş arasında dağlar vardır.

"Kötek ilkokulunda odacıyım ben" dedi "Tanrı'ya yüz bin kere şükür, aç değilim çıplak değilim. Bir işim var amma, aslına bakarsan yaptığım iş, hiç bir zaman iş değildir benim için."

Yaşlı çalışma isteği ve gücü kuvvetiyle oranlandığı an yaptığı işi küçük görüyordu.

"Benim yaptığım bu odacılık işini aslında bir kadın bile yapabilir. Onun için iş değildir diyorum benim yaptığım iş. Yani bana göre bir iş değildir bu. Ben pehlivan adamım.



Gücüm kuvvetim sonsuzdur. Fakat hiç bir işe yaramıyor bu gücüm kuvvetim. Boşa akan ırmak gibi, benim gücüm de öyle boşa akar durur. Memlekete bir damla faydası olmaz benim gücümün..."

Kuvvetine göre bir işte çalışıp memleket, kuvvetinden yararlansın istiyordu Rifat Irgalı.

"Kalkınmak isteyen bir memleketin kuvvetli adamlara ihtiyacı olur. Ancak o kuvvetli

adamlar sayesinde kalkınabilir bir memleket. Bu işin sırrı bu kadar basittir. Bu basit sırrı hükümet bilmiyor desek, hükümete ayıp etmiş oluruz. Biliyor da yerine getirmiyor desek, o zaman hükümet bize ayıp etmiş olur. Bizim memleketimiz de kalkınmak istiyor. Peki öyleyse bizim kuvvetli adamlara, kuvvetlerimize göre iş neden vermiyor?”

Okulun tatil olduğu aylarda Rıfat Irgalı, gücünü kuvvetini, olanakları ölçüsünde boşa harcamamaya çalışıyordu. Konu komşusuna yardıma koşuyordu.

“Komşumuz bir nine vardır. Siz gelmeden az önce söylemişti bana. Şurada ilerde bir sepet samanı varmış. Onu getirmemi söylemişti” dedi ve ayağa kalktı. “Bana beş dakika müsaade edin. Samanı götürüyüm, hemen gelirim.”

Gözden kaybolduktan bir iki dakika sonra Rıfat Irgalı, sırtında bir sepet dolusu samanla görüldü. Önümüzden geçiyordu. Herhangi bir kişinin normal boyda bir sepet taşırken olduğu kadar rahattı, aile boyu sepetin altında.



“Bu memleket sahiden kalkınmak istiyorsa, o zaman mecburdur bize kuvvetimize göre iş vermeye.”

“Şöyle bir resmimi çekiver de Ankara’da hükümete göster abi” dedi. “İstersen sepetin ipini tek elimle tutayım öteki elimle de hükümete bir selam göndereyim.”

Üç beş dakika sonra Rıfat Irgalı geldi, oturdu yanımıza.

“Bu memleket sahiden kalkınmak istiyorsa, o zaman mecburdur bize kuvvetimize göre iş vermeye” dedi “Memlekete hizmet etmek sadece kan dökmekle olmaz. Barış zamanında da ter dökerek hizmet edilir memlekete.

Benim gibi yüz bin kişi, belki de milyon kişi memleket için ter dökmek istiyor. Yeter ki, kuvvetimize göre iş verilsin bize.”

Odacı Rıfat Irgalı kasketini çıkardı, saçlarının dibinde oluşan birkaç damla ter tanesini sildi:

“Konu komşu hatırı için yaptığımız böyle ufak tefek işler de olmasa ya, o zaman hepten kahrolacağız boşu boşuna oturmaktan” dedi “Şu dünyaya geldik gidiyoruz, şöyle kuvvetimizin büyüklüğünde bir iş yapamadık, şöyle erkekçe terleyemedik memleket için...” •

Biz?

Kimlerdeniz●



Yazan: NECEF UĞURLU

A talarımız kimlerdi meselesi kafaları çok meşgul ediyor. Kız isterken sorulur ya, “kimlerdensiniz” diye; biraz ona döndü.

Orta Asya, kuraklıktan sonra göç ve dağılım insanlık tarihine kıyasla çok yakın bir tarih.

Orhun Anıtları karşısında heyecanlandığını anlatan bir arkadaşıma “Göktürk müsün?” diye sorduğumda “Hayır Bulgar göçmeniyiz.” diye cevap vermişti.

“Peki, Orhun alfabesini okuyabiliyor musun?” diye sorduğumda, “Yok.” diye yanıtlamıştı.

“Eee, o zaman bu heyecan niye?” dediğimde ise “Ne bileyim insan fena oluyor” yanıtını almış ve meselenin içinden hiç çıkamayacağımı anlamıştım.

İnsanlık tarihinin daha derinlerine indiğimizde “bir zamanlar maymun muyduk yoksa hep insan iken zamanla mı maymunlaştık” sorusu kurcalıyorkafamı?

Maymun idiysek; maymunlar insanlık haklarını burun farklı ile kuyruk olmuş müracaat sırasında beklerken tasnif edilirken mi kaybettiler?..

Hani, sıra bekliyorsunuz bir önceki maymun arkadaş insan olma hakkını alıyor, fakat sıra size gelince “kontenjan doldu” diyorlar gibi bir durum mu oldu acaba ?

Maymun kalarak daha mutlu olan maymunlar var mı? Ya da olabilir mi?

Hani insanlığın şu an geldiği dolar ve yuan savaşına bakıp “İyi ki bunlar gibi değilim” diye içlerinden geçiriyorlar mıdır, bilmiyoruz.

İnsanın tabiata, kendine maymunlardan daha zararlı olduğu gerçeğini de yadsıyamayız.

İnsanla maymun ilişkisi çok karışık bir mesele; hâlâ çözülebilmemiş değil.

İnsana “maymun” dersin kızıyor, “insansın maymunlaşıyorsun” dersin yine kızıyor ne diyeceğimizi şaşırırdık.



Rüzgarın Mirası filminde hikayenin ana eksenini “Evrim ve Yaradılış” tartışmasıdır. Filmde isimler, olaylar gerçeklerden yola çıkarak değiştirilmiş ve kurgulanmıştır.

Velhasıl insan öfkeli bir canlı türü geçmiş aslında didiklensin istemiyor kendine göre yakıştırıyor gibi bir his var içimde.

Hele “maymundan geldin”, “evrim” filan deyince cümle alem dinler ayağa kalkıyor, bilim, şüphe filan dinlemiyorlar. Fizikçi, bilim adamı papazlar yok mu?.. Var, ama iş maymuna gelince iman bilim dinlemiyor.

Gelin, salım kafa tartışalım şu işi. “Bakın, maymunları insan yerine kullanıyorsunuz; deneylerde kullandınız, kozmonot bile yaptınız... yerinize koyuyorsunuz bal gibi işinize gelince sonra benzeşmek

istemiyorsunuz” desek de nafil.

Scope’un Maymun Davası’ndan esinlenerek Jerome Lawrence tarafından yazılan oyun benim için şimdye kadar bu konu üzerinde yazılmış en etkileyici eserdir.

Oyun gerçeklerden esinlenmiştir...

1925 yılında Tennessee’de çocuklara evrim teorisini öğreten

bir öğretmen olan Scope yasaları çiğnemek suçundan yargılanır.

Gerçekte öğretmen ünlü avukat Clarence Darrow savunur. Clarence Darrow demiryolcuları, sendikacıları savunan ve bu davaların dışında pek çok tartışmalı, kaybedilmesi mukadder olarak düşünülen davaların ünlü avukatı... Kendisine başlıbaşına yer ayırıp bir gün bu sa-
tırlarda buluşuruz diye umuyorum.

‘Rüzgarın Mirası’ oyun ve filmine dönecek olursak, düşünceyi kontrol altında tutma, sansür gibi metaforlara dayanır.

McCarthy’izme bir meydan okuma denebilir.

Hikayenin ana eksenini ise “Evrim ve Yaradılış” tartışmasıdır. Filmde isimler, olaylar gerçeklerden yola çıkarak değiştirilmiş ve kurgulanmıştır.

Sinemada mahkeme salonu ülkenin iki büyük hukukçusunu karşı karşıya dövuştüren bir arenaya döner.

İzleyiciler Tennessee’nin sıcak yazında, mahkemenin kararı “Evrim mi-İncil”deki Yaradılış mı doğru” çatışmasına nihai bir sonuç olacaktı mıcasına coşku, heyecan, öfke, kan ve ter içinde davayı izlerler.

Esasen ‘Rüzgarın Mirası’ ismi İncil’den alıntıdır. “Kendi evinde huzursuzluk çıkarana Rüzgârın Mirası kalır ve aptallar bilgelerin kalplerine ancak hizmetkâr olurlar” mealinde bu sözler İncil’in Proverb bölümündendir.

Özetle kendi evlerinde, ülkelerinde huzursuzluk çıkartanlar

dert ve kaosa neden olurlar denmiş oluyor.

Düşünce özgürlüğünün baskı altına alındığı yıllardır, öğretmen Scope’u avukatı düşünce özgürlüğünün her insanın hakkı olduğu bağlamında savunur.

Clarence Darrow’un karşısında ise üç dönem Başkanlığa aday olmuş “gelişimci muhafazakarlık” gibi birbirinin tersi iki anlamı bir



Clarence Seward Darrow

araya getirerek ucube bir kavram icad eden Bryan vardır.

Darwin’cilere şiddetle karşıdır.

Gerçekle filmi ayırt eden en önemli özellik ise filmin ince nüktelerle süslü olması ve birbirinin tersi düşünceleri savunan iki hukukçunun aynı zamanda iki eski arkadaş olmalarıdır.

Gerçekte büyük hukukçu Clarence Darrow hiç bir hukuk okulu mezunu filan da değildir, resmen dava vekilidir!

Peki kim kazanır ?

Gerçekte 8 gün süren davada jüri Öğretmen Scope’u 100 dolar cezaya mahkûm eder.

“The Butler Act” diye bilinen ve okullarda evrim teorisini öğretmeyi yasaklayan yasayı çiğnemekten suçlu bulunur!

Evrim karşıtı bu yasa daha sonra Eyalet Meclisi tarafından 1967’de kaldırılır!

Rüzgarın Mirası filminin gösterim yılının 1960 olduğunu düşünürsek, film evrimin okullarda öğretilmesine 7 sene sonra da olsa katkıda bulunmuştur diyebiliriz.

Stanley Kramer’in filmi düşünce özgürlüğü savunması bağlamında gerçek mahkemededen daha etkili olmuştur. Veya, değişime yardımcı olmuştur da diyebiliriz.

Spencer Tracy’nin oynadığı Avukat Drummond’un filmde “Bir fikir bir katedralden çok daha büyük bir anıt, abide olabilir” sözü doğrusu unutulur gibi değil.

Filmde Drummond kazanır ama mahkeme salonu boşalıp yalnız başına kaldığı ve gitme hazırlığı yaptığı sırada, bir eline Kanun kitabını öbür eline İncili alır ve her ikisini de şöyle bir tartar. Sonunda İncil’i yasa kitabının üzerine koyup, çıkar gider! Gerçek dindar evrimi savunmuştur! Bunu ancak sanat yapabilir ve haya-

tı yaşanası kılar.

“Atalarım maymun muydu?” sorusuna cevabım yok. Muz meraklısı değilim ama atalarımın maymun olmadığının delili olamaz elbette. Kerevizin de seveni-sevmeyeni var ama hepsi insan sonuçta.

Bu oyun 1973-74 Tiyatro Sezonunda Maymun Davası adıyla Devlet Tiyatrolarımızda oynanmış.

Kimler oynamış, nasıl tepkiler almış isterdim ki Mete Ağabey’e sorayım. Bu ayrıntıları o bilirdi ve hepsini “Bilmek Gerek.”

Değerli insanları özlemek, yokluğunu hissetmek, onlara ihtiyaç duyulan anlarda egoistleşen bir kedere

**Cumhuriyet
Bayramımızın
Ekim Şenliği
Atamızın 10 Kasım
hüznüne çevrilirken
bir de 3 Kasım
hüznü var bu yıl.**

dönüşüyor.

Bu Kasım neredesin Mete Ağabey, nerede?

Ben nereden geldiğimizi çözmeye didinirken sen nereye gideceğimizi çözdün bile...

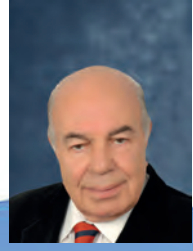
Cumhuriyet Bayramımızın Ekim Şenliği Atamızın 10 Kasım hüznüne çevrilirken bir de 3 Kasım hüznü var bu yıl.

Yeter ki Cumhuriyetimiz ona gönül, ömür vermişlerle ilelebed payidar kalsın; elimizden ne gelir ki?

Biz “Kimlerden miyiz?”

Bana sorarsanız Cumhuriyetçilerdenim, öncesi-sonrası ne olmuş olursam olayım.

Sevgi ve saygıyla görüşmek üzere... •



Çelişkiler Dünyası



Bu nasıl bir Dünya? başlıklı geçen ayki yazımın devamı niteliğindeki bu yazımı kıtalararası bir ufuk turu ile tamamlamayı düşünüyordum. Uluslararası gündemde o kadar çok hızlı ve umulmadık değişimler ve sorunlarla karşılaşılıyor ki şaşırıp kalıyoruz.

ABD

20. yüzyıldan beri dünyanın süper gücü konumunda olan ABD, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bu durumunu güçlendirerek sürdürüyor. Yerini alabilecek potansiyel aday henüz o konuma gelme-

di. Ama Çin ve Rusya'nın zaman zaman ağırlığını hissettirmeye başladığı ve kısmen başı boş gidişleri dengelemeye ve kendi yararları için frenlemeye çalıştığı gözlemleniyor.

8 Kasım 2016 seçimlerini kazanarak Ocak/ 2017 de Başkanlık



Amerika Charlottesville'deki (10-13 Ağustos 2017 Virginia) protesto gösterileri

görevini devralan Donald Trump'ın dönemi, onun söylem ve uygulamaları ile ABD'de ve diğer ülkelerde hoş karşılanmadığı gibi ağır eleştiriler alıyor.

CHARLOTTESVILLE OLAYI

Virginia Eyaleti'ne bağlı 48.000 nüfuslu Charlottesville küçük sakin bir üniversite şehri olarak bilinirdi. Olay, Ağustos/ 2017 de beyazların, Amerikan İç Savaşı dönemindeki

ayrılıkçı Konfederasyoncuların komutanı general Robert E. Lee'nin heykelinin kaldırılması plânına karşı bir gösteri düzenlemesiyle başladı.

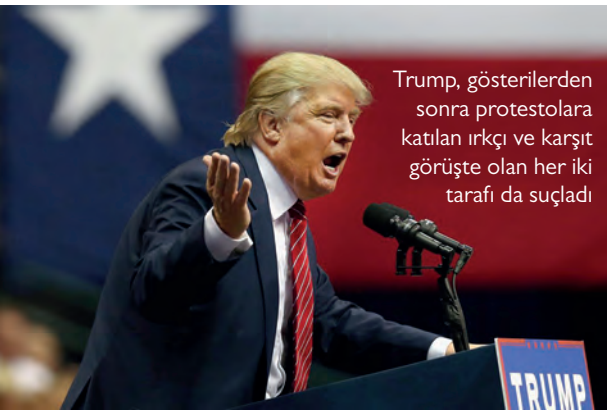
Amerika'daki beyazların üstünlüğünü savunan bazı guruplar, "kendi değerlerinin yok edilmesine" karşı, protesto düzenledi. Protestocu gurubun içinde silahlı ve kamuflaj giyimli

kişiler, Nazi amblemleri, köleliğin devamı için savaşan tarihi konfederasyon ordusunun bayrakları, beyazların üstünlüğünü savunan sloganlar dikkat çekiyordu. Onlara karşı çıkan gruplar da sokaklara çıktı. Bu gösterilerde gruplar arasında çatışmalar yaşandı, polis olaylara biber gazıyla müdahale etti. İrkçılık karşıtı göstericilerin içine hızla dalan bir araç, bir kişinin ölümüne, 34 kişinin yaralanmasına neden oldu.

Olaylar sonrası eyalette olağanüstü hâl ilan edildi.

İRKÇILIK TEPKİLER

Dünyada ve ABD'de büyük tepkilere yol açan bu olaylar sonrası Başkan Trump'ın birkaç günlük sessizlikten sonra yaptığı açıklama ve izleyen günlerdeki basın toplantısında söyledikleri arasındaki çelişkiler gündemi işgal



Trump, gösterilerden sonra protestolara katılan ırkçı ve karşıt görüşte olan her iki tarafı da suçladı

etmeye devam ediyor.

Trump önce olaya sert bir tepki vermekten kaçınıyor. Daha sonra Beyaz Saray tarafından hazırlanan yumuşatıcı ve olayları kınayıcı bir bildiriye okuyarak beklenebilecek tepkiyi veriyor. Ancak sonraki basın toplantısında sorular karşısında içinden geçenleri daha net paylaşıyor. Her iki tarafta da suç olduğu, karşı gösteri yapanların da suçlu olduğu, sağcı göstericiler Nazi işaretleri ve ırkçı söylemler kullansa da bu oraya katılan herkesin Nazi olduğu anlamına gelmediği, oraya gelen çok iyi niyetli insanlar olduğu gibi açıklamalar yapıyor.

TEPKİLER

Bunun üzerine basın kuruluşları ve içinde kendi partisinde siyaset yapanların da bulunduğu bir çok siyasetçi, eyalet valileri ve iş dünyasının önde gelen kuruluşlarının en üst düzey yöneticileri, bu görüşlerin kabul edilemeyeceği konusunda

birleşti. 323 milyon nüfusu olan böyle büyük bir ülkede, halkı bölücü söylemlerden kaçınarak nefret ve ırkçılığa karşı çıkmanın Başkan'ın ahlaki sorumluluğu olduğu belirtildi.

Bu konudaki büyük tepkilerden sonra Başkan, ırkçılığı protesto eden ABD'li sporcuların kulüplerinden atılmasını önerdi. Bu sözler de yeni tepkilere neden oldu.

ÇELİŞKİLER

İran'la ilgili nükleer antlaşmasını kabul etmediğini açıklaması, ardından İran'ı terörist ülke ilan etmesi, Kuzey Kore'ye karşı savaş arifesinde olduğunu belirtmesi, Nato'da müttefiki Türkiye'den Türk vatandaşlarına vizeyi durdurması ayrı ayrı çelişkilerle dolu.

Trump konuşarak devamlı çekler yazıyor ama bunların kendi oluşturduğu yönetimde bile karşılığı yok. Dünya'da da karşılıksız. •

ogutyazmanbd@gmail.com



METE AKYOL

Mete Akyol' u ani kaybedişimizin üzerinden bir yıl geçti. Ankara' da üniversite öğrenciliği yıllarımızda başlayan arkadaşlığımız dostluğa dönüşerek hep devam etti. Hayatın cilveleri, iş alanlarında farklı yerlerde ve sektörlerde çalışmamız daha sık görüşmelerimize olanak vermedi. Sonra bir yaz sabahı Bodrum Turgut Reis' te karşılaşınca sevinmiştik.

Deniz kenarında geç vakitlere kadar oturup dertleşmiş, hasret gidermiştik. Artık ikimiz de İstanbul' daydık. Telefonla da olsa daha sık görüşüyorduk.

3 Kasım 2016 günü ani kaybıyla yıkıldım. Hâlâ onun yokluğuna alışmadım. Dürüstlüğü, her zaman doğruları savunması, ince zekâsı ve ömrünü verdiği gazetecilik tecrübesi yanında hiç eksilmeyen büyük nezaketi ile gönüllerde taht kurarak gitti. Türk basın tarihinin bu değerli insanımı, bir kez daha sevgi, saygı ve özlemle anıyorum.

Öğüt Yazman



Muazzez
İlmiye
Çığ'dan
Mektup Var



Atatürk ve Sümer-Türk İlişkisi

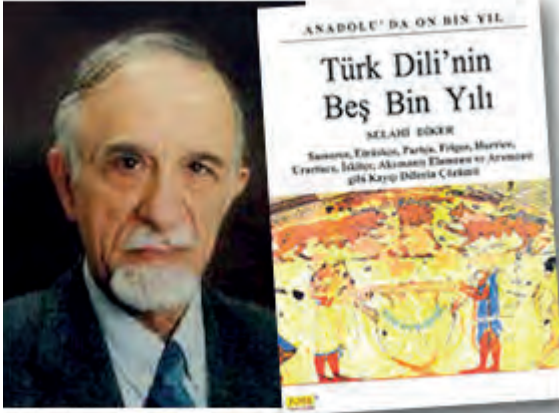
Atatürk'ün Sümerlere olan ilgisinin ilk olarak, bir Fransızca kitapta okuduğu ve altını çizerek yanına “mühim, önemli” diye not düştüğü “*Sümerler Orta Asya'dan gelmiş olabilirler ve dilleri Ural-Altay dillerine benziyor*”, cümlesi ile başladığı kanısındayız. Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesinin kuruluşunda, her yerde adı “Asuroloji” olan bölümün adını, “Bırakın şu Samileri”, diyerek “Sümeroloji” koydurması ve yeni açılan bir bankaya Sümerbank adını verdirmesi hep Sümerlere olan ilişkisindendi. Çünkü çok

uygar olan Sümerler Orta Asya'dan gelmiş olamaz mıydı?

Atatürk, Türklerin tarihinin ve dilinin Batı'nın uygun gördüğü gibi, İsa'nın doğumundan biraz önce başlamadığını, binlerce yıl önceye gittiğini ve Türklerin büyük bir kültüre sahip olduklarına inanıyordu. Bu inancını kendi uzmanlarımız tarafından araştırılmasını ve kanıtlanmasını ön gördüğü için yalnız Türk tarihi, kültürü ve dili araştırmalarını sağlayacak uzman yetiştirmek üzere kurdurduğu Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi'ne Sümeroloji bölümünü de açtırmış, yabancı eğitimcilerle bu

olarak bulunuyordu. İlk ana Türkçe ise 10.000 yıl önceye gidiyor, diyor Osman Nedim Tuna.

Mühendis Selahi Diker ömrünün kırk yılını bütün dillerle bu ara Sümerce ile Türkçeyi karşılaştırarak bütün dillerin anasının Türk dili olduğunu kanıtlayan “Anadolu’da On Bin Yıl, Türk Dili’nin Beş Bin Yılı, Eski Kayıp Dillerin Çözümü” kitabını yazdı. Bunda anlam ve fonetik



Selahi Diker ve “Anadolu’da On Bin Yıl, Türk Dili’nin Beş Bin Yılı” adlı kitabı

bakımdan birbirine uyan Sümerce Türkçe kelimeleri karşılaştırmış.

Son zamanlarda yine bir mühendis ve mimar olan, ne yazık ki genç yaşta kaybettiğimiz Ünal Mutlu kubbe mimarisinin tarihini araştırırken Sümerlere dayanıyor. Uygarlığın ilk başlangıcı onlarda olduğuna göre uygarlığa ait ilk kelimelerin de onlarda başlaması gerektiğini düşünerek internetteki Sümer sözlüklerden, elinde olan çeşitli Türk dillerine ait sözlüklerle

karşılaştırarak pek çok kelimenin fonetik ve anlam bakımından Türkçeye uyduğunu görüyor. Bunları toplayarak Dünya Uygarlıklarında Türk Dili ve Kenger Uygarlığı” adı altında bir kitap yayımladı.

Bunlardan başka çeşitli Türk devletlerinde bu yolda çalışmaları görüyoruz. Bunlardan Olcas Süleyman, AZ İ YA kitabı. Bu kitap 1975 de Rusya’da yayımlanınca hemen

yasaklanmış. Çünkü içinde Slav destanlarında Türk etkileri ile Sümerce Türkçe kelime karşılaştırmaları yapılmış. Rus devrimi sona erince yeniden basılan bu kitap, Türkçeye de çevrilerek Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından yayımlandı. Daha önce kelime karşılaştırmalarının bu dilleri

kullanmaların aynı kökten olduğunu göstermez. Aynı konudaki kelime benzerliği gerek denmiş. Olcas Süleyman buna cevap olarak 4 gruba ait 60 Türkçe-Sümerce kelimeyi karşılaştırmış.

Azerbeycan’dan Atakişi Celiloğlu Kasım, Sümerce Kesin Olarak Türk Dili’dir, adlı kitabında bunu kanıtlamaya çalışmaktadır.

Türkmen olan Begmyrad Gery, 5000 yıllık Sümer-Türkmen Bağları adlı kitabında Sümer kültürü

ile Türkmen kültürü arasındaki benzerliklerle birlikte anlam ve ses uyumu olan 250 Sümerce ve Türkçe kelimeyi göstermiştir.

Bir de İran'da Roshan Khiyavi tarafından hazırlanmakta olan Türkçe etimoloji sözlüğünde 101 Türkçe kelime arasında 35 tanesi Sümerce ile uyuşmaktadır.

İki yıl önce sayın dostum diş hekimi Engin Çoruh'un Almanya'da bir kitaplıkta bulunduğu Fritz Hommel'in 1914-15 tarihinde kendi el yazısıyla yazılmış bir makalesinin kopyasını getirdi. (Kendisine binlerce teşekkür.) Fritz Hommel, bir Alman Türkologla çalışarak 200 Sümer kelimesi ile anlam ve ses uyumlu Türkçe kelimeyi karşılaştırarak gramer bazı benzerlikleri de göstermiş. Bir profesöre armağan olarak yazılan bu makale her nedense, (belki de ırkçılık yüzünden) o tarihten sonra bir yerde yayımlanmamış. İlginç olanı ilk zamanlarda Sümerlerin Asya'dan gelmiş olabilecekleri, dillerinin Ural-Altay dillerine benzediği bir hayli Sümerolog tarafından söylenildiği halde, son zamanlarda yazılan kitaplarda onların nereden geldiklerinin bilinmediği, dillerinin de hiç bir dile benzemediği yazılmaktadır.

Aslında Sümerce ile Türkçeyi karşılaştırmak çok zor, hatta olanaksız görünüyor. Birincisi bu iki dildeki yazılı belgeler arasında en az 3000 yıllık bir zaman aralığı var. ikincisi Türk dili bir çok kollara ayrılmış. Daha önce kuşkusuz bunlar bir kökten geliyordu.

Sümerce bu kökten miydi, yoksa bu kökten ayrılan dallardan biri miydi? Türkçenin bütün bu dallarını gösteren etimolojik bir sözlüğe gerek var.

Diğer taraftan Sümerce yazılmış belgeler de en az bin yıllık bir zamanı kapsıyor. Bu süre içinde birlikte yaşadıkları Akad Dili'nden etkilenmiş olabilirler. Onların da bir etimolojik sözlüğü yok. Sümer Dili'nin çözümü de Sami dil olan Akad Dili üzerinden yapıldı. Bu dilde Türkçede olan bazı sesli ve sessiz harfler yok. Bir de

En az 700 Sümerce kelimenin Türkçenin çeşitli kollarında kaşılığı görülmektedir.

Sümer yazı işaretlerinin çeşitli okunuşları var. Bu yüzden Sümerologlar arasında işaretlerin okunusunda bazı ayrılıklar oluyor. Bunlardan başka Sümercenin tam bir sözlüğü de tamamlanamadı. Buna rağmen yapılan çalışmalarda en az 700 Sümerce kelimenin Türkçenin çeşitli kollarında kaşılığı görülmektedir. Hatta bunlar arasında öyle kelimeler var ki, bugünün Anadolu Türkçesine uymaktadır.

Bunlardan bulug= güç, güçlü (buluğ çağına girmiş, delikanlı) iri= büyük, diri= canlı, kumul= kimyon, zirdum= zeytin, Dumuzi = Tem-

muz. Türk devletlerinde domuz = yaz ayları. Kaşgarlı'da =cehennem anlamında. dumu.gir =Halk, dumu.gir.a.tuk= halkın gücü, demokrasi, cumhuriyet, nam,dumu, nunuz= kadın hakkı, Arapçada namuş. Du-b=üstü yazılı kil tablet. Bundan tabla, tepsi, tabak, tabetmek. Latince tabula, Almanca Tafel. e.dub.ba = tablet evi, kitaplık. Bundan edebiyat olmuş.

Bunlar gibi daha pek çok aynı-kökten kelimeler var.

Dil bilimcileri, "Bir ülkenin dilinden komşu ülkenin diline kelimeler geçebilir. Bu o dilin bulunduğu ülke ile aynı kökende olduğunu ifade etmez. Yalnız dil değil kültür bağlantısı gerek." diyorlar. Bu konuda ilk adımı Türkmen Begmyrat Gery atarak "5000 yıllık Sümer-Türkmen Bağları-İQ yayınları 2005" kitabında Türkmenlerle Sümerler arasındaki kültür ve dil bağlarını bir arada vermiş. Kültür bağları olarak arkeolojik bulgular, yer adları, destanlar ve efsaneler ele alınmış.

İkinci olarak buna benzer kısa bir çalışma da "Kaybolan Cennetin Peşinde (Quest for the Paradise Lost)" makalesinde, Özbek Doç. Dr. Cabbar Uşankul tarafından yazıldı. Ben de son kitaplarım olan "Sümer'de Tufan, Tufan'da Türkler" de



Begmyrat Gery'in "5000 yıllık Sümer-Türkmen Bağları" adlı kitabı

"Sümerler Türklerin bir Koludur- Kaynak-Yayınları" kitaplarım da Begmyrat Gery'in bulgularına ek olarak daha pek çok bağlantı gösterildi. Ayrıca son kitabımda dil karşılaştırmaları yapıldı. Bilimde bir problemin çözülmesinde iki kişi aynı sonuca varmış ise o çözümün doğru olduğu kabul edilmektedir. Böylece

ilk kez Sümerlerin Türk asıllı olduğu veya Türklerin bir kolu olduğu kanıtlanmış oluyor. Asıl bundan sonra bu konunun bir arada ele alınarak yeniden çalışılması, kongrelerde sunulması, tartışmalar yapılarak Türkçe ve yabancı dilde makaleler halinde yayınlanarak halkımıza ve dünyaya duyurulması gerek.

"Bundan ne çıkar" diyebilirsiniz. S. N. Kramer Tarih'in Sümer'de başladığını "Tarih Sümer'de Başlar" kitabı ile göstermişti. Matematiğin, geometrinin, astronominin, mimaride kubbe, kemerin ve dinlerin kökeninde hep Sümer kültürünü buluyoruz. Avrupa uygarlığın kökünü Yunanlara bağlıyor. Şimdi bunun yerine "Uygarlığın kökeni Türklerde" denilecek.

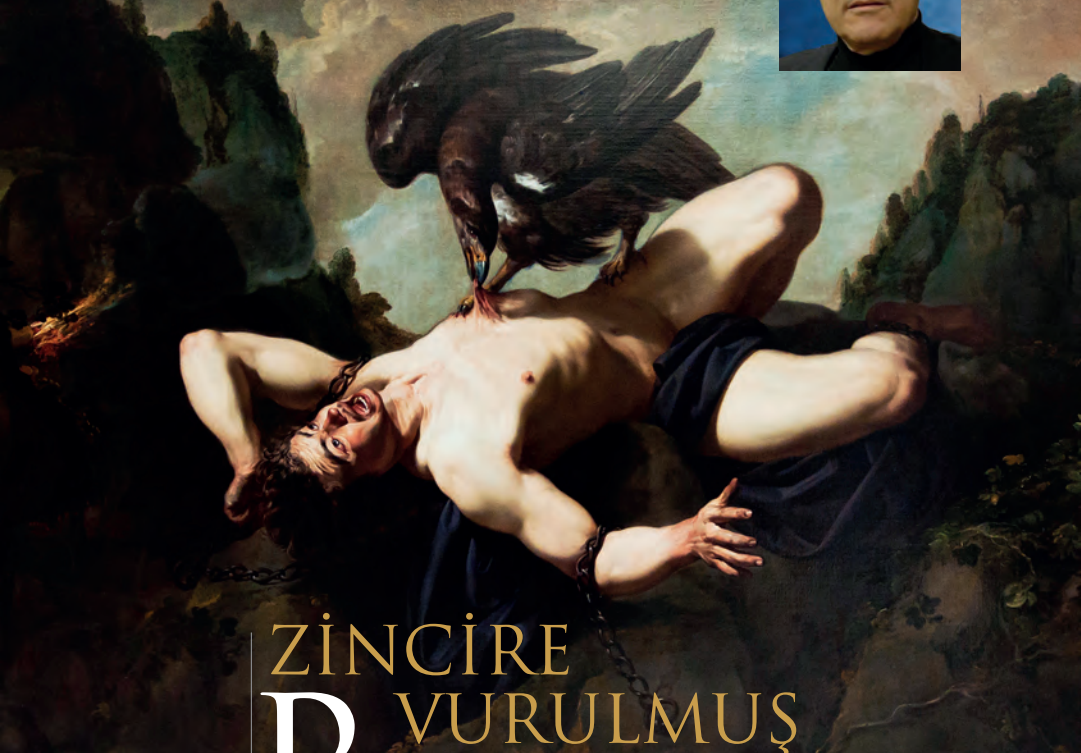
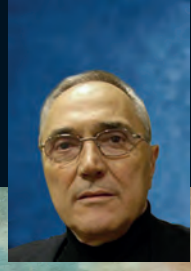
Önce bunu kendi bilim insanlarımızın kabul etmesi, sonra da dış dünyada tanıtmaya çalışması gerek.

Çalışacaklara başarılar dileyiyle. •

muazzezilmiyeci@bd@gmail.com

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem



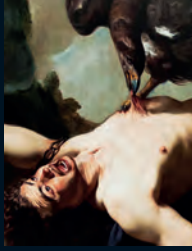
ZİNCİRE P VURULMUŞ PROMETHEUS

Zincire Vurulmuş Prometheus, Antik Yunan tragedya şairlerinden Aiskylos'un^[1] günümüze ulaşan tragedyalarından birinin adı. Prometheus da Yunan Mitolojisi'nde sözü edilen Olympos'u mekan tutmuş ölümsüzlerden birinin adı.

Ama tanrılarının kuvvet ve kudretine karşı çıkıp, keyfi ve acımasız saltanatlarına son vermek için kendi gözyaşıyla yoğurduğu balçıktan ilk insanı yaratmış. Sonra da kardeşi ateş tanrısı Hephaistos'un ocağından cehaletin karanlığını aydınlatacak ateşi çalıp, insanlara armağan etmiş.

Sen misin insanları cehaletten kurtaracak ateşi (yaratıcılığı, bilimi, uygarlığı) insanlığa armağan eden! Tanrıların efen-disi Zeus da, Olympos'u^[2] mekân tutan tanrılar da hop hop kalkmışlar göz kamaştırın saraylarında. Öfkelerinden ne yapacakla-rını bilememişler.

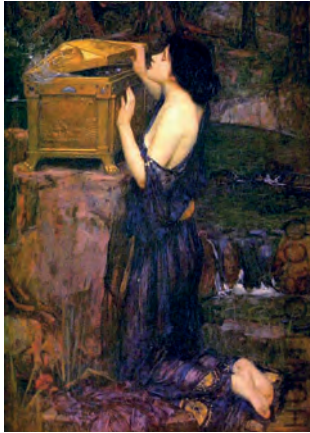
Ama Zeus'un intikamı yaman olmuş: Kafkas Dağı'nda kuş uçmaz kervan geçmez bir kayaya zincirleyerek cezalandırılmış Pro-



metheus'u. Başına da sonsuza kadar her gün ciğerini dişleyip parçalaması için bir kartalı musallat etmiş. Yüzyıllarca sürmüş bu işkence. Gün doğumundan gün batımına kadar didikleyip durmuş kartal, geceleri yenilenen ölümsüz Prometheus'un ciğerini. Ta ki tanrısal güce sahip özgürlük savaşçısı Herakles^[3]

kartalı öldürüp, zincirlerini kırıp onu bu işkenceden kurtarıp özgür kılana kadar.

Tanrılar, işkence yaparak Prometheus'tan öç alamayacaklarını görünce, insanlardan öç almaya karar vermişler. Zeus, balçıktan yaptırdığı tanrısal güzellik ve zekâ ile donattığı Pandora'yı, Prometheus'un kardeşi Epimetheus'a eş olarak göndermiş. Epimetheus, evlenmemesini öğütleyen kardeşinin uyarılarına aldırmayıp evlenmiş Pandora ile. Zeus da Pandora'ya düğün hediyesi olarak, açıp içine bakmamasını tembihlediği ağız kapalı bir çömlek armağan etmiş. Açıldığında yeryüzüne saçılacak çeşit çeşit kötülüklerle doluymuş çömlek. İçi içini yemiş çömleğin içinde ne var diye. Sonunda Zeus'un oyununa gelip merakını yenemeyip açmış içinde ne var diye çömleğin ağzını



Pandora. Açar açmaz da içinde saklı tüm kötülükler saçılıvermiş dünyanın dört bir yanına. Hemen kapatmış ağzını çömleğin; ama iş işten geçmiş. Kötülüklerin tüm insanlara bulaşmamış olması umudu kalmış sadece geriye...

Aiskyhlos, Zincire Vurulmuş Prometheus adlı tragedyasında:

“İnsanlar çok önceleri bakıyorlar ama görmüyorlardı, dinliyorlar ama anlamıyorlardı. Aynı bir rüya

gibi upuzun hayatlarında ne olduğunu anlamadan yaşayıp gidiyorlardı. Hiçbir şey bilmedikleri için yer altındaki mağaralarda yaşıyorlardı. Yaptıkları hiçbir şeyi bilinçli yapmıyorlardı. İnsana ateşi verdim ve bu sayede

Pandora: John William Waterhouse (1896)

insanlara bütün zanaatları öğrettim, mevsimleri, harfleri, hayvanlara boyunduruk vurmaya öğrettim!” dedirtmiş Prometheus’a. Tanrıların, gücü ellerinde tutan ve tanrıların adını kullanarak hükmeden yönetenlerin lütufları ile yetinilemeyeceğini, bilgiyi, sorgulamayı, ancak emeklerine sahip çıkarak var olunabileceğini anlatmak istemiş insanlara.

MÖ 5. Yüzyılda, Peisistratos’un^[4] ölümünden iki yıl sonra Antik Yunan Edebiyatı’nın Altın Çağı’nda doğmuş Aiskyhlos. Ele alarak işlediği bu efsaneye göre: Prometheus, düğüm çözen, gelecekte olacakları önceden bilen demek. Bu da ateşi, kardeşi Hephaistos’un ocağından çalmadan önce başına gelecekleri bildiğini, ateşi bile bile çalıp insanlara armağan ettiğini gösteriyor. Tragedyada kendisi de söylüyor başına gelecekleri bildiğini:

“Yüce gökler, tez kanatlı yeller, / İrmakların akıp giden suları, / Denizlerin kıvrım kıvrım sonsuz güllüşleri! / Toprak, varlıkların anası! / Ve sen, Güneş, her şeyi gören koca toparlak! / Sesleniyorum size, gelin görün / Bir tanrıya neler çektiriyor tanrılar! / Görün başıma gelenleri, / Yıllar yılı çekeceklerimi. / Bu çileyi layık gördü bana Tanrıların başına geçen. / Yazıklar olsun, yazıklar olsun! Çektiğim çekeceğim acılar / Paralyor yüreğimi. / Bütün bu işkencelerden

sonra / Kurtulacak mıyım bir gün? / Ama neler söylüyorsunuz, her şeyi önceden bilmiyor muydum? / Hepsini biliyordum başıma geleceklerin. / Payıma düşeni gönül ferahlığıyla taşımalıyım...”^[5]

Bildiği, bize bildirmek istediği bir şey daha var Prometheus’un açıkça söylememiş olsa da: İnsanları cehaletin karanlığından kurtarmak, önceden kestirebildikleri başlarına gelebilecek kötülüklerden korumak; hayatta gerçek yol göstericinin bilim ve fen olduğuna inanan ve savunanların gücü eline geçiren iktidar sahipleri tarafından hoş karşılanmayıp cezalandırılacakları.



Zeus'un, Prometheus'u zincire vurdurmasındaki asıl neden ondan korkması.

Bu tragedyayı izleyenlerin, okuyanların bilmeleri gereken de bu: Gücü ellerine geçiren egemenlerin insanlık tarihi boyunca süre gelen aydınlara olan öfke ve korkulardan kaynaklanan zulmün halen devam ediyor olduğu.

Zeus'un, Prometheus'u zincire vurdurmasındaki asıl neden de ondan korkması. Bütün zalimler

gibi onun da bir korkak olması. Prometheus'u yıldırıp kendisi ile paylaşmadığı bilgiyi, kendisini kimin alaşağı edeceğini öğrenmek ve önlem almak istemesi.

Zeus, bunu: Prometheus'un ateşi armağan ettiği insanoğlunun hem kendisinin hem de bütün Olympos tanrılarının saltanatına son vereceğini hiçbir zaman öğrenemedi.

Zeus'un ve diğer tanrıların saltanatları sona erdi ermesine de **özgür düşünen, kendi çıkarlarından çok insanların ve toplumun çıkarlarını gözeten insanların çilesi bitmedi.**

Zeus'un ve diğer tanrıların saltanatları sona erdi ermesine de özgür düşünen, kendi çıkarlarından çok insanların ve toplumun çıkarlarını gözeten insanların çilesi bitmedi. Pandora'nın kutusundan saçılan kötülüklerin bulaştığı, her türlü haksızlığı ve ahlâksızlığı makam ve mevkilerini korumak için mubah sayan egemenler tarafından her fırsatta cezalandırıldılar.

Örneğin: Antik Yunan Medeniyeti'nin en gözde düşünürü Sokrates, insanları bilinçlenmeye davet ettiği; gerçek mutluluğun sadece hazlarla elde edilemeyeceğini, haz, öfke, cehalet, hırs ve kıskançlığın mutsuzluğa neden olacağını anlat-

maya çalıştığı; insanları erdemli olmaya, düşünmeye ve bilinçlenmeye davet ettiği; halkın bilinçsizliği işlerine gelen devlet adamlarını, hatta tragedya ve komedyaya yazarlarını, ozanları kızdırdığı için yersiz suçlamalarla, dinsizlik ve tanrı tanımazlıkla suçlanıp ölüme mahkûm edildi.

Ama tarih boyunca egemenler ne Sokrates'i yok edebildiler, ne de onun gibi ölüme mahkûm ettikleri, özgür düşünceleri nedeniyle işkence edip, hapislerde süründürdükleri aydınları. Hiçbir zaman da yok edemeyecekler. Prometheus'un insanlara armağan ettiği bilginin, yaratıcılığın, var olandan daha iyisini arzulamanın ateşini hiçbir zaman söndüremeyecekler. Aklın gücü,

kaba kuvvete ve zulme hiçbir zaman boyun eğmeyecek.

Hayatta en hakiki mürşit daima ilim / bilim ve fen olacak. İyiler, dürüstler, ahlaklı olmayı vazgeçilemez değer olarak benimseyenler geçmişte olduğu gibi birlik olmayı akıl ettiklerinde bugün de gelecekte de kötüler sürgit egemen olamayacaklar... •

tekinozertembd@gmail.com

1- Aiskylos (Eshilos) MÖ 525-MÖ 456 Döneminin ünlü düşünürlerinden ve yazar 2- Olympos:Yunan mitolojisinde tanrıların yaşadıkları dağ. 3- Herakles /Herkül 4- Peisistratos MÖ 608-527 Atina'nın zenginleşmesini sağlamış, Antik Yunanistan'da güçlü bir konuma getirmiş, yönetimde halkın yarım gözetmiş, sanat, felsefe ve adaleti önemsemiştir. 5- Aiskylos, Zincire Vurulmuş Prometheus. Çev: Azra Erhat-Sabahattin Eyüboğlu, s. 5-6, İş Bankası Kültür Yayınları, 2015



Ahmet Mithat Efendi

Eski Paris'te Üç Türk

III. Selim'in Paris'te üç yıl kalan elçisi Halet Efendi, Fransız başkentini hiç beğenmemişti. Ondan orada Fransızca'yı öğrenmesi, halkla iyi ilişkiler kurması, Batı bilimini, kültürünü yakından tanınması, incelemelerinin sonuçlarını İstanbul'a bildirmesi isteniyordu. Sarayın o dönemde başlamış yenileşme hareketini hiç benimsemeyen Halet Efendi, Paris'te gördüklerini de beğenmemişti. Fransızların kral-

ları olmadığından devlet olamadıklarını, "it derneği" denilmeğe değer bir hükümet şekli kurmuş olduklarını söylüyordu.

Halet Efendi için "Frengistan, kâfiristan"dı. Gördüklerinin tümünü alabildiğine aşağılıyordu.

Batı onun için "Frengistan, kâfiristan"dı. Gördüklerinin tümünü alabildiğine aşağılıyordu: "Paris'e kadar geldik, halkın anlatıp övdüğü Frengistan'ı

da göremedik. O benzersiz şehir, o akıllı Frenkler hangi Avrupa'dadır bilemem."

"Fregistan böyle, Frenklerin aklı gibi akıl olmaz derlerdi. Acaba bunlar Fregistan'ın ne semtine düşer?"

Tanzimat dönemi yazarları ise Avrupa'daki yaşama, Avrupa düşüncesiyle, Avrupalı yazarların yapıtlarıyla yakından ilgilendiler. Bu yepyeni dünyanın kültür odağı onlar için Paris'ti. Jön Türkler Osmanlı siyasal yönetimine ve sarayın baskısına karşı çıkararak siyasal özgürlüğü, parlamentolu yönetimi gerçekleştiren



me yolunda savaşımını bu kentte sürdürdüler. Derken 1867 yılında Padişah Abdülaziz'in kendisi de Fransız başkentinde İmparator 3. Napoléon'un konduğu oldu.

Dönemin ünlü yazarı Ahmet Mithat Efendi Padişahın görkemli yolculuğundan bir yıl önce **Paris'te Bir Türk** romanını

yayınlamıştı. Ancak Mithat Efendi o tarihte Paris'i hiç görmemişti. Buna karşılık bu koca kentteki yaşam alanlarını, roman kişilerinin gidip geldikleri yerleri büyük bir doğrulukla anlatıyordu. Onun büyük çabası, okurlarını her konuda aydınlatmak, bir tür öğretmen-yazar olmak değil miydi? Paris'te geçen romanını kaleme alırken de önünde kentle ilgili gezi kılavuzları, haritalar, kaynak kitaplar yığılıydı. Gidip görmediği kent için ayrıntılarıyla anlattıklarının ne kadar doğru olduğunu gözleyenler çok şaşıracaktı!

Bu konuda bir değerlendirmeyi Mithat Efendi bir ara Paris'e gidip gelmiş olan meslektaşısı Teodor Kasap'tan öğrenecektir:

"Doğu Dilleri Okulu'ndaki bir görevlinin Paris'te Bir Türk romanından öğrencilerine bazı çeviriler yaptırdığını görmüş ve bu romanın yazarıyla tanışıklığı olduğunu söyleyince, öğretmen:

'O yazar da Paris' i iyi tanıyan



Padişah Abdülaziz

Türklerden imiş,' deyip de Kasap Efendi: 'Tam tersi, Osmanlı sınırlarından dışarı çıkmamıştır,' yanıtını verince öğretmen şaşırıp kalmış!'"

Mithat Efendinin amacı okurlarına Avrupa yaşamını, Avrupa'nın gelenek göreneklerini tanıtırken iki farklı dünya karşısında kendi değer yargılarını sergilemektir. **Paris'te Bir Türk** romanı boyunca serüveni izlediğimiz Nasuh, yazarın kendi düşüncelerini yansıtır, onun yaşamından çizgiler taşır. **Felatun Bey ile Rakım Efendi** yapıtında olduğu gibi bu örnek roman kişinin karşısına olumsuz kişi olarak da Zekâ Bey tipi yerleştirilmiştir.

Nasuh yetenekli, bilgili, çok iyi Fransızca bilen biridir. Fransız kültürünü daha yakından tanıma

amacındadır. Paris'te öve öve bitiremediği Genel Kitaplık'ta çalışır. Kitaplığa hizmet vererek para da kazanır. Türlü çevrelere girip çıkar. Dostları arasında devrimci bir Leh aydını bile vardır. Onun hareketli serüveni aracılığıyla romanda özgürlükler, devlet yönetimi, insan hakları gibi alanlarda toplumsal-siyasal düşünceler tartışılır.

Kültürün, bilimin, siyasetin yeni, ileri gelişmelerini kavramaya

çalışan genç adam Batı dünyası karşısında kendi ülkesindeki dinsel, siyasal düzeni savunmaktan geri durmaz.

Nasuh'un Fransa'daki giderlerini Paris mektupları göndermek üzere anlaştığı bir gazete ödeyecektir. Zekâ ise Fransız başkentini dolduran eğlence yerlerinde gününü gün etmek, yosmalarla rahatça

Ahmet Mithat Efendi,
Felatun Bey ile Rakım Efendi yapıtında olduğu gibi bu örnek roman kişinin karşısına olumsuz kişi olarak da Zekâ Bey tipi yerleştirilmiştir.



düşüp kalkabilmek, gönlünce yaşamak çabasındadır.

Nasuh dolaştığı yerlerdeki çevre düzenlemesini yolları, ulaşımı pek beğenmiştir. Bu gördükleriyle karşılaştırınca Osmanlı başkentini pek geri bulur.

Görkemli kentin gözden uzak kalan öteki yüzünü de dile getirir:

"Aman ne kadar fakirdirler!"

Aman ne kadar tembeldirler! Yüzlerce saat uzaklıktaki eyaletlerden, hattâ Almanya, İsviçre, İspanya gibi yapancı ülkelerden binlerce adam Paris'e gelip yaşadktan başka para da kazandıkları halde buraların halkı büyük yoksulluk içinde kavrulup giderler."

Genç adam Paris'in eğlence dünyasına uzak kalmış değildir. Değişik toplumsal kesimlerden birçok kadınla ilişkisi olmuştur.

Ahmet Mithat Efendinin başlıca amacı Batı'nın değerlerinden Doğu'nun nasıl yararlanabileceğini göstermekti.

Sonunda tanıştığı düşmüş bir kadını elinden tutmuş, ülkesine dönerken onu İstanbul'a getirmiştir.

Ahmet Mithat Efendinin kendisi de romandaki Nasuh'un yaptığı gibi kötü yola düşmüş bir kadını nikâhlanmaktan kaçınmayacaktı. İkinci eşi olan bu Beykozlu Rum kızından çocukları da dünyaya gelecekti.

Romanın olumsuz örneği Zekâ ise elinde avucunda ne varsa eğlence yerlerinde tüketecektir. Fransızca'yı pek bilmez. Görgüsüzdür. Güllünc durumlarla düşecek, elde

etmeye giriştiği kadınlarca aşağılanacaktır.

Ahmet Mithat Efendinin başlıca amacı Batı'nın değerlerinden Doğu'nun nasıl yararlanabileceğini göstermekti. Nasuh Paris'te bilgisini, görgüsünü zenginleştirirken bir yandan da girip çıktığı çevrelerdeki yabancılardan Türklere, İslam dünyasına ilişkin yanlış değerlendirmelerini düzeltmeğe girişmiştir. O da Mithat Efendinin kendisi gibi Türk-İslam dünyasının gelenek ve göreneklerini, zengin tarihini, sağlam temellerle dayanan uygarlığını savunur.

Geniş görüşlü, ileri düşünceli genç adamın örneğin çokeşliliktten yana olması şaşırtıcıdır!

"Ben bir karı ile evli bulunduğum halde, karımın rızasıyla bir karı daha alırsam yani şu çokeşliliği üçümüz de benimsersek bunun doğa yasası karşısında kınanacak bir yeri kalır mı?" diye konuşur, buna İslam

ininin de izin verdiğini açıklar.

Öte yandan Nasuh, bir Hristiyanla evlenmesine de İslam dininde olanak bulunduğunu anlatır:

Nasuh: *"Sen Hristiyan olduğun halde seninle evlenmeye benim dinimin izni vardır. Hattâ o durumda senin Hristiyanlığını sürdürmene dahi dince borçlu olurum."*

Virginie: *"Ne güzel din! Ne büyük özgürlük! Öyleyse birlikte dönmemize hiçbir engel kalmıyor."*

Nasuh: *"Orası öyle, ama ben evleneceğim kadının kendi dinimde*

olmasını isterim. Gerçi dostlarımdan pek çoğu vardır ki Avrupalı kadınlarla evlenmişlerdir. Karıları Hristiyan olduğu halde güzel güzel yaşarlar.”

Ahmet Mithat Efendinin kendisi **Paris’te Bir Türk** romanından 13 yıl sonra Fransız başkentine gidebilmiştir. Bu olanağı yaratan Stockholm’de toplanan Doğubilim Kurultayına ülkesi adına delege olarak gönderilmesidir.

Ahmet Mithat’ın birçok yapıtında roman kişileri Paris’e gidip geliyor, orada uzunlu kısalı serüvenler yaşıyordu. Yazar bu ortamı konu edinirken bir yandan kendi ülkesinde gitgide yaygınlaşan çeviri roman okurlarının gözleri önüne çekici bir ortamı taşımış oluyordu. Öte yandan yabancı bir uygarlığın türlü yönlerini gündeme getirip eleştiriyor, oradan aktarılacak değerleri araştırıyordu.

Bu yapıtlar hep Stockholm Kurultayı öncesinde kaleme alınmıştı. Kurultaya gidip dönerken Mithat Efendi de Paris’te bulundu. O yolculuğun ayrıntılarını yazar bin sayfayı aşan **Avrupa’da Bir Cevellan** kitabında anlatacaktı.

Paris’teki Ahmet Mithat’ın davranışları, tutumu, romanında canlandırdığı Nusret’i çok anımsatır. O da ayrıntılı bir kent haritası üzerine kapanıp çevreyi inceler. Yaya olarak dört yanı dolaşmaya çıkar. Daha çok yer görebilmek için bir geçtiği yerden bir daha geçmeye çabalar. Mağazalara girip çıkar, pek çok kişiyle ilişki kurma

isteğindedir...

Tarihi yapıtları, sarayları, anıtları, köprüleri, parkları, tiyatro- opera binalarını, Eyfel Kulesini yakından görür. Edindiği bilgileri, gözlemlerini her akşam otelinde yazıya geçirir. Görüşlerini yol arkadaşı Madam Gülnar’la tartışır.

Bu yolculuk kentteki görkemli Dünya Sergisi sırasına yapılmıştır. **Avrupa’da Bir Cevellan** kitabının yazarı orada üretimi arttıran, kolaylaştıran büyüklü küçüklü makineleri yakından inceler. En son buluşları, kullanıma yeni giren fonograf, telefon gibi araçları okurlarına tanıtır.

Paris gezgini sergide gördüklerini sıralarken bütün bunlardan kendi ülkesinin de yararlanması özlemi içindedir. Dikkati en çok da kullanılması kolay, küçük, ucuz, yararlı makinelere yönelmiştir. Bunlar arasında ipekçilik, örgü, nakış, dikiş, ayakkabıcılık, baskı makineleri, ev aletleri vardır. Ayaküstü hesaplar yapar, örneğin gördüğü bir “gaytan ve şerit” makinesinin bir aileyi geçindirebileceğini ileri sürer.

Roman kişinin de yazarın da Paris yolculuklarının bir amacı görmek, öğrenmek, edindikleri yararlı bilgileri ülkelerine taşımaktır. Öteki amaçları ise Batı uygarlığını yakından tanımak, kendi dünyalarıyla ilgili olarak bu çevrede oluşmuş yanlış görüşleri, kanıları düzeltmektir. •

konuertopbd@gmail.com

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Gerçek ölçülerin küçültülerek çizilmesine ne ad verilir?

- a-Kuş bakışı
- b-Çizim
- c-Plan
- d-Kroki

2-Dünya'nın en uzun tüneli hangi ülkededir?

- a-Fransa
- b-İtalya
- c-İsviçre
- d-İrlanda

3-Dünya'nın kendi etrafında dönüş süresi ne kadardır?

- a-1 gün
- b-1 hafta
- c-1 ay
- d-1 yıl

4-Aynı zamanda dondurmali bir tatli adi olan Etiyopya'nin başkenti neresidir?

- a-Adisababa
- b-Luanda
- c-Caracas
- d-Rabad

5-Bir şairin başka bir şairin şiirine benzer bir şiir yazmasına ne denir?

- a-Hamse
- b-Nazire
- c-Teşbih
- d-Berceste

6-Parayı ilk hangi uygarlık kullanmıştır?

- a-Frigler
- b-Lidyalılar
- c-Sümerler
- d-Hititler

7-Önemli doğal varlıklarımızdan olan "Peri Bacaları" hangi bölgemizde?

- a-Marmara
- b-Ege
- c-İç Anadolu
- d-Doğu Anadolu

8-Hentbolde saha içinde bir takımın kaç oyuncusu olabilir?

- a-5
- b-6
- c-7
- d-8

9-Nobel Edebiyat ödülüne aday gösterilen ilk kadın yazarımız kimdir?

- a-Elif Şafak
- b-Leyla Erbil
- c-Öykü Didem Aydın
- d-Halide Nusret Zorlutuna

10-"Boğazkere" hangi meyvenin çeşididir?

- a-Üzüm
- b-İncir
- c-Kavun
- d-Şeftali

11-Hayvanları koruma günü hangi gündür?

- a-5 Ekim
- b-4 Ekim
- c-8 Kasım
- d-7 Kasım

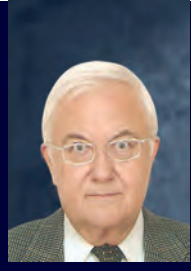
12-Basketbol maçı toplam kaç dakikadır?

- a-20
- b-30
- c-40
- d-45

Yanıtlar:
151.
sayfada

Bir Resim-Bir Öykü

Haluk Erdemol



Odysseus

Kyklops Polyphemos'un Gözünü Kör Ediyor



Ressam: Pellegrino Tibaldi (1527-1596)

Yunan mitolojisinin belleklerde iz bırakan önemli figürlerinden biri de tek gözlü (tepegöz) devlerdir. Yunanca 'Kyklopes' (tekili Kyklops) diye isimlendirilen bu yabancıl yaratıklar mitoloji sahnesine önce

Gök Baba Uranos ile Toprak Ana Gaia'nın üç oğlu olarak çıkarlar. Bunlar göksel Kyklopes'lerdir. Uranos onları beğenmediğinden Gaia'nın karnına zorla geri koydurmuştu. Homeros'un Odysseia

destanında Odysseus'un Troia kuşatmasından eve dönüş yolculuğunun 3. durağında sözü edilen Kyklops'lar ise Sicilya ve civarında yaşayan, hayvancılık ve mandıracılıkla uğraşan dev cüsseli, yine yabanıl insanlardır. Kendilerine özgü kapalı bir toplumda başına buyruk yaşarlar; yabancıları sevmeyizler, onları yemekten çekinmezler. Bunların arasında deniz tanrısı Poseidon'un oğlu olmakla övünen Polyphemos, Odysseus ve arkadaşlarının rastlantı sonucu girdikleri mağaranın sahibidir.

Odyssea destanında eve dönüş yolculuğu sırasında Odysseus'un başından geçen olaylar evi İthaka'ya varmadan bir önceki durağında, misafirperver Phaiak kralı Alkinoos'un huzurunda

Odysseus'un ağzından, geriye dönüş yöntemiyse anlatılır.

Odysseus, on iki gemisi ve tayfaları yolculuğun 2. durağı olan Lotus yiyenlerin ülkesinden kuzeye doğru yol aldıklarında karşılına güzel bir ada çıkar. Yeşillikler içinde otlayan bir sürü koyun ve keçi görürler. Fırsatı kaçırmayıp gemilerine bol miktarda et stoku yaparlar. Girdikleri koyda on bir gemiyi ve

tayfalarını bırakan Odysseus yanına on iki arkadaşını alıp bir gemiyle adanın diğer tarafına göz atmak ister. Yanına bir tulum şarap almıştır. Çıktıkları yerde dolaşırken gördükleri bir mağaraya girip dinlenmek isteği baskın çıkar, ev sahibinin hoşgörüsüne sığınarak bulduklarını yiyip içerler. Akşama doğru önünde bir koyun sürüsüyle mağaranın sahibi gelir. Tek gözlü, dev gibi bir adamdır bu. Geldikleri ada kyklops'ların yaşadığı ada, karşılılarında ki dev de Poseidon'un oğullarından

Troia'nın sonunu getiren Tahta At kurnazlığıyla tanınan Odysseus bu ölüm mağarasından çıkmak için yine kurnazlıklar düşünülmektedir.

Kyklops Polyphemos'tur.

Mağaraya girdikten sonra girişi kocaman bir kayayla kapattığı için Odysseus ve adamlarının dışarı çıkması o kayayı yine Kyklops'un yerinden oynatmasına bağlıdır. Tepegöz mağarasında birtakım yabancıların olduğunu anlayınca hemen tepki vermez, önce konuşur onlarla.

Bu arada koyunların sütünü sağmaktadır. Odysseus ismini vermeden Troia'dan dönen bir grup asker oldukla-

rını söyler. Tepegöz birden saldırır ve adamlardan ikisini kapıp köpek gibi yerlere vurarak parçalar, sonra da yer onları. Odysseus kılıcını çekip saldırmak ister, ama mağaranın ağzını kapatan kayayı oynatıp çıkmayacaklarını düşününce vazgeçer. Ertesi sabah Tepegöz tayfalardan ikisini daha kapıp yedikten sonra koyun sürüsüyle çıkar. Mağaranın ağzını yine kayayla kapattığından

Odyseus ve kalan tayfalar akşama kadar kapalı kalırlar.

Troia'nın sonunu getiren Tahta At kurnazlığıyla tanınan Odyseus bu ölüm mağarasından çıkmak için yine kurnazlıklar düşünmektedir. Mağarada bulunduğu kalın bir zeytin dalının ucunu sıvriltilip ateşte sertleştirdikten sonra yerdeki gübre katmanın altına gizler. Akşam olunca bir önceki akşam olanlar tekrarlanır. Odyseus karnı tok Tepegöz'e yaklaşarak yanında getirdiği tulumdan şarap ikram eder ona. Konuşurlarken Tepegöz'ün ismini sorması üzerine Odyseus isminin 'Hiçkimse' olduğunu söyler. İkrandan çok hoşlanan Polyphemos tulumu bitirdikten sonra çakırkeyif, uykuya dalar. Odyseus bu anı beklemektedir. Hemen harekete geç-

erler. Gizledikleri sopayla Kyklops'un gözünü kör ederler. Acı içinde bağırarak Polyphemos'un feryatlarını duyan diğer tepegözler mağaranın önüne gelip sorarlar:

“Bizi neden uyardırın? Sana kim ne yaptı? Bir hır-

sız sürünü mü kaçırıyor, yoksa birisi seni zorla veya hile ile öldürmeye mi çalıştı? İçeriden aldıkları yanıt “Ey dostlar, beni hile ile öldürmeye kalkışan Hiçkimse'dir,” olunca yardıma gelen tepegözler boş yere

geldiklerini düşünerek söylene söylene çekilirler.

Sabaha doğru Polyphemos acılar içinde inleye inleye girişe yönelip kayayı çeker ve girişin ortasına oturur. İçerdekilerin koyunların arasına karışıp kaçmak isteyeceklerini düşünerek onları yakalamak için yapar bunu. Onun koyunları tek tek yoklayacağını anlayan Odyseus koyunları yanyana üçlü gruplar halinde birbirlerine bağlar. Ortadaki koyun adamlardan birini taşırken öbür iki koyun da iki yandan giderek onu saklar. Kendisi de en sona sakladığı en iri koçun kaba yünlü karnının altına asılarak dışarı çıkmayı başarır. Polyphemos her zaman sürünün en önünde dışarı çıkan iri koçun neden en sona kaldığını merak eder, ama koçun bu hareketini sahibinin gözüne üzdüğüne yorarak çıkmasına



Polyphemos onların çıkardığı seslere doğru kayalar fırlatır, ama gemileri isabet almadan kıydan uzaklaşmayı başarırlar.

izin verir. Böylece Odyseus ve arkadaşları altı kayıp vermek pahasına bu badireden kurtulurlar. Hemen gemilerine koşup denize açılırlar. Polyphemos onların çıkardığı seslere doğru kayalar fırlatır, ama

gemileri isabet almadan kıyıdan uzaklaşmayı başarırlar. Yeterince uzaklaştıktan sonra Odysseus aşağılayıcı sözlerle bağırır Tepegöz'e: "Evine sığınan yabancıları yediğin için Zeus ve diğer tanrılar sana böyle ceza verdiler. Senden körlüğünün nedenini soran olursa gözünü kör edenin şehirleri talan eden, Laertes oğlu İthakalı Odysseus olduğunu söylersin ona."



Poseidon (detay) Francois Lemoyne (1733) bekliyordum; oysa karşıma değersiz bir cüce çıkıp şarapla kafamı sersemlettikten sonra gözümü kör etti."

Odyseus'un gemisi uzaklaşırken Polyphemos şöyle der kendi kendine: "Eyvahlar olsun! Eskiden bir bilici başıma gelecekleri söylemiş, Odysseus isimli birinin elleriyle gözden yoksun kalacağımı haber vermişti. (Bkz: BD 2016/08 - Akis ile Galatea.) Fakat ben onu iri yarı bir yiğit diye

Polyphemos iyileşmesini babası Poseidon'un tanrısal gücüne havale ederken denizlerin tanrısı daha fazlasını yapacak, oğlunun öcünü almak için Odysseus'un peşine düşecek, eve dönüş yolculuğunun geri kalan kısmında onu rahat bırakmayacaktır. •

halukerdemolbd@gmail.com

İKİ KISA FIKRA



Hakim: "Arabayı neden çaldın?"

Adam: "Yeni iş buldum ve çalışmaya başlamıştım."

Hakim: "Neden otobüsü kullanmadın?"

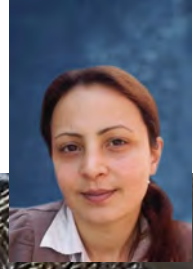
Adam: "Otobüs ehliyetim yok hakim bey."

106



Polis memuru: "Aracınız aşırı yüklü. Böyle devam etmenize izin veremem. Ehliyetinizi almam gerekecek."

Şöför: "Polis Bey, şaka yapıyorsunuz değil mi? Ehliyetimin ağırlığı en fazla 20 gramdır!"



Aspirinin Tarihi: Sümerlerin Hakkı Sümerlere

Tıp tarihçileri, dünyada en yaygın kullanılan ilaçların başında gelen aspirinin doğum gününü, kimyager Dr. Felix Hoffmann'ın laboratuvarında aspirini sentezlediği 10 Ağustos 1897 olarak gösterebilirler de, aspirinin tarihi bundan çok daha öncesine, Sümerlere uzanmaktadır.

Tarihin ilk medeniyetini kuran Sümerler, yazıyı icat ettiler, pek çok alanda derslerin verildiği okullar kurdular, Antik Yunan'dan binlerce yıl önce ilk siyasal meclis yapılanmasını oluşturdular. Bilim alanında da özellikle matematik ve geometrinin, astronominin, mimarinin, hukuk ve bugün kullandığımız takvim sisteminin temelini atan Sü-

merler, tıp alanında da öncü miraslar bıraktılar.

Sümerler, bundan 4 bin yıl önce, belirli bir ağaç türünün kabuğunu kazıyıp bu kabuğu yediklerinde ağrıların dindiğini keşfettiler. Sümerlerin kabuğunu sıyırdıkları o ağaç, bugün aspirin



Dr. Felix Hoffmann

olarak bildiğimiz ilacın öncüsü niteliğindeki söğüt idi. Aspirinin etkin maddeleri olan salisilik asit ve türevleri, tıpkı söğüt ağacı gibi bazı bitkilerin yapraklarında ve gövde kabuklarında bulunmaktadır. Tarihte aspirinin etkin maddesi salisilik asidi barındıran söğüt kabuğunun reçete edildiği ilk kaynak, MÖ 2000 yıllarına tarihlenen bir Sümer tabletidir.^[1]

Daha sonrasında ise söğüt kabuğunun kullanımına MÖ 1550 yıllarında yazıldığı sanılan Antik Mısır'ın Ebers Tıp Papirüsü'nde rastlanmaktadır.^[2] Bu papirüste, "söğüt kabuğunun iltihap giderici ya da ağrı sızı yatıştırıcı olarak" kullanımından söz edilmektedir. Kilikyalı hekim ve farmakoloji bilgini Dioscorides Pe-

ateş düşürücü olarak söğüt kabuğu çayı kullanımına kitabında da yer vermiştir.

Ancak modern dünyanın salisilik asidin potansiyelinin farkına varması 2 bin yıldan fazla zaman aldı. İngiliz Kraliyet Akademisi, beş yıl süren deneyleri boyunca söğüt ağacı kabuklarını toz haline getiren Edward Stone isimli bir papazın, hastaların ağrılarını azalttığını ve ateşini düşürdüğünü açıkladığında, takvimler 1763 yılını gösteriyordu. Sümerlerin binlerce yıl önce keşfettiği söğütü, İngilizlerin "yeniden keşfetmesinden" sonra, 1800'lü yıllarda tüm dünyadaki kimyagerler, salisilik asidi sentetik olarak sentezleyebilmek için seferber olmuşlardı.

Münih Üniversitesi'nden Profesör Joseph Buchner 1828'de, söğüt kabuğunun ağrı kesici nitelikteki etkin maddelerinden biri olan ve "salisin" ismini verdiği sarı kristalleri ayırtırmayı başardı. Fransız kimyager Charles Frédéric Gerhardt ise 1853'te, salisilik asidin kimyasal yapısını ortaya çıkardı ve kimyasal olarak asetilsalisilik asit sentezledi. 1876'ya gelindiğinde, salisinin romatizmalı hastalarda ateş ve eklem iltihaplarının hafifletilmesini sağladığı ilk kez klinik olarak ortaya konuldu.

Söğüt kabuğunun ağrı kesici nitelikteki etkin maddeleri, salisilik asit ve salisinden ilaç üretme yarışımı ise Almanlar kazandı. Bayer fabrikasında çalışan genç kimyager Felix Hoffmann, Fransız kimyager

Sümerlerin kabuğunu sıyırdıkları o ağaç, bugün aspirin olarak bildiğimiz ilacın öncüsü niteliğindeki söğüt idi.



danius, Antik Anadolu tıbbının öncü hekimlerinden Bergamalı Galen ve tıp biliminin babası olarak kabul edilen Hipokrat da, söğüt kabuğunu iltihapları tedavi etmek için kullanmışlardır.^[3] Hipokrat, ağrı tedavisi ve



MÖ 2000 yılına tarihlenen Ur III tableti, Sümerlerin uygulamalı tıpta söğüt kabuğunu kullandıklarını ortaya koymaktadır. Tablete göre Sümerler, kaplumbağa kabuğu, yılan derisi, süt, mersin ağacı, incir, hurma ve kekikten de yararlanıyorlardı.^[7]

(Görsel: *Fine Arts Museums of San Francisco, Cuneiform Tablet, Ur III period c. 2020 B.C.*)

Charles Frédéric Gerhardt'tan tam 44 yıl sonra, 10 Ağustos 1897 günü laboratuvarında asetilsalisilik asit sentezledi. Bir salisilik asit türevi olan asetilsalisilik asidi ilk kez sentezleyen ve salisilik asidin kimyasal yapısını ortaya çıkaran Fransız kimyager Charles Frédéric Gerhardt'in çalışması, bileşiğin yapısında değişiklik yapılmasına da öncülük etmiş oldu. Bayer, kimyageri Felix Hoffmann'ın sentezlediği asetilsalisilik asit etkin maddesini kullanarak aspirini üretmeye başladı ve böylelikle aspirin, ilk sentetik ilaçlardan biri olarak yaygınlaştı.

Kalp cerrahisi Prof. Krishna Sudhir, aspirinin yalnızca ağrıları hafifletmekle kalmayıp, bazı iltihaplı hastalıklara da iyi geldiğinin ortaya çıkmasının ardından, bu etkinin nasıl meydana geldiğini anlamak için bilim insanlarının büyük çaba gösterdiğini anımsatıyor. Aspirinin, ağrı hissini ve inflamasyonun iletilmesinden sorumlu olan ve prostaglandin denenen belirli kimyasalların üretimini durdurduğunu kanıtlayan araştırmacıların, bu keşifleriyle 1982 yılında tıp dalında Nobel ödülü kazandığını da ekleyen Prof. Sudhir, devam ediyor: "1982 Nobel Ödülü'nü kazanan araştırmacılar aspirinin ayrıca pıhtılaşmaya yol açan kimyasalların yeni trombo-



Gelecek nesillere anılarını aktarmak için yazan Sümerli Ludingirra: "Bizim uygarlığımız belki binlerce yıl sonra yaşayan insanlara da geçecek. Bizim attığımız temeller üzerine yenileri ni koyacaklardır. Ah! Onlar da bizi hatırlayıp bıraktığımız kültür mirası için teşekkür edebilseler."^[6]

(Görsel: Sümer heykelcikleri)

sitlerin bir araya toplanmasıyla kan pıhtılarını oluşturan tromboksanların üretimini yavaşlattığını da göstermişlerdi. Dönüm noktası niteliğinde bir klinik araştırma aspirinin katılımcılarda kalp krizi riskini yüzde 44 oranında azalttığını gösterdi. Bugün kalp krizi veya inme geçirme riski olan hastalara aspirin tavsiye edilir. Çünkü beyne ve kalbe giden damarlarda pıhtı oluşması olasılığını azaltmaktadır. Daha da şaşırtıcı olan, aspirinin kansere yakalanma ve kanserden ölüm riskini azalttığını –özellikle kolon kanseri, gösteren araştırmaların sayısı gittikçe artmaktadır. Bu, aspirinin anti-trombosit etkisinden kaynaklanıyor olabilir. Trombosit aktivitesini azaltarak aspirin kanser hücrelerinin yayılmasını sağlayan proteinin seviyesini düşürüyor olabilir. Bu keşifler, aspirini yalnızca bir ağrı



Yaygın olarak bilinenin aksine, aspirinin etkin maddesi olan asetilsalisilik asidi ilk kez sentezlemeyi başaran kimyager Felix Hoffmann değil, Fransız kimyager Charles Frédéric Gerhardt idi.

“Bilindiği gibi yüzyıllar boyunca Batı kültürünün temeli, Yunanlılara, dini de Tevrat’a dayandırılıyordu. Fakat Sümerlilerin kültürü ortaya çıkmaya başlayınca, Batı dünyasının gelişmesindeki ana kaynağın onlarda olduğu anlaşıldı.”^[5] •

sabriyeasirbd@gmail.com

KAYNAKLAR

1-An Aspirin a Day: The Wonder Drug That Could Save Your Life, Dr. Keith Souter,

2- The Pharmaceutical Journal, “A history of aspirin”, Dawn Connelly

3- Healing Teas: How to Prepare and Use Teas to Maximize Your Health, Marie Nadine Antol, syf. 214

4- “How aspirin was discovered”, Prof. Krishna Sudhir

5- Kur’an, İncil ve Tevrat’ın Sümer’deki Kökeni, Muazzez İlmiye Çığ, Kaynak Yayınları, 43 basım, syf. 14

6- Sümerli Ludingirra, Muazzez İlmiye Çığ, Kaynak Yayınları, 3. basım syf. 12)

7- Aspirin: The Extraordinary Story of a Wonder Drug, Diarmuid Jeffreys



Sune K. Bergström



Bengt I. Samuelsson



John R. Vane

Sune K. Bergström, Bengt I. Samuelsson ve John R. Wayne isimli araştırmacılar, aspirinin etkileri üzerindeki keşifleriyle 1982 yılında tıp dalında Nobel ödülü kazandılar.

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver



Alışveriş Merkezlerinin Sonu Geliyor

Dev alışveriş merkezlerinin göz kamaştırıcı ışıltıları ve hiç dinmeyen enerjileriyle yaşamıma girmesi ilk gençlik yıllarıma denk gelmişti. Yirmili yaşlardaydım. Çevresinde binlerce arabanın park ettiği monoblog yapıyı ilk gördüğümde bana pek de cazip görün-

memiştii. Dış mimarisi son derece kaba saba olan o dev yapının içiyse bambaşka bir dünyaydı. Yüzlerce mağaza, sayısız ışıl ışıl vitrin, kafeler, restoranlar, galeriler, sinemalar, binlerce insanın gezindiği koridorlar ve dinlenme alanlarıyla üzerimde son derece pozitif bir izlenim uyan-



AVM'leri keşfedişim bir anda yaşamımı değiştirmişti.

dırımı, çabucacık seviyemiştım. O güne kadar Yeni Karamürsel Mağazası'ndan daha büyük bir alışveriş alanı görmediğim için hareketin ve enerjinin hiç bitmediği o ışılı AVM bana çok cazip görünmüştü. İnsanlar, kendileri için hazırlanan yenilikleri ve eğlenceli yerleri kolaylıkla severler. Bu durum hepimizin doğasında vardır.

AVM'leri keşfedişim bir anda yaşamımı değiştirmişti. Yaz mevsiminin kavurucu sıcaklarından kaçıp sığınabilecek bir yer ararken, merkezi klimalarla soğutulmuş, modern bir mimari eser bulduğum için çok sevinçliydim. Artık hemen her hafta sonu, soluğu çevredeki AVM'lerde alıyor, yüzlerce mağazayı dolaşırken kaybettiğim enerjimi yiyecek bölümündeki şirin kafelerden birinde bir şeyler yiyerek geri kazanıyor,

akşama doğru sinema salonlarında seçtiğim filmlerden birini izledikten sonra günümü tamamlıyordum. Doğrusunu söylemem gerekirse, her türlü ürünün satıldığı yüzlerce mağaza arasından en çok kitabevlerini, kumaşçıları, plakçıları ve dekorasyon eşyaları satanlarını seviyordum. Çünkü ilk kez o kadar çok çeşidi bir arada görüyordum.

Bazı günler, erkenden gidip, kitabevlerinin rafları arasında saatler harcıyor, o sıralar ülkemde bulma şansımın olmadığı kitapları ve dergileri inceliyordum. Hemen her türlü hobi ve farklı spor dallarının yanı sıra, mimari, dekorasyon, sanat, müzik, sinema, yeme - içme, seyahat gibi konuları ele alan çok sayıda dergiyi bir arada görmek ve onları karıştırmamın çok özel bir ayrıcalık olduğunu düşünüyordum. Kumaş satan mağazalardaki renk ve çeşit cümbüşünün ise ayrı bir albenisi vardı. Terzilikle hiçbir il-

gim olmadığı halde pamuklusundan kaşmire, tüvitten ipeклиye, taftadan ketene kadar sayısız farklı desen ve renkteki kumaşların sunumu bana bir resim sergisinde olduğum izlenimi veriyordu.

O dev AVM'lerdeki plak evleri ise adeta dünyadaki cennetim gibiydiler. Caz, opera, rock, pop, R&B, folk, punk ve film müzikleri gibi türlerin yanı sıra başka ülkelerden sanatçıların plaklarını raflarda görmek beni heyecanlandırıyor, ısrarla Türkiye'den de bir sanatçının plağına rastlamak umuduyla rafların önünde zaman geçiriyordum. Sonunda Ayla Algan ve Tülay German'ın iki plağını bulduğumda son derece mutlu olmuş, herkes görebilsin diye raftan alıp göz önü bir yere koymuştum. Her hafta, harçlıklarımın bir kısmını sevdiğim uzun çalar plaklardan satın almak için ayırıyordum. İlk satın aldığım uzunçalar, yıllardır aradığım halde bir türlü bulamadığım Doktor Jivago filminin müziğıydi. Onu, "Batı Yakasının Hikayesi" ve diğerleri takip etti. O kadar çok plağı raflarda yan yana bulmak satın alma arzumu körüklüyordu.

Sonraları, soğuk kış günlerini de, sıcak ve eğlenceli mekanlarda geçirmenin en iyi yolunun AVM'lerde vakit öldürmekten geçtiğini fark ettim. O sıralar yaşadığım bölgede kış aylarında hava şartları inanılmaz derece zorlayıcıydı. Peş

peşe gelen kar fırtınaları, ardından aşırı soğuklar ve ayazlar, dışarıda kalan insanlar ve otomobiller için ciddi sıkıntılar yaratıyor, bu durum da ister istemez vakit geçirecek uygun mekanlar bulma gerekliliğini ortaya koyuyordu. Bu zorunluluğun etkisiyle, AVM'ler kısa bir sürede vazgeçilmezlerim arasına giriver-



O dev AVM'lerdeki plak evleri dünyadaki cennetim gibiydiler.

di. Arabamı gün boyu, güvenli bir otoparkta bırakıp, dışarının acımasız soğığu ve yağışından hiç etkilenmeden zamanımı yalnızca sevdiğim şeyleri yaparak geçirmek tüm haftanın yorgunluğunu alıyordu. Özellikle de sıcak bir ev ortamı gibi döşenmiş ev dekorasyon mağazalarını, o mağazalarda sergilenen ve her biri adeta birer sanat eseri güzelliğinde olan ev tekstili ürünlerini bir arada görmek bana kendi evimdeymişim hissini veriyordu. Plak evleri ve kiltabevlerinden sonra ev dekorasyon mağazalarını da keşfetmiş, dışarıda

kar ve fırtına hayatı zorlaştırırken, AVM'nin içinde yalnızca ince bir pantolon ve süveterle gezinmemin keyfini yaşıyor olmuştum.

Bana sorarsanız, AVM'ler, hafta sonları, ticari ürünlerin satıldığı bir yer olmaktan çıkıp bambaşka bir yer haline geliyordu. Çünkü, tesis bünyesindeki sanat galerilerinde çeşitli ressamın ya da heykelti-

Uzmanlar, ABD'de kapanan 500 AVM'nin ardından 2020 yılına kadar en az bin beş yüz AVM'nin daha kapanacağını öngörüyorlar

raşların eserlerini görmek, ilginç tasarımı ürünlerini, hobi eserlerini ve ender koleksiyonları inceleme fırsatı bulabiliyordum. AVM'lerde, mağazaların yanı sıra, akvaryumlar, mini hayvanat bahçeleri ve animasyonların olması çocuklu aileler için tercih nedeniydi. Soğuk bir kış günü, AVM'ye gelen çocuklu bir aile, kahvaltılarını kafelerden birinde yaptıktan sonra, yüzlerce mağaza ve sosyal tesisin olduğu bir ortamda açşama kadar hiç sıkılmadan vakit geçirebiliyordum.

Bu durum birkaç sene öncesine kadar hiç hız kesmeden böyle sürdü. Sonra pek beklenmedik bir durum oldu ve AVM'lere olan ilgi azalma-

ya başladı. Mağazalardan alışveriş eden müşterilerin azalması, bu işe para yatırmış olan tüm yatırımcıların derin derin düşünmeye sevk etti. Kısa bir süre öncesine kadar özellikle hafta sonları büyük kalabalıklar tarafından ziyaret edilen o devasa mekanlar kan kaybetmeye başlamışlardı. Derken Amerika Birleşik Devletleri'nde beş yüz AVM peş peşe kapandı.

Şimdilerde uzmanlar, 2020 yılına kadar en az bin beş yüz AVM'nin daha kapanacağını ve yerlerinin hastane, sosyal tesis ya da yaşlılar için bakım evi olarak kullanılacağını öngörüyorlar.

Beni üzen bu durumun nedenini araştırdığımda, son yıllarda hızla gelişen internet alışverişinin AVM'lere olan ilgiyi azalttığını öğrendim.

Günümüzde gelişen e-ticaret sayesinde insanlar bilgisayar üzerinden siparişlerini vererek istedikleri her ürünü kapılarına kadar getirebiliyorlar, bu da ister istemez AVM'lere gidenlerin sayısını azaltıyor. Oysa bana göre, AVM'ler, yalnızca alışveriş alanı değil, aynı zamanda birer sosyal tesisti. Bazılarının bünyesinde spor alanı, fitness tesisi hatta buz paten sahası bile vardı. Eğer bu kötü kehanet gerçekleşir ve AVM'ler kapanırlarsa çok sayıda insan işsiz kalacak.

Oysa ben, geçmişte olduğu gibi bugün de AVM'lerde gezmeyi çok seviyorum. •

mehmetunverbd@gmail.com

Bir Şiirdir Atatürk

Yazan: SABRİ KEMAL

Kasım ayları Atatürk şiirleri ile gelirdi Geride kalan yıllarda. 10 Kasım günleri şiirlerle anılırdı Atatürk. Okullarda birbirinden anlamlı anma törenleri düzenlenir, saat dokuzu beş geçe başlayan saygı duruşları vapurların, fabrikaların sirenleri ve taşıtların korna sesleri eşliğinde beş dakika sürerdi. Sonra İstiklal Marşı'mız söylenirdi hep bir ağızdan daha bir inanç, daha bir coşkuyla. Öğretmenlerimiz, Atatürk'ü ve devrimlerinin kazanımlarını; kendisini yakından görmüş olanlar anılarını anlatır; onun için yazılmış şiirler okunurdu art arda birer ikişer.

Ölümünün üzerinden henüz yirmi, yirmi beş yılın



geçtiği orta okul ve lise çağlarımda Kasım ayı gelmeden başlardı 10 Kasım günlerinin telaşı. Türkçe ve edebiyat öğretmenlerimizin katılımı ile “Edebiyat Kolu” üyesi öğrenciler bir araya gelirler, törende kimin hangi şiiri hangi sıra ile okuyacağı, hangi öğretmenlerin konuşacağı belirlenir; provalar yapılırdı birkaç kez üst üste. Şiirlerin belirlenmesinde bir önceki anma töreninde okunan şiirlerin tekrarından kaçınılmaya özen gösterilir; bir saat süren tören süresince onun için yazılmış birbirinden güzel ve anlamlı onca şiir arasından hangisini seçip okuyacağımıza karar verirken zorlanırdık. Dünyada hiçbir devlet adamının sahip olmadığı bir zenginliğe sahipti Atatürk kendisi için yazılmış şiirlerle. Hayattayken değil, özellikle kendi söyleyişi ile “naciz vücudu” toprak olduktan sonra yazılanlarla bir şiirdi Atatürk...

Bu seçki, 1944 yılında, Giresun’un Dereli kazasının Çalca köyünde dünyaya gelen Süleyman Apaydın’ın şiiri hariç, o geride kalan yılların 10 Kasımlarındaki Atatürk’ü anma günlerinden.

Hep şiirle kalın...

ATAMIZI TAVAF

Bir milletin mealini söyler derin derin

Derya; önünde çırpınarak Dolmabahçe'nin

Gönlümde eski hatıralar, eyle-

dim tavaf,

Artık o doğmuyor diye muzlimdi her taraf.

Çamlar hüznü, yollara düşmüş söğüt, çınar:

Yaprak döküp huzura kapanmıştı sonbahar.

Mermerli methalin ona layık vakarı boş,

Heyhat! O muhteşem kapının intizarı boş!

Sessiz nöbetçiler de heyula dolaşmada.

Susmuş bütün saray, nefes almaz o izdiham,

Son uykusuna dek rahat etsin deyip Atam,

Son uykusunda öyle mi bir devir uyandıran,

Bir irka can veren Atatürk adlı kahraman?

Düşün olur mu toprağa göçmüş cihan gibi,

Sussun o manevra konuşan madeni sada,

Dursun olur mu hilkate bir har olan zekâ,

Sözler ki çağlayıp köpüren bir pınar gibi

Hisler ki şahlanıp atılan dalgalar gibi

Atiye, hale geçmişse her anda bir temaş,

Bin türlü ihtisas ile bin türlü ihtiras

İfratı, hadesi, vecdi tazeditile bir deha...

Bir meş'aleydi, neş'esi her bezme nur olur,

Bir harikaydı benliği bir mülkü doldurur.

Cismile pek güzeldi ve ruh ile devdi, o.

Bir yıldırımdı, bir mütekaşif alevdi o.

Eyvah o varlığın bize kalmış efsanesi,

Yastıkta bir ışık yele, aslan nişanesi.

Karşımda servilik ve gurubun vuran alı,

Göklerde şimdi Çankaya'nın şanlı Kartalı...

Ey nam alan, Zafer yaratan inkılap açan,

Ey yol veren hükümleri tarihe bir zaman.

Ey eski kahramanları geçmiş asırların!...

Gaziye ihtiram ile kalkın ve toplanın.

Saf bağlayı selama durun hep! odur gelen

Türk ırkının muhabbeti üstünde yükselen.

Ölmez evet gönüllere heykel kuran atam

Lakin nedir içimdeki payansız inhidam?

İbrahim Alaaddin GÖVSA

Sözlük:

Ati: Gelecek **Bezm:** Dost toplantısı

Cismile: Cismiyle, **Derya:** Deniz **Fani:**

Ölümlü **Hade:** Gerçek **Har:** Ateş **Heyula:**

Korku verici, ürktütücü hayal **Hilkate:**

Yadılişa **İhtiras:**Tutku **İhtisas:** Duygulan-

mak **İnhidam:** Çöküş, yıkılma **İntizar:**

Birini beklemek **İzdiham:** Kalabalık,

yığılma **Meal:** Anlam, kavram **Methal:**

Giriş **Muzlim:** Karanlık, Gizli, belirsiz.

Mütekaşif: Koyulaşan **Naciz:** Değer-

siz, önemsiz **Payansız:** Sonsuz **Sada:**

Seda **Tavaf:** Kutsal bir yeri ziyaret etme.

Tazedile (Tazif edile): Kat kat çoğaltıl-

malı **Temaş** temas **Ulvi:** Yüce **Vecdi:**
Coşkunluğu

* * *



GİDİYOR

Gidiyor, rast gelmez bir daha tarih eşine;

Gidiyor on yedi milyon kişi takmış peşine!

Gidiyor, sonsuz olan kudreti sığmaz akla;

Gidiyor, göğsünü çepçevre saran bayrakla.

Gidiyor, izleri üstünde birikmiş yaşlar;

Gidiyor, yerde kılıçlarla eğilmiş başlar.

Gidiyor, harbin o en korkulu aslan yelesi;

Gidiyor, sulhun ufuklarda yanan meşalesi!

Yine bir devr açacakmış gibi en başta o var;

Haykıran seste o var, sessiz akan yaşta o var.

Siliyor ruhunun ulviliği fani etini,

Çiziyor ufka batan bir güneşin heybetini.

Büyüyor, gökten inip toprağa yaklaştıkça;

Büyüyor gitgide gözlerden uzaklaştıkça.

Orhan Seyfi ORHON

ATATÜRK'E AĞIT

Edirne'den Ardahan'a kadar
 Bir toprak uzanır,
 Boz kanatlı üveyikler üstünden
 uçar
 Ardahan'dan Edirne'ye
 Edirne'den Ardahan'a kadar.
 Kopdağı'nda akar bir çeşme var
 Serçe parmak kalınlığında suyu
 Haram etmiş gece gündüz uykuyu
 Akar da akar.
 Samsun'un evleri denize bakar
 Sokakları yosun içinde;
 Çaprarlar, takalara, mavnalar,
 Bilyeler gibi suyun yüzünde
 Bir iner bir kalkar.
 Kazova'dan bir yar sevdim
 Adamı günaha sokar.
 Savaştepe köprüsünden geçen trenler
 Sel olur İzmir'e akar.
 İzmir'in denizi kız, kıztı deniz
 Sokakları hem kız hem deniz kokar.
 Bu toprak bizim yurdumuzdur
 Deli gönül yücesine çıkar,
 Bir üveyik olur uçar gider
 Ardahan'dan Edirne'ye
 Edirne'den Ardahan'a kadar.
 Amasya'ya benzin yüklü bir yaylı
 geldi
 Yağmurlu bir günde.
 Devrisi gün silâh çattılar
 Candarmalar hükümetin önünde,
 Kemal Paşa çıkageldi
 Bir alevdir aldı gitti yurdumuzun
 gönlünde,
 Çorap gibi söküp attı
 Düşmanları ordumuzun önünde.
 Bu ne inançtır ki Gazi Paşa!
 Atının teri kurumadan
 Sürüp gittin yeni yeni savaşların
 peşinde!

Davullar zurnalar döğende
 Ben seni hatırlarım!
 Binip tirene gezende
 Ben seni hatırlarım!
 Tam iki yaşındaydım
 Düşman İzmir'e girende!
 Ben de gelecektim ama anam
 koymadı.
 Küçüksün oğul dedi. Ben giderim
 ana bırak dedim.
 Gideceğin bu yol dedi.
 Şimdi büyüdüm sürüp geldim
 Felek koydun ise bul dedi

Cahit KÜLEBİ

SENDENDİR ATATÜRK

Bugün yaşıyorsam
 Güler yüzle emin
 Tertemiz gökler altında
 Dağlarım, denizlerimle dost
 Toprağında dolaşıyorsam
 Ümitli, memnun ve rahat
 Gecem gündüzüm hürse
 Damarlarımda kanım
 Tenler içinde canım
 Korkusuz yürürse
 Bulutlarımdan gözyaşı yerine
 Rahmet dökülürse
 Ekmeğim, suyum tatlı
 Toprağım da, türküüm de bereketli
 Rüzgârlarım alabildiğine hürri-
 yetli ise
 Bacamda tütünüm tütüyor
 Ölülerim huzur içinde yattıyor
 Ağacım dal sürüyor; boy atıyorsa
 Keyfimce gülüyor; keyfimce ağlı-
 yorsam
 Dün yokken, bugün varsam
 Sendendir
 Sendendir Atatürk.

Suat TAŞER

Gözle Gönül Arası
Mehmet Uhri



Fener Gibi

O ihtiyar adam ve afacan torunuyla Şile deniz fenerinin yakınlarında karşılaşmıştık.

Farklı açılardan fenerin ve çevresinin fotoğraflarını çekmeye çabalarlarken koşturup oynayan torunun peşine takılan irice sokak köpekleri kısa süreli tedirginliğe neden olmuştu. Afacanın kolundan çekip köpekleri uzaklaştıran kadar az ötede bankta oturmakta olan dedesi yetişmişti.



”Karadan bakınca
feneri göremezsen
Şile’nin her hangi bir
sahil kasabasından
ne farkı kalır?”



Köpekler uzaklaşmasalar da sakinleşip kenara yöneldiler. Torun şaşkın ve korkmuş halde dedesine sarıldı.

“Ama ben onlara bir şey yapmamıştım ki; neden kızdılar, kovaladılar?”

“Kızmadılar. Onlar da oyuna katılmak istediler ve seninle koşturmaya çalıştılar, hani oynarken bazen çılgılık atarsın ya onlar da havladılar, o kadar.”

Torun gözünde beliren iki damla yaşı silip cevap vermedi. Dede yardımcı olduğum için teşekkür etti. Birlikte banka oturduk. Afacanın ise oturmaya niyeti yoktu. Az ileride hayali çizgiler üzerinde sek sek oynarken gözünü köpeklerden ayırmıyordu. Dedesinin fotoğraf makinemden rahatsız olduğunu makineyi çantama yerleştirdim. Nereden geldiğimi buralarda ne aradığımı sorunca deniz fenerinin

fotoğraflarını çekmek ve sonbahar havası almak için geldiğimi söyledim. Sonra aynı soruyu ben yönelttim. Orada yaşıyorlardı. Emekli ilköğretim öğretmeni olduğunu havanın uygun olduğu zamanlarda torunu da alıp fener çevresinde gezindiklerini anlattı. Gözünü torunundan ayırmadan öğretmen edasıyla ağır ağır fenerin tarihini boyut-

larını ve konumunu anlattı. Sert esen Poyrazın kabarttığı Karadeniz’i eliyle işaret edip “özellikle böyle sert havalarda açıkta, denizin ortasında olanlar için ışıyla karaya yakın olduğunu hissettirip hep umut vermiştir” dedi. Sonra tepenin üstünde yıllar boyu tek başına ışıyıp duran fenerin çevresindeki yapılaşma yüzünden karadan görünmez hale geldiğinden yakındı.

“Olsun. Denizden görünmesi yeterli değil mi? Ne de olsa deniz feneri.”

“Herkes öyle düşünüyor ama fenerini yitirince karadakilerin rotayı şaşırmayacağından emin miyiz?”

“Anlamadım?”

“Karadan bakınca feneri göremezsen Şile’nin her hangi bir sahil kasabasından ne farkı kalır? Meslek hayatımda öğrencilerimle her yıl buraya bir iki kez gelirdik. Onlardan fenere bakıp resmini çizmelerini isterdim. Resim yapmayı sevenler ses çıkarmadan yapsalar da çoğu sıkılır

yapmamak için bahane yaratırlardı. Derdim yapacakları resim değildi. Onların fenere bakmalarını, iyi bakmalarını, unutmamalarını isterdim. Bilirsin deniz fenerleri hep aynı yerde ve aynı formda neredeyse hiç değişmeden duran ışık kuleleridir. Öylece durur ve çevresine ışık yayarlar. Karadakilere ışığının pek faydası olmasa da denizdekilere ışığını ulaştırıp, yol gösterirler.”

“Tamam işte, karadakilere pek faydası yoksa karadan görünmese de olur.”

“Öyle bakar, her şeyi faydası olup olmadığına göre değerlendirirsen kendini haklı görürsün. Eskilerde gemiciler kutup yıldızına bakıp yollarını bulurmuş. Hep olduğu yerde değişmeden durduğu için ‘Demirkazık’ adını vermişler. O da gökyüzünde fener görevi görmüş. Artık faydası kalmadığı için yıldızı yok mu sayalım, görmezden mi gelelim?”

Bir süre susup torununa baktı. Eliyle Şile şehir merkezini gösterdi.

“Hayat o kadar kısa ve her şey o kadar hızlı dönüşüp değişiyor ki doğup büyüdüğüm İstanbulu tanımakta güç-

lük çekiyorum. Kaçıp gidemesem de burada yakınlarda durup onca değişen arasında değişmeden kalabilen şu fener ve dalgalarını izlerken dünyayı unuttuğum Karadenize tutunuyorum.”

“Modernleşme, ilerleme veya gelişme dedikleri tüm dünyada oluyor. Hayat kolaylaşıyor. Fena mı?”

“Hayatın kolaylaşmasını onların da insan niye kolaylaşıyor? Günden güne cıvıyıp şekil değiştirmeden neden kalamıyor? Gelişim ilerleme dedikleri öyle bir fırtına ki insanları oradan oraya, o fikirden bu fikre savuruyor. Değişip dönüşmeden duran ne varsa önüne katıp götürüyor.”

E liyle Karadeniz’i işaret edip ısrarla açıklara, uzaklardaki köpük köpük azgın dalgalara bakmamı istedi. Dalgalar arasında açıklarda nokta kadar görünen gemiyi göstermeye çabalıyordu.

“Her şeye karşın kendi yolunda gitmeye çabalayan o gemi gibi olmak isteyenlerin direnip tutunmaya çabalanların işi çok zor. Karada bile olsan fırtınanın ortasında hissedersin kendini. Üstelik hiç bitmeyecekmiş gibi



süren ve gündün güne gücünü arttıran bir fırtına. Hal böyle olunca sele kapılmış gibi ezilip büzülen cıvıyıp sürüklenenler için bir şeylerin değişmeden kalabildiğini işaret eden, yol gösteren böyle dimdik duran fener gibi bir şey gereksinimi olur, insanların. Onun için öğrencilerimi buraya getirip 150 yıldır dünya oradan oraya savrulsa da değişmeden kalan çevresini aydınlatıp yol gösteren bu feneri unutmasınlar, günü geldiğinde hayatlarında da öyle bir fener arasınlar istiyordum. Emekli

olduğu anlaşılıyordu. Beraberce kalkıp torunun yanına gittik. Bir süre sahili döven ve hatta genişçe bir mağara oluşturan köpük köpük dalgalara, kanatlarını açıp kendini rüzgara taşıtıran martılara baktık. Yaklaşık “Öğrencileriniz için nasıl bir hayat, nasıl bir dünya düşlemiştiniz?” diye sordum.

Gülümsedi. Eliyle dalgaların dövdüğü sahili gösterdi. “Her şey ‘birilerinin’ istediği gibi değil, olması gerektiği gibi olsun isterdim. Hayat biraz bu denize benzer. Döver, hırpalar insanı ama insan da bu sahil gibi olduğu yerde durmalı ve direnmeli. Dalgaların aşındırmasıyla şekli değişse, benim gibi buruşup yıpransa da öğrencilerimin toplum içinde bir deniz feneri gibi öylece durabilmelerini, çevrelerini aydınlatıp yol gösterebilmelerini isterdim. Başkaları şekilden

Havadaki ekmek parçalarını
ustalıkla kapmalarından
martıların buna alışkın
olduğu anlaşılıyordu.



olduğumdan beri buralarda ne yazık ki öğrenci grubu pek görmedim. Benim gibilere fosil gözüyle bakmaları da bundan sanırım.”

Torun yanımıza gelip dedenin yanındaki torbayı karıştırdı. İçinden çıkardığı kuru ekmek parçalarını parmaklıkların kenarına gidip martılara atmaya başladı. Havadaki ekmek parçalarını ustalıkla kapmalarından martıların buna alışkın

şekle girip ‘şartlara uyum gösterme’ maskaralığını överken, toplumun kafasını karıştırıp, umutlarını ellerinden alırken; duruşlarıyla, ışığıyla öylece kalabilsinler, birileri için umut olsunlar isterdim. Torunumu buraya getirmedeki amacım da hayatında ne karada ne de denizde fener görmemiş insanlardan farklı olsun, seçimini yapabilsin diye.”

Sevgi dolu gözlerle torununa baktı. Güneşin buluta girmesiyle son-

baharın serinliği daha fazla hissedince torununun önünü ilikleyip yakalarını kaldırdı, “aman üşütmeyeyim, sonra annesine hesap vermek zorunda kalırım” diyerek izin istedi. Rüzgarı arkalarına alıp ağır adımlarla uzaklaştılar. Afacanın neşesi yerindeydi. Köpeklerin yanından ge-



çerken gözlerini onlardan ayırmadan dedesinin elini tutup sakın adımlarla yürümeye devam etti. Sonra elini bırakıp yola doğru koşturunca dedesi de peşinden hareketlenip yola fırlamasını engellemeye çalıştı.

Fotoğraflarını çekmek için hazırlanıyordum ki bizimki geri dönüp

sokağın başından bana baktı. İşaret parmağını iki yana sallayıp fotoğrafının çekilmesini istemediğini anlatmaya çalıştı. Makineyi çantama koyduğumu görünce elini göğsüne götürüp teşekkür etti ve torununun elini bırakmadan yoluna devam etti. mehmetuhri@butundunya.com.tr

İKİ AFACAN

Bir İngiliz kasabasında pek çok haylazlığın faili olarak iki afacan kardeş gösterilmekteydi. Herkesin yaka silktiği, ailesinin bile zaptetmekte zorlandığı bu afacanları ancak kilisenin yola getireceği fikri ortaya atıldı... Ailesi iki afacan kardeşi kiliseye rahibin yanına götürdü.

Önce büyük kardeş rahiple başbaşa kaldı... Rahip çocuğu ürkütmek istemeyen bir tavırla sordu: "Söyle yavrum, tanrı nerede?"

Küçük afacan başını öne eğerek sustu...

Rahip sakinliğini koruyarak: "Söylesene evladım tanrı nerede?... Çocuk susuyordu.

"Evladım sana soruyorum tanrı nerede?"

"???"

Asabi rahibin sinirleri bozulmaya başlamıştı:

"Söylesene yahu tanrı nerede?"

"Seni aşağılık afacan sorulanma cevap ver tanrı neredeeeeeeeee!!!!!!!" Rahibin halini

gören afacan çocuk hızla kiliseden kaçtı.. Kapıda sırasını bekleyen kardeşinin elinden tutarak evlerine doğru koşmaya başladılar. Küçük kardeş ağabeyine:

"Biz kimden ve neden kaçıyoruz?" diye sordu. Büyük kardeş soluk soluğa yanıtladı:

"Bu sefer başımız gerçekten deritte... Tanrı kaybolmuş, bizden biliyorlar...."



Her
köşesinde
farklı
manzaralar
sunan göl:

Hintersee

Öyle bir göl ki, etrafındaki patikada yürürken, tekneyle üzerinde dolaşırken her köşesi farklı manzaralar sunuyor. Berrak su, bazen yemyeşil, bazen masmavi bir renge bürünüyor.



Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen Toker



Göl, bir yerinde durgun, sakın bir havuz görünümündeyken başka bir yerinde çakıllar üzerinde pırıl pırıl akan bir nehre dönüşüyor. Çam ormanının kıyısında olduğu bir andan sonra görkemli dağların eteğinde oluyor. Bir köşesinde kayalık ve engebeli olan göl zemini, başka bir köşede egzotik bir plajı andırırçasına ince, sarı kumlarla kaplanıyor.

Sıcak bir yaz günü Almanya'nın güneydoğusundaki Berchtesgaden Milli Parkı'ndaki Ramsau kasabası yakınında bulunan, Almanca "Arka Göl" anlamına gelen Hintersee gölündeyim. Reiteralm sıradağlarının eteğinde, görkemli ve etki-leyici tepelerle ve çam ağaçlarıyla çevrili bu küçük göl, yüzyıllar boyunca ressamları ve yazarları güzelliğiyle cezbetmiş. Bavyera Alpleri'nin en resmedilmeye değer bölgelerinden biri olan Hintersee, 19. yüzyılda ressamlarca keşfedilip tablolarla

Hintersee
Bavyera
Alpleri'nin en
resmedilmeye
değer bölge-
lerinden biri



yer almaya başladıktan sonra film yapımcıları da bölgeyi romantik ve huzurlu bir dekor olarak kullanmış.

Gölün rengi, onu çevreleyen dağlar, etrafındaki ağaçlar ve üzerinde süzülen küçük tekneler ve ördeklerle Hintersee sanki insanı mutlu eden bir peri masalını andırıyor. Gölün tamamını çevreleyen patikada yürümek ve deniz bisikletiyle kristal parlaklığın-

daki suyun üzerinde dolaşmak bu masalın değişik sahnelerini yaşamamızı sağlıyor. Yosun tutmuş kayalar ve ağaçların yanından geçmek, dev kayaların üzerinde büyümüş ağaçları görmek, gölde balık tutanların dinginliğine, suya ayaklarını sokan çocukların neşesine tanık olmak beni mutlu ediyor. Kiralayabileceğiniz teknelerle kürek çekerken, deniz bisikletini kullanırken ya da elektrikle çalışan gezi teknesinde

dolaşırken sessizliğin tadına varıp yalnızca sizin suda yarattığınız sesin farkına varıyorsunuz. Ördekler belki de yiyecek vermeniz umuduyla peşinize takılıyor, bir süre



Kıyıdaki restoranlardan birinde otantik Bavyera yemeklerini tadabiliyor, suda haşlayarak hazırlanan ve “Brezel” denilen yerel simitle servis edilen yemeği deneyebiliyorsunuz.

size eşlik ettikten sonra yeniden suya dalıyorlar. Göl kenarına yerleştirilmiş ahşap banklarda dinlenerek birbirinden güzel manzaraların keyfini yaşıyorsunuz. Kıyıdaki restoranlardan birinde otantik Bavyera yemeklerini tadabiliyor, suda haşlayarak hazırlanan ve “Brezel” denilen yerel simitle servis edilen yemeği deneyebiliyorsunuz. Ayrıca “Zauberwald” denilen 6.4 kilometre uzunluğundaki sihirli orman rotasını takip ederek, Ramsau kasabasından yürümeye başlayıp, nehir kıyısını izleyerek göle ulaşabiliyorsunuz.

Yürüdüğüm patikanın bir kısmında 19. yüzyılda bu bölgeyi resmetmiş olan Romantizm akımının etkisindeki ressamların eserlerinden örnekler görme şansım oluyor. 26 adet resim, Ramsau kasabesindeki St. Sebastian kilisesinden başlayıp Avusturya’daki Kirchbichl kasabasına uzanan “Ressamlar Yolu” denilen rota üzerinde şövale görünümüne panolar üzerinde sergileniyor.

Aralarında Alman ressam Carl Anton Joseph Rottman’ın Hintersee gölü, Norveçli ressam Thomas



Fearnley’nin Ramsau kasabası, suluboya tekniğinde uzmanlaşmış Avusturyalı ressam Joseph Höger’in Berchtesgaden kilisesi tablolarının bulunduğu bu yolda Almanya doğumlu Andreas Paul Weber’in Hintersee gölünü resmettiği tablosunun önünde duruyorum. Resimde kıyıda oturmuş bir kadın, küçük bir kayıkta balık ağlarını çeken balıkçıyı izliyor. Güneş ışıklarının bulutların arasından gölün çevresindeki dağlara ve göle düşüşü tabloyu büyülü bir hale getiriyor. Karşımdaki gölün yüzeyine düşen ışıklara ve dağların yansımalarına bakınca Hintersee’nin ressamlara neden bu kadar ilham verdiğini daha iyi anlıyorum. •

izlensentokerbd@gmail.com



Anne Babalarla Başbaşa

Melek Şirin Tolga



Ergenlerde Stresin Nedenleri

**Nasıl
Yardımcı
Oluruz?**

Stres vücudumuzun
her türlü talebe
veya tehdide
yanıt verme
yoludur. Stres
her yaştaki

bireyin yaşadığı
doğal bir olaydır. Bazı
durumlarda olumlu ve
yararlı yanları vardır.

Ancak, uzun süreli stresle nasıl başdebileceğimize dair beceriler ve bilgiler edinmediğimiz takdirde kronikleşir ve kalp hastalığı, kanser gibi çok ciddi bedensel hastalıklara sebep olur. Stres, bedenimizi, zihnimizi, duygularımızı, düşüncelerimizi ve davranışlarımızı etkiler.

Günümüzde ergenler buldukları yaşam şartları içinde çok fazla stres altındalar.

Geçmiş dönemlere göre ergenler çok daha fazla yoğunlar, yaşam tempoları çok hızlı. “ Benim çocuğum için bu geçerli değil, hiç bir şey yapmıyor bilgisayar oynamaktan başka” dediğinizi duyar gibiyim. Ancak günümüzde hemen hemen her çocuk okul dışı bir ya da bir kaç aktivite ile meşgul. Okulda geçirdikleri süre çok uzun. vs.

Çocuğumuza stresle başetmesine nasıl yardımcı olabiliriz?

Stresle başetmek için bazı beceriler geliştirilebilir.

Çocuğunuzun yaşamında nelerin strese sebep olduğunu belirlemesine yardımcı olun. Birlikte bir liste yapın ve stresi kaynağını bulmaya çalışın.

Strese sebep olan şeyler nelerdir?

- Yeterince iyi hazırlanılmamış sınav ya da ödevler

- Ailenin ve ebeveynlerin çocuktan okulda çok başarılı olmasını

beklemesi

- Arkadaşları ile sosyal ilişkiler,
- Kız veya erkek arkadaşla ilişki
- Yaşam mücadeleleri, okuldan ayrılma, taşınma vs.

- Meslek seçimi ve bu meslekte başarılı olma beklentisi

- Çok fazla yapılacak şey olması ve zaman yetersizliği, yetişememek veya hazırlıksız olmak

- Uykusuzluk
- Bedendeki değişiklikler vs.

Stresle baş etme yeteneğini geliştirmek çok önemlidir; Bu becerileri geliştirmek için bazı önerilerimiz var:

- Bedensel rahatlamayı sağlamak önemlidir. Çocuğunuzla birlikte nefes egzersizleri yaparak rahatlama hem size hem ona iyi gelecektir.

- Nefes egzersizleri kalp atışını yavaşlatır, tehdit anında salgılanan kaç ya da savaş hormonunun etkisini azaltır.

- Yaptığınız listeyi birlikte gözden geçirin ve kontrol edebileceği olaylarla (sınav hazırlıksız olma), kontrol edemeyeceği olayları (dünya olayları) vs. ayırd etmesini sağlayın.

- Strese sebep olan şey kontrol edebildiği olaylar listesinde ise neler yapabileceğine ve yerine neler koyabileceğine dair bir plan geliştirmesine yardımcı olun. Herhangi bir desteğe ihtiyacı varsa bu konuda yardımcı olabileceğiniz konusunda onu cesaretlendirin. Güvenebilecekleri kişilerden yardım ve destek almak, düşüncelerini paylaşmak ya-

şadıkları stresin etkisini azaltacaktır.

- Bir günlük tutmasına yardımcı olun. Güçlü duygular altında iken bazen netliğimizi kaybederiz. Günlük tutma, yazdıklarımıza geri dönüp baktığımızda bize farklı bir bakış açısı sağlayabilir.

- Kendine özen göstermesini ve gevşemeye öncelik vermesini hatırlatın. Egzersiz, meditasyon, müzik dinleme, dans vs. Kendisine iyi gelen ve onu rahatlatan bir aktiviteyi her gün 5 dakika bile olsa yapması onu rahatlatacaktır.

- Stresli veya kızgın olduğu an konuşmaya ara vermesini ve kendini rahat, sakin hissedene kadar bir mola almasını sağlayın.

- Olumsuz düşünceler stresin tetikleyicisidir. İç sesinin neler söylediğini farketmesine ve kendisi ile olumlu konuşmalar yaratmasına destek olun. Olumsuz düşünceleri fark edip, onları güçlü ve olumlu sözlerle dökmek duygularımızı ve yaptıklarımızı etkileyecektir. İşler iyi gitmediğinde bile olayların olumlu yanlarını bulmasına destek olun.

- Taşıdığı yükleri azaltmasına yardımcı olun. Her şeyi yapamayacağımızı kabul etmemiz gerekir. Yapmak istedikleri ve başarmak istedikleri şeylerin listesini yapın.

Yapacakları şeylerin onu nasıl hissettireceğine göre önceliklendirilmesine ve yeniden düzenlemesine yardımcı olun. Yoğun olmak, kendini zorlamak iyi bir şeydir ancak çok fazla yükün altında kalmadan !

- Büyük resmi gözden kaçırmayın. Kendisine şunu sormasını sağlayın: “ Bu ne kadar önemli şu an? uzun vadede çok önem taşıyacak mı?”

- Affetmeyi öğrenmesini sağlayın. Herhangi birine veya kendisine karşı pişmanlık, kızgınlık ve kırgınlık duygusu içinde ise affedip yola devam etmek önemlidir. Olumsuz duyguları kine dönüştürmenin hiç bir faydası yoktur.



- Son olarak şükretmeyi hayatınıza geçirin hep beraber. Her gün 5 dakika şükredeceğiniz 3 şey bulun. Bulduklarınızı yazın ve kendinizi sresli ve olumsuz duygular içinde hissettiğinizde bu listeye bakın. •

meleksirintolgabd@gmail.com



Dünyalık

Serdar Günbilen



GÜN
BİLEN

Bir İnsan Hiç İki Olabilir mi?

Yazan: GİZEM AYDOĞAN

Sen, hep ikisin!

Hiç bir olmayacak, bir kalmayacak, bir görmeyecek, bir sevmeyeceksin. Her şeyin zorluğunu iki kere yaşayacaksın. Hep bölüneceksin.

Aklında hep ikilik yüreğinde hep ikilik olacak. İki kere yaşayacak, iki kere öleceksin.

Evet, doğru tahmin ettin. Biri sensin: Hayalsin, gerçeksin, Hilal'sin, Ahmet'sin, annesin, babasın, Necla'sın, ablasın, kardeşsin, insansın, çocuksun, Mehmet'sin, Canan'sın, Pınar'sın, sevdasın.



Ağabeysin, Hasan'sın, komşusun, Gözdem'sin, Gizem'sin, taraftarsın, sürücüsün, Nihan'sın, Gülден'sin, İsmetsin, evlatsın, eşsin, Lale'sin, Özlem'sin...

Ve Öğretmensin!

Zaman zaman tüm kimliklerinin ötesine geçen, sırf sana bakan gözlerde kendini gördüğün kişisin. Aynan onlar, ellerin onlar, emanetin onlar. Sevdiğin onlar. Atatürk'e borcun, güzel ülkene hediyen onlar.

Ve Öğretmensin!

Her kalpte başka atansın. Her yüze başka yakışansın. Her göze başka bir rengi gösteren, uzağı yakın eden, sevmeyi sevdirensin. Öğretensin. Kahramansın. Ufuk açıcısın.

Ve Öğretmensin!

Sen varsan değişecekleri; sen varsan, sırf sen varsan "var olacaklar"ı bir düşün. Yoksan, hiç olmayacakları... Gücünü, sihrini, erdemini, gizemini bir düşün.

Yıllar sonrası, senin elinden

alınan ve göklere çıkan o bayrağı bir düşün. Cemre olarak düştüğün toprakta yeşerenleri, o toprağın ürünlerini bir düşün. Kaygıyı, korkuyu silecek, aydınlık için ışığın en güçlü yanan yeri olduğunu bir düşün.

Ve Öğretmensin!

Uygarlığın baş harfi, dilin kemiğisin. Müziğin en duru hali, sesi, türküsüsün. Kültürün köprüsüsün. Problemlerin çözümsüsün. Mevlana'nın güzellik anlayışı, Nietzsche'nin sanatçısıdır. Karanlığın isyanıdır.

**Aynan onlar,
ellerin onlar,
emanetin onlar.
Sevdiğin onlar.
Atatürk'e
borcun, güzel
ülkene hediyen
onlar.**

Ve Öğretmensin!

Yorgunsun, daha çok yorulacaksın. Yürüyorsan koşacak, koşuyorsan hızını artıracaksın.

Bu da iki kez yaşamanın bedeli

işte. İki kez sevmenin, iki kez sevinmenin...

Sevincin sesi çıkmaz ya öğretmenim, sen bir gülümse...

Dünün, bugünün, yarının iki kez kutlu olsun! •



Yazarımızı tanıyalım: 1987 Ankara doğumlu olan Gizem Aydoğan Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nden mezun olmuştur. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde çift ana dal yapmış, aynı üniversitede yüksek lisansa hak kazanmış derslerini almıştır. Halen Başkent Üniversitesi Özel Ayyseabla Okulları'nda Türkçe Öğretmeni olarak çalışmaktadır. Çeşitli alanlarda ve yayınlarda yazıları bulunan Gizem Aydoğan sanat yönetmenliği ve danışmanlığı, drama, tiyatro eğitimi alanlarında çalışmalarda bulunmuştur. Yazarımız çeşitli alanlarda sempozyumlara katılmış ve sertifikalar almıştır.



Dostluğu Bahtiyarlığımdı

Dostluğu ile bahtiyar olduğum Mete Akyol ile son telefon grşmemde Ordu'da olduğunu ve Cumhuriyet Bayramı'na katılmak üzere 29 Ekim'de Ankara'da olacağını söylemişti. Ne yazık ki 3 Kasım 2016'da onu ebediyete uğurladık.

Yazan: ALİ ÖZKAL
Emekli Türkçe ğretmeni

İstanbul'da bulunduğum bir zaman diliminde bu acı haberi aldım ancak 28 Ekim'de beyin kanamasına bağlı bir ameliyat geçirmem nedeniyle Büyükada'da Mete Akyol'a son görevimi yapma olanağını bulamadım.

Macide Tanır'ın her ölüm yıl dönümünde kabri başında dostları olarak bir araya gelmek hepimizi

hem hznlendirir hem de memnun ederdi. Ne yazık ki bu yıl 6 şubat 2017'de Mete Akyol aramızda olmadı ama bu güzel fotoğraf yıllarını verdiği Bütün Dünya'da yerini alması halinde bundan hepimiz memnuniyet duyacağız.

Her fırsatta Ataşehir'de eşimle birlikte ziyaret ettiğimiz Mete Akyol ve zarif eşi ile geçen zamanlar



Macide Tanır'ın her ölüm yıl dönümünde kabri başında bir araya gelen dostları (6.2.2016)



Atime Zaim, Ali Özkal ve Mete Akyol (6.2.2016)

“...Bütün Dünya'nın ders kitabı olarak okutulmasını hayal etmek bile güzel.”

bizim için unutulmaz zamanlardı. Öğretmenliğim süresince her ay toplu sipariş verip aldığımız Bütün Dünya öğrencilerimin tiryakisi olduğu bir yayın oldu ve bu sayede bir çok öğrencim okuma alışkanlığını edindi.

Eğitimin her geçen gün dinsel temele kaydığı, bilim, kültür ve sanattan uzaklaştırıldığı günümüzde Bütün Dünya'nın ders kitabı olarak okutulmasını hayal etmek bile güzel. Sadece hayal etmek

ve bunun ile yetinmek ise bir o kadar acı...

Her zaman rahmet ve minnet ile Hanacağım Mete Akyol'un vefatı ile Bütün Dünya'nın bir an için öksüz kaldığını düşünmüştüm ama gördüm ki öyle sağlam bir kadro ile bu hizmeti veriyormuş ki Bütün Dünya, dünya durdukça varlığını sürdürecektir, karanlıkları aydınlatmaya devam edecektir.

Anısı önünde saygı ile eğiliyorum. •

Pazartesi Sendromu

Çoğumuzun
Sevmediği
Malum Gün

Yazan: MESUT GÜNSEV

Bugün haftanın ilk günü. Günün adı da pazartesi... Hani çoğumuzun pek de sevmediği malum gün. Ben ilk ABD’de bulunduğum 1977’de duymuştum “Black Monday” ifadesini: “Kara Pazartesi”

Daha sonra da “Pazartesi Sendromu” söylemi girdi yaşantımıza. Laf aramızda ben de pek sevmem pazartesilerini. Ama Türkiye’nin en

çok satan aylık dergilerinden biri olan Bütün Dünya’nın sürekli yazarlarından Nuray Bartoschek dergide yazdığı aylık yazısında sayısında çok farklı bir pencereden bakmış bu olaya ”Pazartesi Sendromundan Yakınacak Denli Şanslı mısınız?” diye de sormuş attığı başlıkta.

Bütün Dünya’yı duayen gazeteci büyüğümüz Mete Akyol yönetiyordu. Mete ağabeyin ani ve zamansız

kaybından sonra bayrağı akademisyen oğlu Dr. Ufuk Akyol teslim aldı. Dergi yayın hayatına başarı ile devam ediyor...

Usta gazeteci Mete Akyol'un bizim Kıbrıs tabiri ile "dadından yenmez" yazılarından bazıları da zaman, zaman dergide yer alıyor. Derginin ağustos

alınan ve Limasol' da bir hücrede tutulan Mete Ağabeyin bir anısı da yer almıştı. O sıcak günleri yaşayan eski bir asker olarak zaman, zaman gözlerim nemlenerek okumuştum..

Sevgili Akyol o müthiş anlatımı ile kendisini sorguya çeken polis müdürü ve savcı ile ilgili anılarını yazmıştı. Daha sonra bu yazı Türk ve Yunan Gazetecileri arasında

oluşturulan Abdi İpekçi Barış Ödülü'ne lâyık görülmüş ve ödül 10 Mart 1981 tarihinde Atina'da Yunan Gazeteciler Derneği'nde yapılan bir törenle kendisine takdim edilmişti. Ama benim için asıl heyecanlı olan olay yıllar, yıllar sonra o zamanlar Başkanlığını yaptığım Ledra Palas'taki Dış Basın

Mete Akyol

Sevgili Akyol'un Kıbrıs'ta kendisini sorguya çeken Rum polis müdürü ve savcı ile ilgili yazdığı anılar Abdi İpekçi Barış Ödülü'ne lâyık görülmüştü

sayısında 1974 Kıbrıs Barış Harekati'nin ikinci safhasında Rum Milli Muhafız Ordusu tarafından esir

Birliği binasında gazeteci kardeşim Cem Kar'ın da gayretleri ile onu sorgulayan Rum Polis Komutanı ile Mete Ağabeyi bir akşam yemeğinde bir araya getirmemiz olmuştu. O geceki sıcak dostluk ortamını hep hatırlayacağım. Rahmet ve selam olsun...

Bütün Dünya, dünyaca tanınmış Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kuru-cusu da olduğu Başkent Üniversite-si'nin bir kültür yayını bu dopdolu dergi bana göre "başucu" değil "baş içi" dergisi..

Prof. Haberal, Türkiye'deki kal-leş "Ergenekon Kumпасı"ndan 4,5

yıl Silivri ceza evinde kalmıştı. Haberal Hoca tekrar görevinin başına döndü hamdolsun ve şifa dağıtmaya devam ediyor.

Türkiye'nin dünya çapında bir övüncü olan ve "Organ Nakli" deyince dünyada ilk akla gelen isimlerden biri olan Prof. Dr. Mehmet Haberal, geçtiğimiz aylarda 105 ülkeden 6700 üyenin oyları ile "Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı" da seçildi. Bu güzel haberi de paylaştıktan sonra şimdi sözü sevgili Nuray Bartoschek'e bırakalım ve güzel Kıbrıs'tan yaşadığı ve dil öğretmenliği yaptığı güzel Fethiye'ye bir de selam gönderelim:

"Sabah neşeli bir sesle "Günaydın!" dedikten sonra "Nasılsın?" diye sordum.

Arkadaşım yorgun bir sesle "Günaydın" diye yanıtladı "Nasil olabilirim ki, malûm Pazartesi Sendromu işte!" diyerek nasıl hissettiğini özetledi. Arkadaşımın bu site-

mine "Yani pazartesi sendromundan yakınacak denli şanslısın!" diye yanıt verdim gülümseyerek.

Anlamadı önce. "Şanslı mı?" diye sordu emin olmak istercesine.

"Evet, elbette şanslısın." dedim kararlılıkla. Benden beklediği açıklamayı yapmadan önce ona "Sence Pazartesi Sendromu nedir?" diye sordum.

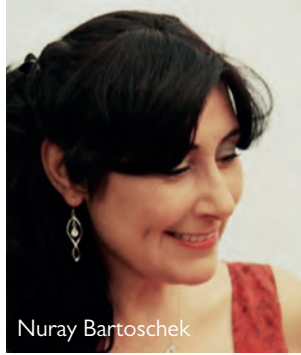
Yüziime "Gerçekten bilmiyor musun?" dercesine bakarak "Pazar-

tesi Sendromu" belirtileri aslında Pazar günü başlar" dedi. "Pazartesi günü iş, okul, trafik, sorumluluklar, yoğun bir hafta bizi beklemekte olduğu için Pazar gününden gerilmeye başlarız. Pazartesi sabahı da şu an benim olduğum gibi, mutsuz, bıkkın, yorgun, yataktan çıkmak istemeyerek başlarız güne ve haftaya, bu da son derece normal bence!"

Gülümseyerek "Hımm, yani sence Pazartesi Sendromundan yakınmak için yeterli nedenimiz var." dedim.

O da gülümsedi bu kez kendinden emin bir biçimde "Var elbette!" dedi. "Sen ise bana şanslı olduğumu söylüyorsun "

"Evet, şanslısın" dedim. "Yine yorucu bir gün ve stres dolu bir hafta seni bekliyor diye düşünüyorsun. Oysa gün ve hafta sadece stres değil, güzel sürprizlerle de dolu olabilir. Belki tüm yaşamında iz bırakacak insanlarla



Nuray Bartoschek

tanışacaksın bugün ya da bu hafta, belki yeni kapılar açılacak önünde, belki uzun zamandır beklediğin güzel haberi alacaksın, belki sıra dışı hiçbir şey olmayacak ama son derece huzurlu bir gün ve hafta geçireceksin. Hem aslında en huzurlu, mutlu günlerimizin "sıradan" diye düşündüğümüz günler olduğunu ne yazık ki çoğu kez büyük sorunlarla baş başa kalıp o günleri özlediğimizde anlıyoruz. Ayrıca dünyada

o kadar çok insan işsizlik, açlık, yoksullukla mücadele ederken, hastanede ertesi güne sağ çıkıp çıkmayacağını bilmeden beklerken, çocuklar okula gidemezken, sabahları kalkacak bir yatağı olmayıp, sokakta sabahlayanlar olduğunu düşünürsen neden Pazartesi Sendromundan yakıncak denli şanslı olduğunu söylediğimi anlayabilirsin sanırım.”

“Haydi, o halde yavaşla biraz. Derin bir nefes al, yaşamı ciğerlerine çek ve kapıdan çıkmadan önce yüzüne en çok yakışan gülümsemeni takın.” dedim.

Biraz utanarak “Ben hiç böyle düşünmemiştim.” dedi. “Sanırım haklısın, sağlıklı olduğum, bir işim olduğu için, başımı sokacak bir evim olduğu için, karnımı doyurabildiğim, istediği okullarda okuyabildiğim, beni seven ve düşünen insanlar olduğu için çok şanslıyım.”

Biliyorum, o da telaşla yeni başlayacak güne ve haftaya hazırlanıyordu.

Gülümseyerek “Haydi, o halde yavaşla biraz. Derin bir nefes al, yaşamı ciğerlerine çek ve kapıdan çıkmadan önce yüzüne en çok yakışan

gülümsemeni takın.” dedim. “Gördüğün herkese içtenlikle, gözlerinin içine bakarak, şarkı söylercesine “Günaydın!” de, hatta birkaç kişiye onları mutlu edeceğine inandığın güzel sözler söyle, yeni insanlarla tanışmaya çalış ve olaylar, insanlar ne denli üzerine gelmeye çalışırsa çalışsın bu olumlu yaklaşımını asla yitirme, bugünkü en büyük amacın akşam evine mutlu dönmek olsun, anlaştık mı?”

Dostum “Böylece Pazartesi Sendromundan kurtuldum sayende tedavi ücretim ne kadar?” diye sordu gülümseyerek.

“Tedavi ücretini iş yerinde karşılaştığın ilk kişiye içten bir gülümsemeyle ödeyebilirsin” diye yanıtladım.

İşe yetişmek için acele ederken gülümseyerek göz kırptı ve “Ha unutmadan söyleyeyim,” dedi “gününü güzelleştirmek için elinden geleni yapmayı unutma!”

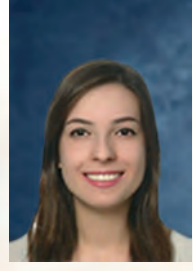
Nuray Hoca'nın bu güzel yazısı bana da üniversitede halkla ilişkiler okuturken her sömestri'nin ilk dersinde tahtaya yazdığım bir cümleyi de anımsattı:

“Bazı insanlar size gülümsemeyecek kadar yorgundurlar, siz onlara gülümseyin!”

Güzel bir pazartesi, güzel bir hafta olsun... •

“Gülmek hayatın en güzel eylemidir. Ve her ne varsa sizi bundan alıkoyan, onları yok edin.”
Charlie Chaplin

Bilinçaltı
Uzm. Psk. Sedem Demir



Kendimizi Nasıl ve Neden Kandırıyoruz?

İnsan beyni, çevremizde olan veya başımıza gelen olaylar hakkında pozitif düşünmeye devam etmek için bazı stratejilere başvurur. Bu stratejiler, olaylarla daha iyi baş edebilmemize, kabullenmemize ve kendimize olan güveni yüksek tutmamıza yardımcı olur. Bilinçli bir yanlış kanı, bilinçli olmayarak sahip olduğumuz doğru bir kanıyla karşıt düştüğü zaman kendimizi kandırma motivasyonları oluşur. Matematiğinin çok iyi olduğunu düşünen ama aslında öyle olmayan biri ileri düzey



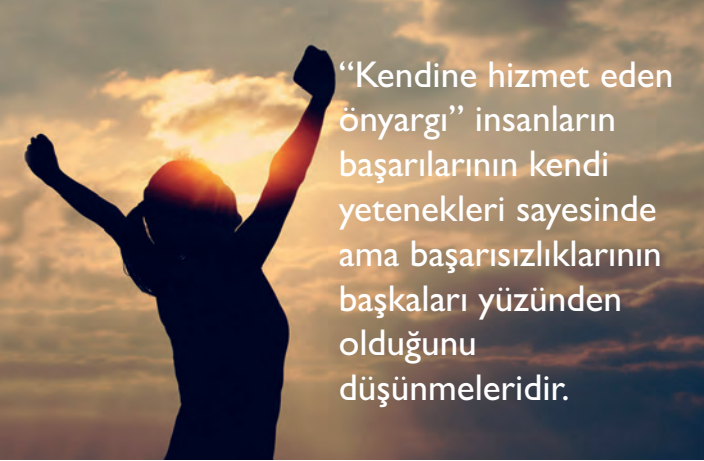
matematik dersi alıp bu dersten kötü bir notla geçtiğinde kendini kandırma stratejilerine istemsiz olarak başvurabilir. Bu, kendimiz hakkında sahip olduğumuz pozitif illüzyonu da devam ettirmemizi sağlar, ve kendimize çok yüklenmememize yardımcı olur.

Bir strateji örneği olarak “kendine hizmet eden önyargı” şu şekilde açıklanabilir; insanların başarısının kendi yetenekleri sayesinde

de bize gelen kötü geri bildirimlere karşı daha eleştirel ve şüpheli davranmak olarak gösterilebilir.

Yapılan bir araştırmada bir grup ikiye bölünmüş ve bir gruba verilen testte başarılı oldukları, diğer grubaysa testin sonuçlarının iyi olmadığı söylenmiştir. Bu iki gruba da aynı test verilmesine rağmen testte başarılı olduğu söylenen grup testin adil ve güzel

dizayn edildiğini söylemiş, diğer grupsa testin çok kötü dizayn edilip çok zor olduğundan yakınmıştır. Bunun gibi yöntemler insanların kendileri hakkındaki fikirlerini bir başarısızlıkla yargılamalarından kaçınmalarına yardımcı olarak kendi benlik algılarını aynı şekilde



“Kendine hizmet eden önyargı” insanların başarılarının kendi yetenekleri sayesinde ama başarısızlıklarının başkaları yüzünden olduğunu düşünmeleridir.

ama başarısızlıklarının başkaları yüzünden olduğunu düşünmeleridir. Bir testte başarılı olduğunda, bunu kendimizi çalışkan ve bu işte iyi olduğumuz için başarılı olduğumuzu düşünürken, başarısız olduğunda dış faktörleri suçlamak; gece uykumuzu alamamış olmak, soruların formatının daha önceki sınavlara göre farklı olduğu düşünmek kendine hizmet eden önyargıya örneklerdir.

Buna benzer bir başka strateji

korumalarına yardımcı olur.

Dikkat ve hafıza da kendimizi kandırmamıza, bazı olayları hatırlarken seçici davranarak yardımcı olabilirler. İyi anılarımızı daha net bir şekilde hatırlamamız ama kötü anıları veya eleştirileri daha az hatırlamamız bu sebeptendir. Aynı şekilde iyi anılarımızı bilerek düşünmemiz, kötü olayların etkisinden kurtulmamızı kolaylaştırabilir.

Bunlara ek olarak kendimizi kiminle hangi alanda karşılaştır-

dığımız da önemlidir. Örneğin, basketbolu iyi oynadığınızı düşünürseniz kendinizi dünyanın en iyi basketbol oyuncularından LeBron James ile karşılaştırmanız hiç adil olmayacaktır. Kendinizi çevrenizdeki yaşıtlarınızla karşılaştırmanız daha gerçekçi olacaktır. İnsanlar genelde kendilerinden daha kötü performans gösterenlerle karşılaşırlar çünkü kendilerinin daha iyi olduğunu görmek onları iyi hissettirir.

Bir başka kendini kandırma yöntemiye kendi iyi özelliklerinin nadir bulunanlar olduğunu ama kötü özelliklerinin başkalarında da bulunabilecek çok yaygın özellikler olduğunu düşünmektir. Örneğin, yaptığınız işte iyi olup hiçbir zaman

vaktinde bitiremeyeşinize bahane olarak, bu gibi işlerde zaten hiçbir şeyin zamanında olmadığı çünkü çok emek ve yetenek gerektirdiğini düşünerek özgüveninizi yüksek tutabilirsiniz. Bu stratejiye daha çok yüksek özgüvenli insanlar başvururken, özgüveni düşük olanlar

bahsettiğimiz diğer yöntemlere yönelebilirler.

Kendimizi görmek istediğimiz gibi tanımlamak da yukarıda bahsettiğimize benzer bir yöntemdir. İnsanlar kendilerini iyi gösteren tanımları seçebilirler, örneğin, iyi bir arkadaş olduğunu düşünen birinin tanımı iyi bir dinleyici olmak, zor anlarda arkadaşlarının yanında olmak veya güvenilir biri olduklarını düşünmeleri olabilir. Bunun gibi tanımlar insanların kendilerini ortalama birinden daha iyi olduklarını düşünmelerine ve kendilerine olan güvenlerini pekiştirmelerine yardımcı olabilir.

Bu yöntemlerin yararlarından biri özgüvenimizi yüksek tutmaktır. Çalışmalar göstermiştir ki, bu

Bir başka kendini kandırma yöntemiye **kendi iyi özelliklerinin nadir bulunanlar olduğunu ama kötü özelliklerinin başkalarında da bulunabilecek çok yaygın özellikler olduğunu düşünmektir.**





gibi stratejileri daha sık uygulayan insanlar kendinden daha emin, topluluk önünde iyi konuşmacı ve bilgili olarak algılanmaktadırlar. Ancak bu yöntemler yalan söylemekle karıştırılmamalı, bilinçli olarak başkaları kandırılmamalıdır. Kendimizin iyi olduğunu düşündüğümüz özelliklerine odaklanmalı ve bu yöntemler doğru şekilde kullanılmalıdır. Aynı şekilde bu yöntemler psikoloji üzerinde de pozitif etkiler yaratabilir. Bu duruma örnek olarak olaylara iyimser yaklaşmak daha çok çalışmamıza yardımcı olabilir.

Yapılan bir araştırmada öğrencilere kopya çekme olanağı verilmiştir. Sonuçlar göstermiştir ki kopya çekmeden sınavı tamamlayan öğrenciler kopya çeken öğrencilerden daha az puan almalarına rağmen tatmin seviyeleri daha yüksektir. Bir sonraki sınavda nelere dikkat etmeleri gerektiğini ve nasıl çalışmalarını gerektiğinin farkına varmış olmaları olarak açıklanmıştır. Neye, nasıl çalışmamız gerektiğini bilmek

de özgüvenimizi artıran unsurlardan biridir.

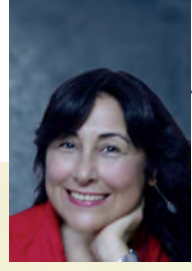
Kendimizi kandırmak ortada açık olan şeyleri reddetmek veya yalan söylemekle karıştırılmamalıdır. Yukarıda bahsedilen stratejiler insan beyninin olaylara ve kendi benliğimize daha pozitif bakmasına, kötü olaylara, sahip olmak istemediğimiz özelliklerimize ve iyi yanlarımıza daha az odaklanarak veya görmezden gelerek kendimize olan güveni yüksek tutmaya ve daha üretken olmamıza yardımcı olur.

Kendimize ait pozitif düşüncelerimiz olması da kendimizi geliştirmek, ve kendimize göre olumsuz yanlarımızı törpülemek için bize gerekli motivasyonu verebilir. •

sedemdemirbd@gmail.com

Kaynaklar

- Baumeister, R. F., & Bushman, B. J. (2011). *Social Psychology and Human Nature*, 2nd Edition. International Student Edition. Wadsworth, Cengage Learning.
- Chance, Z., & Norton, M.I. (2015). The What and Why of Self-Deception, *COPSYC*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.07.008>



Mete Akyol Hocam'a

Richard Bach **Uzak diye bir yer yoktur** kitabında “Mesafeler bizi dostlardan ayırır mı? Sevdiğimiz biri ile olmak istiyorsak zaten orada değil miyizdir?” diye sorar. Ben yalnızca kilometrelerce mesafelerin değil, ölümün de bizi sevdiklerimizden ayıramadığına inanıyorum. Beş duyumuzla hissedemesek de, özlem hep olsa da, telefonlarımıza, mesajlarımıza yanıt alamamak da, yüreğimizdeki sevgi kıvılcımı sönmeyeceği sürece sevdiğimizimizin hep iç sesimiz olarak sevenlerinin yanında olmaya devam ettiklerine inanıyorum.

Kasım ayı hüznün ayıdır benim

için. Her yıl Kasım ayında Ata'mızın aramızdan ayrılışını hüznünle anarken geçen yıl benim için bir hüznün daha eklendi Kasım ayına.

Mesleğime ilişkin çok şey öğrendiğim, hayata ilişkin sıkça rehberliğine başvurduğum, 16 yıl boyunca kilometrelerce uzaktan ama aynı odada, yan yana masalardaymışçasına uyumla, zevkle, coşkuyla çalıştığım değerli hocam, yayın yönetmenimiz, çok özel dostum Mete Akyol'u yitireli tam bir yıl oldu. Aslında “yitirmek” sözcüğü tam olarak anlatmaya yetmiyor bu konuda neler duyumsadığımı. Eğer “Aramızdan ayrılalı

bir yıl oldu” yazsaydım yine bir şeyler eksik kalacaktı duygularımı anlatmak için. Mete hocam fiziksel olarak artık aramızda olmasa da, öğretileriyle, paylaştıklarımızla hep yanımda ve sanırım yaşadığım sürece hep yanımda olacak. Ona bir konuda danışmak istediğimde iç sesi-me kulak veriyorum, biliyorum ki değerli hocam iç sesim olarak yanıt vermeye devam edecek hâlâ.

Çoğumuz dün ne yediğimizi anımsamakta zorlanırken Mete hocam kütüphanede eliyle koyduğu bir kitabı alır gibi çıkarırdı belleğindeki arşivinden belgeleri.



Gazeteciliğin mesai bitiminde üzerinizden sıyrıp bir kenara koya-cağınız bir meslek olmadığının en güzel örneğiydi Mete Akyol. Mesleğe yeni başlamış, coşkulu, istekli bir gazetecinin enerjisi ile oradan oraya koşuşturmasını, Silivri’de sandalyeyi koyup “Umut Nöbeti” tutuşunu,

...“Umut Nöbeti” tutuşunu, değerli Mehmet Haberal hocamız tutukluysen nasıl acıyla kıvrandığını, yüreğinin nasıl vatan ve Atatürk sevgisiyle çarptığını, inanılmaz bir bilgi ve birikime sahip oluşunu hayranlıkla izledim hep.

değerli Mehmet Haberal hocamız tutukluysen nasıl acıyla kıvrandığını, yüreğinin nasıl vatan ve Atatürk sevgisiyle çarptığını, inanılmaz bir bilgi ve birikime sahip oluşunu hayranlıkla izledim hep. Yaş kavramının ne denli saçma olduğunun en büyük kanıtıydı aynı zamanda.

Her geçen yıl, daha bir ayırdına varıyorum ondan ne denli çok şey öğrendiğimin ve onu tanımakla ne denli şanslı olduğumun.

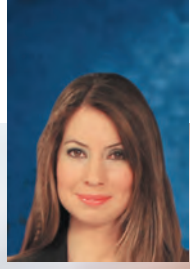
Değerli Mete Akyol Hocam, sevdikleriniz ve sevenleriniz için yaşadığımız

sürece yaşamaya devam edeceksiniz. Bir yıl öncesine dek siz de bir ölümlüydünüz ama artık ölümsüz oldunuz. Yaşantıma kattıklarınız için, ülkemizin aydınlanmasına bulunduğuunuz katkılar için size binlerce kez teşekkür ederim. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay



Şıgırmacıya Tekme Atan Kameramana Ceza



şiddete başvurmak ve suça teşebbüs suçundan yargılanması gerektiğini söyledi. Laszlo'nun avukatı ise daha önce verilen kararın iptalini talep etti. Ancak hakim, 3 yıllık hapis cezasının onandığını açıkladı.

2 38 Milyon Dolarlık Kâse

Çin'de Song Hanedanlığı'na ait bin yıllık bir porselen kase, Hong Kong'daki açık ar-

Macaristan-Sırbistan sınırında polisten kaçmaya çalışan şıgırmacı küçük bir kıza tekme atıp kucağındaki çocuğuyla kaçmaya çalışan babaya çelme takan kameraman Petra Laszlo hakkında açılan dava sonuçlandı. Szeged Bölge Mahkemesi'nde görülen duruşmada Suriyeli mülteciyi savunan Helsinki Komisyonu'nun avukatı, sanık Laszlo'nun topluluğa karşı



tırmada 38 milyon dolara satıldı.13 santimetre çapındaki kase için Sot-heby's müzayede salonunda yapılan açık artırma, 10.2 milyon dolarla başladı ve 20 dakikada rekor fiyat olan 38 milyon dolara ulaşıldı. Çin porseleni olan kaseyi, açık artırmaya telefonla katılan ve adı açıklanmayan bir kişi aldı. Kasenin sarayda fırça yıkamak için kullanıldığı belirtildi. 2014'te de, Ming Hanedanlığı'na ait minik porselen şarap kasesini, eskiden taksi şoförü olan Liu Yiqian adlı iş adamı 34 milyon dolara satın almıştı.



açma çağrısı yaptı. Açıklamada, ülkede şimdiye kadar 750 bin kolera vakasının tespit edildiği de vurgulandı. Yemen'de halkın büyük bir kesiminin temiz suya erişimi bulunmuyor.

3 Yemen'de Kolera Salgını



iç savaşın pençesinde olan Yemen, kolera salgınıyla da boğuşuyor. Konuyla ilgili açıklama yapan Kızılhaç örgütü, kolera hastalığının yıl sonuna kadar 1 milyon kişiye bulaşabileceğini söyledi. Salgında 2120 kişinin öldüğünü bildiren Kızılhaç, çatışan taraflara, Başkent Sana'daki havalimanını yardımlara

4 Hitler'in Küresi

Adolf Hitler'e ait dünya küresi Amerika Birleşik Devletleri'ndeki açık artırmada 65 bin dolara satıldı. Küreyi, 10 Mayıs 1945'te Almanya'dan ayrılan bir Amerikan askeri ülkesine götürmüştü. Kürenin üzerinde, işgal edilen Polonya'nın bir kısmının da içinde olduğu Almanya sınırları ile Avusturya ve Çekoslovakya bulunuyor. Kürenin yanında ayrıca, Amerikan askeri Barsamian'a ait, yine 10 Mayıs 1945 tarihli bir mektup da yer alıyor.

5 90 Yaşında Sanat Aşkı

90 yaşındaki Anezka Kaspar-kova, yaşadığı köyü adeta sanat galerisine çevirdi. Çekyada yaşayan Kasparkova, köyün duvarlarına



çeşitli desenler çizerek, yerleşim yerini bambaşka bir havaya büründürdü. Evlerin duvarlarına desenler çizen 90 yaşındaki Kasparkova'nın çalışmaları büyük ilgi topluyor. Her evin duvarlarına çiçek resmeden Anezka, köylülerin de en sevdiği isimlerden biri oldu. Çalışmaları önce ülke medyasında yer alan Kasparkova'nın ünü zamanla tüm Avrupa'ya yayıldı.

6 250 Milyon Euro Borç

internet alışveriş şirketi Amazon'a, 250 milyon euro geriye dönük borç çıkarıldı. Avrupa Birliği



Komisyonu, Amazon'un Lüksemburg'da kurduğu şirketlerin vergilendirilmesine ilişkin yıllar süren soruşturmasını tamamladı. Soruşturma sonucunda komisyon, Amazon'dan geriye dönük 250 milyon euroluk vergiyi faiziyle birlikte geri ödemesini talep etti. AB Komisyonu, daha önce de Google'a, arama sonuçlarını kendi lehine çevirerek rekabet kurallarını ihlal ettiği gerekçesiyle 2.42 milyar euro tutarında ceza kesmişti.

7 En Eski Yaşam İzleri Kanada'da

Dünyadaki en eski yaşam izlerinin Kanada'nın doğusundaki Newfoundland-Labrador eyaletinde bulunduğu ortaya çıktı. Japonya'nın



Tokyo Üniversitesinden uluslararası bilim ekibi, eyaletin kuzeyindeki Labrador Kayalıkları'nda yürüttükleri çalışmada, dünya üzerinde canlı yaşamının en erken kanıtları olan 3,95 milyar yıllık karbon kalıntıla-

rına ulaştı. Bilim adamları araştırma elde ettikleri "grafit" olarak adlandırılan saf organik karbon kalıntılarının bugüne kadar saptanan en eski canlı yaşamı izleri olduğunu belirtti.

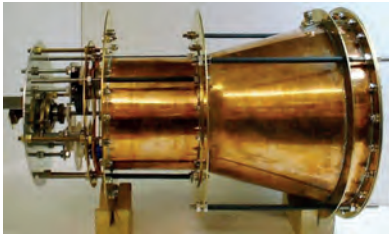
8 Japonya'nın İltica Karnesi Zayıf

İnsan Hakları İzleme Örgütü, Japonya'nın iltica konusundaki insan hakları karnesini 'çok kötü' olarak niteledi. Nedeni ise ülkenin, bu yılın ilk altı ayında aldığı 8 bin 561 iltica başvurusunun sadece 3'ünü kabul etmesi. Geçen yıl da 5 bin 11 sığınma başvurusu alan Tokyo, sadece 4 sığınmacıyı kabul etmişti.



9 Yakıtsız Çalışan Motor

Yakıtsız çalışan EmDrive motorunun Çin tarafından üretildiği iddia edildi. Çin devlet televizyonu,



NASA'nın "üretilmesi imkansız dediği" EmDrive motorunun üretildiği haberini verdi. Motor yakıt kullanmadan itiş gücü sağlayabiliyor. Daha fazla teknik bilgi aktarılmadı. Eğer Çin medyasının iddiası doğruysa bu icat insanlık tarihine bir ilk olarak geçecek. Bu motorla çalışan bir uzay mekiğinin Mars'a olan yolculuğu 10 haftaya kadar indirebileceği belirtiliyor.

10 Dünya Nüfusu Yaşlanıyor

Birleşmiş Milletler verilerine göre, dünya nüfusunun yüzde 12,3'ünü 60 yaş ve üstündeki insanlar oluşturuyor. En hızlı yaşlanma oranı yüzde 33'le Japonya ve ardından Avrupa kıtası geliyor. Yaşlı nüfusunun artma sebepleri doğurganlık oranlarının düşmesi ve tıptaki ilerlemeler...

11 Tweet'i Paylaştı İşinden Oldu

Suudi Arabistan'ın, kadınların araba kullanmasına izin vermesini alaya alan bir paylaşımı beğenen binbaşı Suzan Hajj Hobeiche işinden kovuldu. Tweet'te arapça olarak "Suudi Arabistan'da kadınların araç kullanmasına izin verildiği haberi aslında eksik. Ancak bubi tuzağı ile tuzaklanmış arabaları kullanmalarına izin var" ifadeleri yer almıştı. Hobeiche beğenisini geri alsa da ekran görüntüsü sosyal medyada paylaşıldığından fayda etmedi •

sezinsansungunaybd@gmail.com

KASIM AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI



1-(c) Kötümserlik

6-(b) Biçimleme

11-(b) Takma, ilişme

2-(a) Askız

7-(a) Dolmuş uçak

12-(b) Yansıtıcı

3-(b) Hava burgacı

8-(a) Sağlığa uygunluk

13-(a) Olay fotocu

4-(c) Üst denetçi

9-(d) Uzunluk

14-(d) Yönleyici

5-(c) Emir eri

10-(d) Dinlenme salonu

15-(c) Kopyalama

"Bilginizi Denetleyin"



1-(c) Plan

2-(c) İsviçre

3-(a) 1 gün

4-(a) Adisababa

5-(b) Nazire

6-(b) Lidyalılar

7-(c) İç Anadolu

8-(c) 7

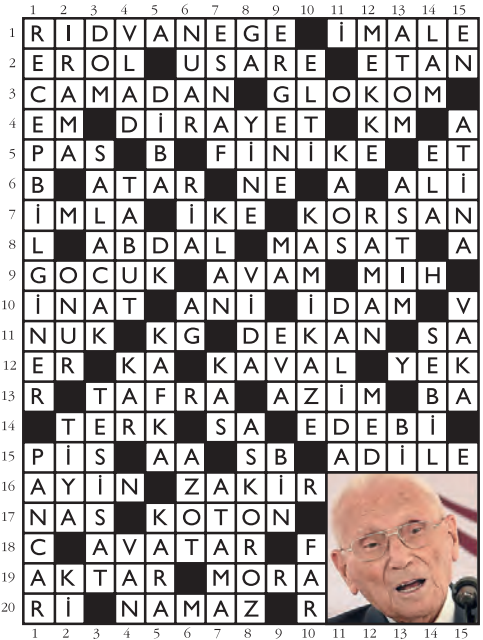
9-(b) Leyla Erbil

10-(a) Üzüm

11-(b) 4 Ekim

12-(c) 40

Kare Bulmaca





YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

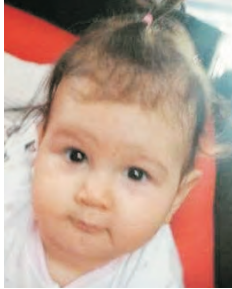
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)



Doğukan Şahin, İstanbul



Elizya Yürür, Ankara



Ada Deniz Tetik, İzmir



Çağan Tetik, Bursa



Dilbeste Aydın, İskenderun



Mehmet Yiğit Boz, Antalya



Mete Ünlü, Bursa



Miray İnce, Ankara



Ziya ve Poyraz Alp Çakır, Ankara



Pınar Azra Güngör, Samsun



Aden Nil Yalçın, Ankara



Atacan Bozacı, Muğla



Cansu Erdoğan, Uşak



Sena Karahan, Edirne



Burak Kerem Yıldız, Yalova



Fatmanur Konuk, Zonguldak



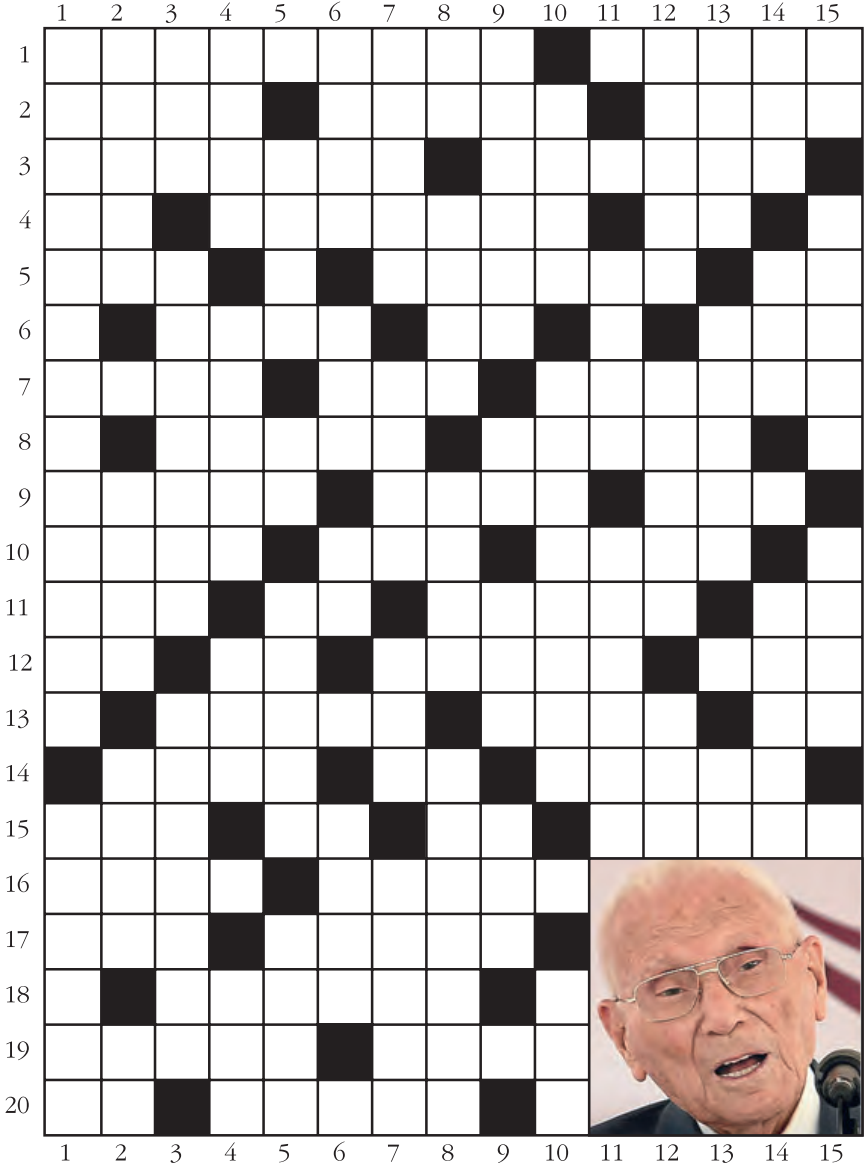
Yiğitcan Karabulut, Kars



Sıla Aslantaş, Denizli



Seyfettin Erdem, Mersin



Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay



SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz aylarda yitirdiğimiz, fotoğrafa görülen dünyaca ünlü akademisyen ve cerrahımız.- Kısa okunması gereken heceyi ölçüye uydurmak için uzun okuma. 2-‘..... Taş’ (Yeşilçam’ın merhum karakter oyuncusu).- Özsu.- Doymuş hidrokarbon sınıfından, doğal gazda bol bulunan bileşik. 3-Çapraz düğmeli, ipek veya sırma işlemeli bir tür kısa yelek.- Bir tür göz hastalığı. 4-İlaç.- Bilgi, kavrayış.- Kilometrenin kısa yazılışı. 5-Metallerin, yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde.- Antalya’nın bir ilçesi.-Bir besin maddesi. 6-Çaput aygıtı.- Neonun simgesi.- Ulu, yüce. 7-Yazım.- ABD eski başkanı Eisenhower’e verilen lakap.- Gemilerden ganimet elde ederek yaşamını yasadışı sürdüren kişi. 8-Genel olarak gezginci dervişlere verilen ad.- Bıçak bilemeye yarayan düzenek. 9-Tek parça hayvan postundan yapılan ceket.- Halkın aşığı tabakası.- Büyük çivi. 10-Ayak direme.- Birdenbire.- Ölüm cezası. 11-Okun ucu, temren.-Kilogramın kısa yazılışı.- Üniversitelerde fakültenin yönetiminden sorumlu profesör.- Nazi hücum kıtası. 12-Rütbesiz asker.-Kiloamperin kısa yazılışı.-Genellikle çobanların çaldığı çalgı.- Tavlada bir sayı. 13-Kendisini olduğundan büyük gösterip böbürlenme.- Bir işteki engelleri yenme kararlılığı.-Baryumun simgesi. 14-Bırakıp gitme.- Suudi Arabistan’ın plaka işareti.- Edebiyatla ilgili. 15-Kirli.- Bir haber ajansının simgesi.- Antimonun simgesi.- Doğruluk, adalet gösteren. 16-Dinsel tören.-Alevi Cem’lerinde sazi ve sesiyle deyişler söyleyen kişi. 17-Kur’anda bir sure.- Pamuktan yapılmış olan. 18-James Cameron’un destansı bilim kurgu filmi. 19-Türlü baharatların satıldığı yer.-Yunanistan’ın güneyinde bulunan yarımada. 20-Müslümanlığın şartlarından biri.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1922-2005 yılları arasında yaşamış olan Gazeteci ve oyun yazarımız.-İspanakgillerden yumru kökü çok lezzetli bir bitki. 2-Uzaklaşma.- Gurur.-Mutlu, bahtiyar.-İlgi eki. 3-Buhar kazanından buharın alındığı kubbeli kısım.- Üsküdar’ın bir semti.- Belli bir işin sağlanmasına yardım eden araçların uygun yerlere döşenmesi. 4-‘..... Tepesi’ (Kazıklı Voyvoda’da denilen hükümdar).- Cenazenin içine konulduğu sandık biçiminde araç.- Bir yağış türü.-Bir ilimiz. 5-Altın ve gümüş işlemeli bir tür ipek kumaş.-Danimarka’nın plaka işareti.- ‘Franz ...’ (ünlü Çek yazar)- Bir renk. 6-Dana budundaki kemiksiz ve sinirsiz olan en büyük kaba et.- Rahmin içine yerleştirilen küçük, plastik bir araç.- Gümüşün simgesi.- Havada beşte dört oranında bulunan element. 7-Küçük sermaye ve zanaat sahibi.-İlkel topluluk.- Adale.- Tayin etme. 8-Galyumun simgesi.- Yeniden, bir daha.- Döndürülerek bir yere sokulan burmalı çivi.-‘.....Deresi’(merhum Cem Karaca’nın da seslendirdiği şarkı). 9-Maden yeri.- Eski dilde su.- Havva’nın yabancı dillerdeki adı.- Bir sayı. 10-Kardeş hanımlarının birbirlerine göre durumu.- İkinci Dünya Savaşı yıllarında Japonların kullandığı intihar uçağı.- Bir makyaj malzemesi. 11-Karmaşa, karışıklık.- 1933-1987 yılları arasında yaşamış Mısır asıllı İtalyan şarkıcı. 12-Suudi Arabistan’da kutsal bir kent.- Güneydoğu Anadolu’da bir petrol bölgesi.-Yumuşak taze ot. 13-Maddenin bölünemeyen en küçük parçası.-Kronik bir solunum sistemi hastalığı.- Bizmutun simgesi. 14-Mikroskop camı.-Bir göz rengi.- Hayır için parasız dağıtılan su. 15- Hayvanlara vurulan damga.- Avrupa’da bir başkent.- Olay.

filizoskaybd@gmail.com



Satranç

Mustafa Yıldız

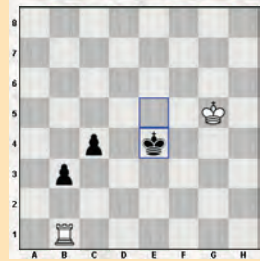


AVRUPA TAKIMLAR ŞAMPİYONASI

Avrupa Kulüpler Şampiyonası 8-15 Ekim 2017 tarihlerinde Antalya'da yapıldı. İsviçre eşlendirme sistemine göre oynanan 7 tur sonunda erkeklerde, Rusya'nın Globus takımı, kadınlarda Gürcistan'ın Batumi takımı Avrupa şampiyonu oldular. İşte seçtiğim ilginç konumlar:

Constantin Vogel (Benildus-İrlanda)- Çağatay Burcu (BJK-Türkiye), Tur: 1

Bu kritik konumda beyaz, **64.Şg4??** oynadı ve sonrasında **64...Şd3 65.Şf3 Şc2 66.Kg1 b2 67.Şe3 Şb3** (67...Şc3, 67...c3 de kazanır.) **68.Kg8 c3 69.Kb8+ Şc4! 70.Kc8+ Şd5 71. Kd8+ Şe6 72.Ke8+ Şd7 73.Kb8 c2 74.Kxb2 c1V** yoluyla siyah piyonlardan birinin vezire yükselişini önleyemedi, oyunu da kaybetti. **0-1** Oysa şu yolla beraberliği yakalıyordu: **64.Şf6! Şd3 65.Şe5 Şc2 66.Kh1 b2 67.Şd4 b1V 68.Kxb1 Şxb1 69.Şxc4=1/2-1/2**



Aryan Tari (Valeranga-Norveç) -Liren Ding (Alkaloid - Makedonya), Tur:3

Herkesin görebileceği bir kombinezonu Çinli GM Ding hiç kaçırır mı? **36...Kxf3** Diğer kalenin yolunu açan fedadır. **37.Kxf3 Ke1+ 38.Şg2 Ke2+** Beyaz neden oynamaya devam ediyor, anlaşılıyor. **39.Şf1 Ve1+# 0-1**



Vladimir Kramnik (Globus - Rusya) - Ernesto Inarkiev (Legacy - Rusya), Tur: 7

Kazanç bir konumu sürdürme tekniğini Eski Dünya Şampiyonu Kramnik'ten öğreniyoruz: **78.Şb7 Kh8 79.a6 Kh7+ 80.Şb6 Kh6+ 81.Şa5 Kh7** Beyaz şah saklandı. **82.Kc5 Şe4 83.Şb6 Şd4** Siyah şah çok gayret ediyor ama olay yerine ulaşması zor! **84.Kc7 Şh1 85.a7 Kb1+ 86.Şc6 Ka1 87.Şb7 Kb1+ 88.Şc8** Siyah, terk etti. Çünkü piyon vezire yükseliyor. (Eğer, **88...Ka1 89.Şb8 Kb1 90.Kb7 +-)** **1-0**



Gadir Guseinov (Odlar Yurdu - Azerbaycan) - Vladimir Fedoseev (Mednyi - Rusya) Tur: 6

açılışından gelen yandaki konumda 5. yataydaki kopuk siyah piyonları koruma zorlukları beyaza avantaj sağlıyor. Sorun sadece merkezdeki e5 piyonunun korunamaz oluşu değil a5 ve h5 piyonları da pamuk ipliğiyle tutunuyorlar tahtaya! **36...Kf6?!** Siyah, karşı saldırı umuduyla e5'i bıraktı. 36...a4 veya 36...e4 daha dirençli olabilirdi. **37.Kxe5 Kf4 38.Ad3 Kxh4** Beyaz da savunurken saldırıyor. **39.Kaxa5 Kxa5 40.Kxa5 Kh1** Siyahın 6. yataydaki hafif figürleri boşta ve bir hamlede ikisi de tehdit edilebilecek durumda. **41.Fe2 Kg1 42.Af4 h4 43.Ka6 g5 44.Kxb6 Fd7 45.Kd6 Fe8 46.Kd1** Siyah terk etti. 1-0 Vezir kanadındaki serbest geçer piyonlar durdurulamaz.



Elena- L. Cosma (SMT- Romanya) - Nino Batshiasvili (Batumi - Gürcistan) Tur: 7

Beyaz, bir piyon geri düşmemek için konumu enine boyuna incelemeyen **36.bxc4** oynadı ama **36...Kxa7 37.Kxa7**'den sonra **37...Vb8+** hamlesini görünce tehlikenin beklediğinden büyük olduğunu anladı. **38.Ae5 Axe5 39.Ka3 Af3++** hamlelerinden sonra terk etti, çünkü bir hamle sonraki matı gördü. **1-0** Oysa beyaz, **36.Ka8 Vxa8 37.Kxa8 Kxa8 38.bxc4** ve sonrasında oyunu dengede tutabilirdi.



Zeynep Mamedjarova (Odlar Yurdu - Azerbaycan) -

Alina Kashlinskaya (SHSM Legacy - Rusya) Tur: 5

32.Vxa5! Kxe2 Beyaz, neden alet üstünlüğünü bırakıp a5 piyonunu alsın? O, şimdi anlaşılacak! **33.Vf5+ Şh8 34.Vf8+ Şh7 35.Vf5+ Şh8** Tekrarlar, zaman kazanmak için. **36.Vxd7 Vc1+ 37.Şh2 Kxe4** (36...Vb1+ de iyi değil. **37.Şh2 Vxd3? 38.Vc8+ Şh7 39.Vf5+ Şh7 40.Ke7+** ve vezir düşerdi.) **38.Kg3 g6 39.Vf7 Ke1 40.Vf6+** ve siyah terk etti. **1-0**



mustafayildizbd@gmail.com



Bize Gönderilen Kitaplardan

Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek

George Ritzer

Ayrıntı Yayınları



Evin oğlu, arka odada, sanal üniversitede günün derslerini bitirmiş, sanal alışveriş sitelerinde sörf yapmaktadır. “Hafta sonu tatilimizi nerede geçireceğiz anne?” diye seslenir. “Şehir dışındaki büyük alışveriş merkezine gideriz. Sen spor mağazasında yapay kaya tırmanışı yaparken biz de babanla dükkânlara girip çıkar, akvaryum bölümünü gezeriz; sonra da yağmur ormanları konseptli restoranda buluşup bir şeyler atıştırırız” cevabıyla tatmin olarak, yeni çıkan CD’yi sanal alışveriş listesine ekler. Hiper tüketim ve simülasyon çağında yaşıyoruz. Yalnızca eğlendirici olmak için birbirleriyle yarışan devasa büyüklükteki alışveriş merkezleriyle çevrenlemekle kalmadık; müzeler, parklar, üniversiteler, stadyumlar, havaalanları ve garlar da içlerindeki mağaza-

lar, alışveriş stantları, fast-food restoranlarıyla birer eğlence ve alışveriş merkezine dönüştü. Tüketim bizi can evimizden vurdu: Ticaret bilgisayar, televizyon, internet ve telefon aracılığıyla yatak odalarımıza kadar girdi. Başta ABD olmak üzere dünyanın pek çok yerinde aynı ürünleri sunan mağaza zincirlerinden alışveriş ediyor; New York ya da Moskova’dakiyle aynı lezzeteki hamburgerleri yiyor, hatta aynı yüz ifadesini takınan kasierlerden aynı sözleri işitiyoruz. Tüketim katedralleri gösteri toplumunun ayrılmaz bir parçası haline geldi. Görünen o ki, tüketim çılgınlığı durulmak bilmeyecek; peki biz Amerikanlaşmaya dur deyip doğaya, zaman ve mekânın sıkıştırmadığı ilişkilere, sahiciliğe yüzümüzü dönebilecek miyiz?

Büyük Gerileme

Zamanımızın Ruh Hali Üstüne
Uluslararası Bir Tartışma

Metis Yayıncılık

Bruno Latour, Paul Mason, Pankaj Mishra, Robert Misik, Oliver Nachtwey, César Rendueles,



Wolfgang Streeck, David Van Reybrouck, Slavoj Žižek... dünyanın dört bir yanından 15 düşünür küreselleş(tiril)en dünyada yaşanan sorunları ele alıyor. Trump, Putin gibi liderler neden ve hem de yoksul ve cahil olmayan kesimin desteğini alarak ortaya çıkıyor? Bu yükselişin arkasındaki sosyolojik ve ekonomik nedenler ne? “Radikal piyasacı” küreselleşmenin açmazlarına verilecek tek cevap ırkçı popülizm mi? Küresel iklim değişikliğinin küresel göç üzerindeki etkisi ne? Mevcut yönetimlerin bu sorunlar karşısında aldığı tutumlar kimi korumaya yönelik? Yabancı ve göçmen düşmanlığını, giderek ırkçılığı körükleyen ekonomik ve sosyal politikaların dışına nasıl çıkılabilir? Alt sınıflarla orta sınıfların talepleri hangi noktalarda buluşup hangi noktalarda ayrılıyor? Bütün bunlardan kimlik siyasetine sıkışıp kalmış olmamız mı sorumlu? “Büyük Gerileme” karşısında neler yapılabilir? 12 dilde aynı zamanda yayımlanan kitaba Almanya, Fransa, İngiltere, ABD, Hindistan gibi ülkelerden katkıda bulunan on beş yazar, bu ve benzeri küresel soruların cevaplarını arıyor. Aslında bu kitap bitmeyen süren bir çalışma. Dünyadaki günlük hayata yakından temas eden ve etkileyen bu tartışma uluslararası alanda www.thegreat-regression.eu adresinde de devam ediyor.

Yücel Dağlı Anısına

*“Geldi Yücel,
Gitti Yücel”*

Turkuaz
Yayınları



Evangelia Balta'nın “Önsöz”, Emin Nedret İşli'nin “Sevgili Yücel”, eşi Barış Dağlı'nın “Bir Senenin Ardından Hayat Arkadaşıma”, kızı Esra Dağlı'nın “Yücel Dağlı'ya Bir Armağan Yazabilmek”, kızı Sena Dağlı'nın “Babam Yücel Dağlı” yazılılarıyla duygulu anlar yaşatan armağan kitap, Yücel Dağlı'yı gözünü arkasında bırakmayan araştırma yazılılarıyla dolu. Yapıt akıllara akıl, yüreklere yürek katıyor. Yücel Dağlı yaptığı sayısız çalışma bir yana Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin tüm ciltlerini Seyit Ali Kahraman ve Robert Dankoff ile yayınlayarak hem Evliya Çelebi'yi 400 yıl sonra canlandıran, Seyahatname'yi tozlu raflardan, yok olmaktan kurtaran YÜCEL'di hem de çölleşen kültür dünyasına suyu aşılmaz kayaları delerek getiren DAĞLI'ydı. Askerdeyken bile çalışmalarına ara vermedi. (...)



Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ELA ZENGİN, İSTANBUL



Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.



Bütün Dünya Abone Servisi
Tel: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

İ S A Ç E L İ K



Adı fotoğrafla özdeşleşse de çok sayıda afiş, poster, kitap, plak, kaset ve CD kapağı hazırladı. Yapıtların arka kapaklarındaki portre fotoğraflarıyla edebiyatçıyı, sanatçıyı sevenleriyle tanıştırdı. Tiyatro oyunlarına dia projeksiyon uygulamaları yaptı. Çağdaş bir hat sanatçı olarak kaleminden güzel yazılar; aklının ve yüreğinin kalemiyle tadına doyumaz masallar ve öyküler yazdı. Seramik ve ahşap heykeller yapan İsa Çelik çok sayıda filmde de rol aldı. İlhan Selçuk'un deyişiyle “öncülü ardılı bulunmayan” İsa Çelik'in vazgeçemediği “İnsan” ve “çocuk” konuları kendisini özetler: “Çocuk yürekli ve insan”. Erdem, vefa ve alçak gönüllülük felsefesinin yalvacıdır. UNESCO'ya bağlı, Uluslararası Fotoğraf Sanatı Federasyonu FIAP'ın “Artist of FIAP” (AFİAP) unvanı verilen İsa Çelik'in fotoğrafları, el yazmalarından plaklara varan koleksiyonu büyük bir kaynaktır”.
“Gecesini gündüz eden insandır” “Sanat insanı” İsa Çelik.

